

ตัวอย่าง บนทาง **ฝัน**

ก้าวอย่างบนทางฝัน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

<http://gotoknow.org/profile/krukim>

ครีเอทีฟคอมมอนส์แบบแสดงที่มา-ไม่ใช้เพื่อการค้า-อนุญาตแบบเดียวกัน (by-nc-sa)

เมื่อนำเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ไปใช้ ควรอ้างอิงถึงแหล่งที่มา โดยไม่นำไปใช้เพื่อการค้า และยินยอมให้ผู้อื่นนำเนื้อหาไปใช้ต่อได้ด้วยสัญญาอนุญาตแบบเดียวกันนี้

ข้อมูลเพิ่มเติม : <http://cc.in.th/wiki/meet-the-licenses>¹

¹<http://cc.in.th/wiki/meet-the-licenses>

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	3
คำนำผู้เขียน	5
ประวัติผู้เขียน	7
ชีวิตข้ามวัย	9
คนป่าเข้าเมือง คนเมืองเข้าป่า	15
การแจ้งเกิด	19
จุดบอด	23
หยุดความอยาก	27
เมื่อถูกร้องเรียน	29
จ้อยเตือนสำนักของครู	31
เด็กวันนั้นคือผู้ใหญ่ในวันนี้	35
รอยไม้เรียว	39
คำชมของครูทำให้หนูเป็นเด็กดี	41
ผมขอโทษครับ	43
สำนักจิตสาธารณะ	45

“แม่มา” ละครดงหลังข่ว	47
คุณค่าของนักเรียน	49
จับถูกหรือจับผิด	53
ครูคิมมีวิขามาร	57
ละครฉากเล็ก	59
เปิดเรียนสะเทือนใจ	61
เด็กขี้อายกล้าจับไม้ค้	63
สมุดบันทึกพฤติกรรม	67
ถ้าแม่นเลือกได้	69
ฉันไม่มีแบรนต์	73
กตเวที จิตสาธารณะสู่ธรรมาภิบาล	75
กลั้นน้ำตาไม่อยู่	77
ภาคเรียนใหม่	79
ถอดประสบการณ์จากจิตวิญญาณ	81
ผมอยากนั่งใกล้คุณครูคิมครับ	87
ธรรมชาติกับความผูกพัน	89
ขอภัยครูผิดเอง	91
กลัวขี้ขี้	95
คุณครูจะบ้ำหรือใจ	97
หนาวใจ	99

ช่วยให้อ่าน	101
ดีได้เพราะวินัยเชิงบวก	105
เด็ก ป.๑ ตามเชือดครู	109
“จิต”กับชีวิต	111
“ลูกของเพื่อนบ้าน”	113
โลกอ้อมตัว	115
ระยะสุดท้ายกำลังใจทศทาย	117
เพียงนิดหน่อยแต่มีคุณค่า	121
เพื่อนสนิท“อลิสา”	123
เพื่อนสนิท“อรณี”	125
เพื่อนสนิท“วิไลวรรณ”	127
เพื่อนสนิท“กิ้งจัน”	129
เพื่อนสนิท“บัวพิมพ์”	131
เพื่อนสนิท“วรินดา”	133
เพื่อนสนิท“แสงเพ็ญ”	135
เพื่อนสนิท“ชบาไพร”	137
ของขวัญปีใหม่จากคุณหมอวิจารณ์ ฟานิช	139
มะขามป้อม มิตรภาพ	143

การใช้ประโยชน์จากเนื้อหาภายในหนังสือ ต้องอ้างอิงแหล่งที่มา และห้ามนำเนื้อหาไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า รวมทั้งให้ใช้สัญญาอนุญาตเดียวกันนี้ในการนำไปใช้ครั้งต่อไป ข้อมูลเพิ่มเติม: www.cc.in.th

คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือภายในโครงการเผยแพร่ความรู้จากผู้ปฏิบัติ (Blog to Book) เป็นการรวบรวมบันทึกจากบล็อก (Blog) ภายในเว็บไซต์ GotoKnow.org นำมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือ เพื่อเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจ

พื้นฐานแนวคิดของโครงการอยู่บนความตั้งใจที่จะรวบรวมความรู้จากภายในตัวบุคคล ซึ่งถือเป็นฟันเฟืองเล็กๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในสังคม ผู้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านพื้นที่เสมือนออนไลน์ ให้ได้รับการเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือ เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดในเรื่องของโอกาสในการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต หรือข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ

นอกจากนี้การรวบรวมบันทึกดังกล่าว ยังเสมือนเป็นการให้รางวัลแก่ผู้เขียนที่ได้พากเพียรในการเขียน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ซึ่งการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ที่ปราศจากอคตินั้น อาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ไม่มากนัก

โครงการเผยแพร่ความรู้จากผู้ปฏิบัติ (Blog to Book) เริ่มต้นขึ้นในเดือนเมษายน 2552 และจะคัดสรรบันทึกอันทรงคุณค่า ทอยยตีพิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดสรร ออกแบบ ตีพิมพ์ และเผยแพร่ เพื่อเพิ่มโอกาสให้สังคมไทยได้บริโภคความรู้อันมีต้นทุนน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยมีความมุ่งหวังสุดท้ายคือ “สังคมแห่งปัญญา” อันจะเกิดขึ้นในสังคมไทย

คำนำผู้เขียน

การเขียนบันทึกเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว เรื่องเล่าการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผ่านบล็อก นับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกถ่ายทอดโอนสู่ความเป็นมิตรภาพและกัลยาณมิตร เกิดสังคมใหม่ ร่วมคิดร่วมทำเพื่อสร้างสรรค์ความรักและความสุข

เรื่องราวบางเรื่อง เป็นการเล่าย้อนอดีตแม้ว่าอดีตเป็นเรื่องของความหลังที่ผ่านไปแล้ว ไม่มีใครจะสามารถแก้ไขอดีตได้แต่อดีตบางเรื่องเป็นความทรงจำที่ตึงามยากที่จะลืม ถ้าไม่มีอดีตก็ไม่มีปัจจุบัน อดีตจึงเป็นบทเรียนอันยิ่งใหญ่เหมือนเป็นต้นทุนของการดำเนินชีวิต

ความเป็นชีวิตคือ มีโอกาสได้รับการศึกษาตามความต้องการโดยไม่มีใครบังคับ เป็นเจ้าของเวลาและโอกาสตั้งเป็นพรแสวงที่มีมาพร้อมกับตัว คือความสามารถจัดการกับเวลาและโอกาสของฉันทให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นสุข โดยการเรียนรู้ตัวเอง การรู้จักตัวเอง รวมทั้งการเติมเต็มให้กับชีวิตด้วยสติปัญญา เพื่อให้ชีวิตสมบูรณ์เห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของคนอื่น การเห็นคุณค่าของตนเองหรือการเห็นคุณค่าของคนอื่นนั่นคือ “การให้” โดยปราศจากเงื่อนไข การให้อาจจะมองเห็นเป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม ฉันทจึงอยากจะเห็นสังคมนี้เป็นเครือข่ายที่สร้างสรรค์ โดยการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์และมอบสิ่งดีๆ ให้กับสังคม

“ก้าวอย่างบนทางฝัน” จึงเป็นการรวบรวมเรื่องเล่าจากประสบการณ์ที่ผ่านมา และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทุกบทบาทอันมีความสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ เกิดแรงบันดาลใจให้มีความฝันไปตามจังหวะที่เปลี่ยนแปลงของชีวิต กาลเวลา บริบทแวดล้อมทางสังคมและหน้าที่รับผิดชอบที่มีเป้าหมายแห่งความฝัน แม้จะขมขื่น ทุกข์ทรมาน ตลกขบขัน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดพลังของการก้าวอย่าง การนำเรื่องราวมาถ่ายทอดผ่านสื่อไปยังความรู้สึกของผู้อ่านจะทำให้มีมุมมองหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ GotoKnow.org ที่เป็นชุมชนของคนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้มีพื้นที่ของการเขียนและแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และเป็นกัลยาณมิตร และโครงการ Blog to Book อันเป็นสื่อความรู้จากบล็อก ขอขอบคุณงามความดีให้กับกัลยาณมิตรทุกท่าน ด้วยความเคารพ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

ประวัติผู้เขียน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

เกิดที่จังหวัดพิษณุโลก

อาชีพรับราชการครู ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนวิทย์สัมพันธ์ อำเภอนครไทย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๓

การศึกษา ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

ทัศนคติ : “ทำงานเพื่องาน ทำดีเพื่อดี” และ “อยากเป็นครูคนหนึ่งที่เด็กเคยรู้จัก”

ชีวิตข้ามวัย

นพวรรณ พงษ์เจริญ

14 มีนาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim21/248320>

คนเราไม่สามารถเลือกเกิดได้ แต่เลือกที่จะทำได้แม้ว่าฉันจะพบกับจุดเปลี่ยนของชีวิตครั้งแล้วครั้งเล่า เมื่อสถานการณ์ผ่านพ้นไปฉันมักจะนั่งทบทวนเรื่องราวที่ผ่านเข้ามา และนึกถึงความเป็นชีวิตของตัวเองที่ทุกอย่างในอดีตไปแล้ว แม้ว่าเราจะอยู่กับปัจจุบันขณะแต่อดีตบางเรื่องสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อตัดสินใจในปัจจุบัน เพราะอดีตทำให้มีปัจจุบันนั่นเอง และเป็นแรงบันดาลใจให้ทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

“อดีตไม่อาจแก้ไขได้ แต่อดีตบางเรื่องเป็นความทรงจำที่ตีงามเป็นบทเรียนอันยิ่งใหญ่ เหมือนเป็นต้นทุนของชีวิตก็ว่าได้” ชีวิตในวัยเยาว์ของฉันคือเด็กหญิงคนหนึ่ง ที่เติบโตมาจากครอบครัวของชาวค่าย ไม่ได้เรียนรู้ชีวิตด้านอื่นๆ มากไปกว่าการเรียนหนังสือและทำงานบ้านตามที่เด็กหญิงพึงทำได้ คุณพ่อของฉันเป็นคนเข้มงวดมีระเบียบวินัยและพูดน้อย แต่ **“คุณพ่อรักฉันมาก”**

คุณพ่อจะสอนและอบรมว่า “ไม่ให้กลัวอะไรจนเกินไป ต้องเป็นคนกล้าคิด กล้าทำ มีความรับผิดชอบต่อเรื่อง ที่คิด เรื่องที่ทำ โดยเฉพาะลูกทหารต้องอดทนและทนอด” ส่วนคุณแม่จะสอนว่า “เงินทองแม้จะมีมากหรือน้อยก็ควรใช้น้อย หรือใช้เพื่อประโยชน์และความจำเป็นต่อชีวิตจริงๆ” นอกจากนั้นจะฝึกให้รู้จักทำงานบ้าน ดูแลคนในครอบครัว การทำอาหาร การซักผ้า การขัดรองเท้าและเครื่องหมายโลหะอย่างมีเทคนิค ความสำคัญสูงสุดก็คือ “การเรียนรู้” ให้เรียนตามความถนัด และความสามารถของตนเอง เมื่อเรียนไม่ได้ หรือมีปัญหาอุปสรรคให้ รีบบอกพ่อแม่ เพื่อลาออกมามาตั้งต้นเรียนใหม่ ไม่ควรทนเรียนไป อย่างมีความทุกข์ทรมาน เพราะอาจทำให้เสียเวลาด้วย

เนื่องจากครอบครัวเข้มงวด ฉันจึงไม่มีโอกาสได้สัมผัสชีวิตวัยรุ่นมากนัก ฉันมักจะอิจฉาเพื่อนที่สามารถไปไหนต่อไหนได้ตามลำพัง จะคบกับใครก็ได้ ซึ่งเพื่อนหรือเด็กครอบครัวอื่นๆ เขาจะเดินผ่านหน้าบ้านฉันไปดูหนังกลางแปลงที่หน้ากองร้อย และออกนอกบ้านได้โดยไม่ต้องขออนุญาตผู้ปกครอง เรื่องที่ร้ายแรงในสมัยนั้น คือการที่เด็กหญิงนั่งซ้อนมอเตอร์ไซค์เพื่อนชายจะทำให้พ่อแม่เสียชื่อเสียงมาก เพราะสังคมในค่ายทหารไม่ยอมรับพฤติกรรมดังกล่าว ส่วนฉันเมื่อมีหนังกลางแปลงทุกวันพุธฉันต้องไปกับคุณแม่แต่ทีละคนๆ ครั้ง เพราะคุณแม่ไม่ใช่ “คุณนายธรรมดา” แต่คุณแม่มีงานประจำ

โอกาสการทำผิดคิดร้ายของฉัน เมื่อคุณแม่คุณแม่ไม่อยู่บ้านหรือไปราชการ ฉันได้นัดให้เพื่อนมาทำสัมดำ และทำอาหารรับประทานกันที่บ้าน นับเป็นเรื่องสนุก และมีความสุขมาก พฤติกรรมของฉัน คือการหนีไปเที่ยวนอกบ้านกับเพื่อนซึ่งมีมอเตอร์ไซค์มาขับ พวกเราหนีไปดูหนังในโรงหนัง สมัยนั้นเสียเงินค่าดูหนัง เพียงคนละ ๒ บาท ในอัตราครึ่งราคา แต่ในที่สุดฉันถูกคุณแม่จับได้เพราะมีคนไปพบเข้าและมาบอกให้คุณพ่อทราบภายหลัง ฉันได้ยุติการกระทำกลับมาเป็นชีวิตดีดีครอบครัว ไปดูหนัง ดูละคร หรือไปคุยมวญกับคุณแม่ แม้ว่าไม่ชอบคุยมวญเลยขอเพียงแต่ได้มีโอกาสออกไปนอกบ้าน และได้นั่งร้านอาหารหรูๆ กับคุณแม่เท่านั้นเอง

เมื่อจบการศึกษาแล้ว ฉันได้เข้าทำงานที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เพียง ๑ ภาคเรียนเท่านั้น เพราะไม่สนุกกับงานที่ทำ และฉันได้เปลี่ยนงานไปอยู่บริษัทเอกชนอีกแห่ง ชีวิตฉันจึงนับว่าก้าวข้ามวัย จากวัยเด็กมาเป็นวัยผู้ใหญ่ เปลี่ยนบุคลิกภาพจากการแต่งตัว เครื่องแบบนักเรียน นักศึกษา มาเป็นวัยของคนทำงาน อย่างรวดเร็วมาก

ฉันต้องเคารพต่อกฎเกณฑ์ระเบียบที่ครอบคลุมอย่างเข้มงวด และรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ที่เขามอบหมายให้ทำ การเรียนรู้ของฉันส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคมของที่ทำงานและการอ่านหนังสือ ฉันดูเหมือนจะอาวุโสหน่อยของที่ทำงาน ทำให้ฉันต้องไปทำงานแต่เช้า ทำทุกอย่างนอกเหนือไปจากหน้าที่เช่น การปิดกวาด การชงกาแฟ การจัดโต๊ะ ตู้เอกสาร แม้ว่าจะมีแม่บ้านทำหน้าที่แล้วก็ตาม

ภายหลังฉันจากบริษัทเอกชนไปแบบกะทิ้งงานกระชั้นหันและเขียนจดหมายไปลาออก เนื่องจากเพื่อนร่วมงานรุ่นพี่ซึ่งเป็นหัวหน้างานของฉัน เธอมีสามีเป็นวิศวกรโรงงานและมีเพื่อนชายคนหนึ่ง เราสี่คนเคยทานข้าวด้วยกันแต่ไม่สนิทสนมกันมาก วันนั้นเป็นวันหยุดงานฉันได้ไปปากน้ำกับเพื่อนอีกคน ส่วนคุณเพื่อนชายคนนั้นไม่ทราบหายหน้าไปที่ไหน เพราะเพื่อนร่วมงานรุ่นพี่ได้โทรศัพท์ไปหาเขาที่บ้านแล้วไม่เจอ เช้าวันจันทร์ ฉันถูกรุ่นพี่หัวหน้างานกระซอกตัวอย่างแรงเกือบหกล้ม และซักประวัติยิ่งกว่าพยาบาลถามคนไข้ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเค้นความผิดจากผู้ต้องหา แม้ว่าฉันชี้แจงความจริงทุกประการไม่ได้ปิดบังอะไร แต่หัวหน้างานเขาคิดว่าฉันโกหก กัดดันให้ฉันยอมรับว่าได้ไปกับเพื่อนชายของเธอจริง ฉันตัดสินปัญหาแบบโง่ๆ ด้วยการลาออกโดยไม่รอการอนุมัติ

ฉันกลับบ้านที่เชียงใหม่ ขณะนั้นคุณพ่อและคุณแม่ทำงานอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยความสงสัยของคุณพ่อและสังเกตุว่า คุณแม่ท่าทางไม่สบายใจที่เห็นฉันหยุดงานหลายวันท่านคงสัมผัสและรับรู้ได้ เพราะฉันอ่านหนังสือพิมพ์สมัครงาน เมื่อคุณแม่รู้ความจริงก็ไม่ได้ตำหนิแต่อย่างใดและให้กำลังใจ แต่ฉันแอบได้ยินคุณพ่อพูดคุยกับคุณแม่แบบสั้นๆ ว่า “เมื่อไม่มีความอดทนต่อไปก็ไม่ต้องทำงานอะไร อยู่บ้านเฉยๆ ซะ คุณสอนลูกอย่างไรกันแน่” มันเป็นความรู้สึกที่เจ็บและบาดลึกเข้าไปในหัวใจ เสียงของคุณพ่อเศร้ามากสิ่งที่รับรู้และทรงจำตัวเสมอมาคือ “ฉันรู้ว่าคุณพ่อรักฉันมาก”

วันหนึ่งฉันมีโอกาสไปบ้านคุณปู่และคุณย่าที่พิษณุโลก ฉันได้เจอกับญาติซื่อต้อยเพิ่งเรียนจบครุมาหมาดๆ ต้อยได้ชวนฉันไปสอบบรรจุครูเพื่อเป็นเพื่อนและช่วยอ่านหนังสือ เราจึงไปสมัครพร้อมกันได้เลขที่สอบใกล้ๆ กันจะได้ดูกัน

ฉันใช้เวลาอ่านหนังสือถึง ๓ เดือนเต็มๆ หยุดเฉพาะ เวลานอนกับเวลาทานข้าว ฉันอ่านจนจำได้ทุกหน้า ทุกเรื่อง เลขที่ในใบสมัครของฉันกับต้อยติดกัน ของฉัน ๒๙ ส่วนของต้อยได้เลขที่ ๓๐ การเข้าสอบนั้นฉันนั่งหน้า ต้อยนั่งหลัง เธอบอกว่าลอกคำตอบจากฉันเกือบจะทั้งหมด พวกเราต้องเลือกโรงเรียนในวันสมัครสอบแข่งขัน ฉันเลือกโรงเรียนในอำเภอบางกระทุ่ม มีผู้สมัคร ๑๔๓ คนรับได้เพียง ๒ ตำแหน่ง สาเหตุที่เลือกโรงเรียนนี้เนื่องจากชื่อไพเราะ ส่วนต้อยเลือกโรงเรียนในอำเภอบางระกำมีผู้สมัคร ๓๒ คนรับเพียง ๑ ตำแหน่ง

ภายหลังที่สอบแล้ว ฉันไม่มั่นใจในการสอบนักเพราะมีผู้เข้าแข่งขันเยอะ ฉันพยายามติดต่อสมัครงานไปตามบริษัทเอกชนต่างๆ อีกครั้ง ฉันสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ จึงได้ตอบรับกลับมาหลายแห่ง เมื่อถึงวันประกาศผลสอบบรรจุครู ฉันไปดูประกาศผลคนเดียวเพราะไม่เจอต้อย แต่ฉันพบคุณอาซึ่งเป็นน้องสาวของคุณพ่อ บอกว่าฉันสอบบรรจุได้ส่วนต้อยสอบไม่ได้ ก็เป็นเรื่องเล่าเฮฮาขบขันกันอยู่ในหมู่ญาติๆ ระยะเวลาหนึ่งว่าต้อยอาจตายลอกผิดข้อก็เป็นได้

วันแรกที่เราไปบรรจุครูใหม่ ๕ คนนัดแนะกันไปเจอที่หน้าสถานีรถไฟบางกระทุ่ม พวกเรามีวุฒิการศึกษาต่างกัน คือปริญญาตรี ปกศ.สูง และปวส. เป็นครูผู้หญิง ๓ คนและครูผู้ชายอีก ๒ คน ทั้ง ๔ คนจบการศึกษามาใหม่ ๆ มีอายุ ๒๓ - ๒๕ ส่วนฉันอายุ ๒๘ ปี จึงเป็นรุ่นพี่ของครูใหม่คณะนี้

พวกเราไม่มีใครทราบว่าโรงเรียนนั้นอยู่ที่ไหน เพียงแต่มีสายแหว่ง และชื่อของโรงเรียน เริ่มต้นการเดินทางโดยรถสองแถว คนขับรถบอกว่าไม่รู้จักโรงเรียนวัดศรีเจริญ ตกกลางคืนไปตามสายแหว่งจึงได้เจอบัณฑิตโรงเรียนเป็นป้ายเล็กๆ อยู่หน้าวัดของหมู่บ้านกรุงเกษม ตำบลนครป่าหมาก อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ที่โรงเรียนมีบ้านพักครูอยู่ ๓ หลัง มีครูอาศัยอยู่แล้ว ๑๑ คน พวกเราครูใหม่ ๕ คนจะต้องแบ่งแยกกันไปตามบ้านพักครู ๒ หลังที่ยังมีห้องว่างอยู่ ส่วนอีกหลังหนึ่งมี ๒ ห้องครูพักอยู่แล้ว ๒ ครอบครัวส่วนครูใหญ่มีบ้านอยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง

บ้านพักครูหลังแรกเป็นบ้านชั้นเดียว ด้านบนมี ๓ ห้องนอนและห้องเก็บของอยู่ชั้นล่างอีก ๑ ห้อง ฉันพักคนเดียว ๑ ห้อง ห้องกลางมีครอบครัว ห้องริมอีกด้านหนึ่งครูหนุ่ม ๓ คนพักด้วยกัน ครูใหญ่ผู้หญิงอีกคนพักที่ห้องเก็บของชั้นล่าง

ภายหลังครูเก่าเล่าให้ฟังว่า “ครั้งแรกทุกคนไม่ชอบฉันมากนักเพราะพวกเขาบอกว่าฉันมีมาดเป็นคุณหนูเหลือเกิน คงจะเหยียบขี่ไก่ไม่ฝ่อ” อาหารเย็นมื้อแรกทุกคนนั่งล้อมวงกับพื้นเป็นวงกว้าง แต่ละคนนำกับข้าวมาวางฉันบังเอิญเดินไปเปิดกับข้าวที่เขาปิดซ่อนไว้และนำมาวางฉันเลือกทานของเหล่านั้น จำได้ว่าเป็นปลาทุเค็มทอดเหลือเนื้อปลาหูดัก่างพอทานได้ สถานการณ์นี้ทำให้ลบความรู้สึกที่เขามีต่อฉันครั้งแรกเป็นไปในทางที่ดีและพอใจต่อฉันมากขึ้น

โรงเรียนไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปา ครูที่มีครอบครัวแล้วจะให้สามีไปตักน้ำที่ลำคลองหรือโยกน้ำบาดาลมาให้อาบน้ำก่อนอาบน้ำต้องแกว่งสารส้มเพราะกลัวเชื้อโรคหรือกลัวผิวเสีย ส่วนฉันมีครูผู้ชายจึงช่วยตักน้ำมาให้ เขาคงคิดว่าท่าทางของฉันคงหิวน้ำไม่ไหว ฉันอาบน้ำได้เลยโดยไม่ร้อแกว่งสารส้ม เมื่ออาบน้ำแล้วจึงมีกลิ่นติดก็รอยเป้งเยอะๆ

ข้างบ้านพักครูมีถ้ำน้ำฝนเอาไว้สำหรับดื่มกินและล้างหน้า ส่วนอาหารการกิน สัปดาห์หนึ่งจะมีรถมาขายกับข้าวเพียง ๒ ครั้ง ถ้าวิ่งออกไปซื้อไม่ทันก็อด อาหารหลักจะเป็นมาม่า ปลากระป๋องและผักบุงตามท้องนา ของว่างก็คือกล้วยดิบนำมาผวนเป็นชิ้นบางๆ ทอดน้ำมันโรยเกลือ ตื่นนอนแต่ละวันขงจุมจะดำเพราะควันของตะเกียงน้ำมันที่ฉันจุดอ่านหนังสือ และเขียนจดหมายถึงเพื่อนๆ รวมทั้งเขียนถึงคนพิเศษ

การเขียนจดหมายถึงแฟนนั้นเขียนทุกวัน ส่วนเขียนถึงพ่อแม่หรือเพื่อนนั้นสัปดาห์ละครั้งหรือสองสัปดาห์แล้วแต่อารมณ์และหายไปเป็นเดือนๆ การรับส่งจดหมายนับเป็นอุปสรรคกับพวกเรามาก ต้องขี่จักรยานนำจดหมายไปส่งที่หมู่บ้านสามเรือนซึ่งอยู่ห่างจากโรงเรียน ๔ กิโลเมตร แต่พวกเราก็ไม่หวั่นโดยเฉพาะคนมีแฟน ภายหลังพวกเราแบ่งหน้าที่กันไปรับไปส่งจดหมาย หากคนใดไปรับจดหมายก็จะหอบมาเป็นปึกๆ พวกเราจะรีบวิ่งกระโดดแย่งจดหมายกัน เหมือนการบอกเล่าของทหารชายแดน หากจดหมายของใครยังไม่มาก็หน้าเศร้า

ฉันไม่ประทับใจความเป็นอยู่ทุกอย่าง และคิดว่าเมื่อเดินทางผิดก็ต้องอดทน เพราะคงไม่มีอะไรดีกว่านี้แล้วอายุก็มากกว่าที่จะไปสมัครงานใหม่ๆ ได้อีก แต่ฉันก็วางแผนไว้ในใจว่าจะลาออกไปทำงานอิสระมีกิจการเล็กๆ เป็นของตนเอง พ่อแม่ฉันคงมีความสุขไม่หวั่นใจฉันมากกว่านี้ ฉันต้องหาเวลาไปศึกษากับญาติๆ ที่เขาประกอบอาชีพส่วนตัว

อีกประการหนึ่งเงินเดือนน้อยกว่าที่เคยได้รับมาจากบริษัทเอกชนเกือบครึ่ง และระหว่างนั้นมีการสนทนาถกเถียงกันของครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการได้รับขั้นเงินเดือนประจำปีที่เรียกว่าความดีความชอบ ประการหลังนี้ที่ฉันรับไม่ได้ เนื่องจากฉันเคยผ่านการงานจากบริษัทเอกชนมาแล้วนั้นต้องตั้งใจทำงานเพราะกลัวเจ้านายจะยื่นซองขาวไล่ออกมากกว่าการรอเงินเดือนขึ้น การที่จะให้ฉันยอมรับและพิสมัยชีวิตราชการนั้นห่างออกไปทุกทีจนจะถึงศูนย์และจวนจะติดลบ

ณ วันที่ชีวิตหักเหเมื่อเจอกับจุดเปลี่ยนถือเป็นเรื่องเล่าเร้าพลัง บุญบันดาลให้ฉันได้เจอเหตุการณ์นี้ “เด็กชายคนหนึ่งท่าทางผอม แต่งกายชุดนักเรียนเป็นสีกาก็ทั้งชุด เพราะเป็นชุดที่ทางการแจกมาให้หน้าค่อนข้างตามอมแมมมาเข้าห้องเรียนตอนบ่ายช้ากว่าเพื่อน เพราะโรงเรียนให้นักเรียนกลับไปทานอาหารกลางวันที่บ้าน เขาเดินเข้าห้องเรียนแบกกล่องๆ กลัวๆ ดูเหมือนถืออะไรซ่อนไว้ข้างหลัง” ฉันไม่ได้ว่าอะไร

เมื่อเลิกเรียนเด็กชายคนนั้นยังไม่ยอมกลับบ้าน แม้ว่าเพื่อนๆ กลับไปหมดแล้ว เขาเดินเข้ามาหาฉันอย่างช้าๆ และถืออะไรไว้ข้างหลังเหมือนเดิม ค่อยๆ นำสิ่งที่ซ่อนไว้มาวางไว้บนโต๊ะครูและบอกว่า “ครูครับผมให้ครู” มันเป็นมะม่วงดิบ ๑ ผล แม้ฉันจะปฏิเสธแต่เขาทำตาแดงๆ คล้ายจะร้องไห้ เมื่อฉันเต็มใจรับไว้เขาจึงยิ้มได้น้อยๆ และทำให้ทราบ

ว่าสาเหตุเข้าห้องเรียนล่าช้าเพราะไปป็นมะม่วงนั่นเอง ฉันถือมะม่วงประวัติศาสตร์กลับบ้านพักครู เมื่อนำขึ้นมาดูพบว่ามะม่วงมีรอยฟันกัดแล้ว แต่มีการชั่งใจว่ายังไม่กิน ทำให้ฉันเจอกับจุดเปลี่ยนของหัวใจ

คืนนั้นฉันนอนไม่หลับ นำมะม่วงไปล้างให้สะอาดเช็ดให้แห้ง และนำมาวางไว้ใกล้ๆ ตื่นเช้าฉันนำมะม่วงผลนั้นใส่กระเป๋าไปโรงเรียนด้วย ฉันพบเด็กชายคนนั้นเขาส่งยิ้มให้ฉันอย่างอายๆ และวันต่อมาเราก็คุยกันอย่างคุ้นเคย เมื่อฉันกลับบ้านคุณย่าที่ในเมืองฉันได้พาเขาไปเที่ยวด้วยบ่อยๆ หากฉันย้อนอดีตได้

“ฉันจะเก็บมะม่วงลูกนั้นไว้กับฉันตลอดไป”

คนป่าเข้าเมือง คนเมืองเข้าป่า

นพวรรณ พงษ์เจริญ

15 มีนาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim21/248606>

บางคนอาจจะบอกว่าเรื่องของชีวิตเป็นไปตามกฎแห่งกรรม หรือเป็นไปตามโชคชะตาว่าสนาพาได้ดี แต่ในความคิดของผมชีวิตขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคนและความไม่ประมาทสำหรับการปรับตัวให้เป็นที่มาตามสภาพความเป็นจริง

ระยะแรกของการไปอยู่ที่บ้านพักครู ครูใหม่ทุกคนจะคิดถึงบ้านมากกลับบ้านกันทุกวันศุกร์ตอนบ่าย โดยเดินเท้า ๓ กิโลเมตร ไปขึ้นรถสองแถวที่บ้านสามเรือน (มีเรือนอยู่หลายหลัง) ไปในอำเภอและขึ้นรถไฟ หรือจะขึ้นรถเมล์ประจำทางก็ได้สมัยนั้นการโดยสารรถไฟจะได้รับความสะดวกมากกว่า และนัดพบกันที่หน้าสถานีรถไฟพิษณุโลกก่อนเที่ยงวันอาทิตย์เสมอ ซึ่งต้องกลับเข้าโรงเรียนพร้อมกันทำนองสามเณรยังไม่แก่วัด ส่วนครูเก่าส่วนมากมีครอบครัว ถึงแม้จะอยู่ต่างอำเภอต่างจังหวัดนานๆ จะกลับบ้านครั้งหนึ่ง

การเดินทางในฤดูฝนโหด มัน ฮาสุดๆ รถสองแถวจะวิ่งรับส่งแค่สามแยกบ้านท่ามะขาม หากตรงไปจะเป็นบ้านสันติบันเทิงและอำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร หากเลี้ยวขวาไปอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรเช่นกัน พวกเราจะถือรองเท้าเดินโดยไม่มีสัมภาระติดตัว เดินเหยียบย่ำโคลนตมไปตลอดทาง แต่ก็เกือบเอาชีวิตไม่รอด เพราะถ้าหากเท้าข้างใดข้างหนึ่งไม่ถนัดพื้นก็จะจมลงไปโคลน เพื่อนๆ ต้องช่วยจุดดึงแขนกันขึ้นมา บางครั้งถดถองเท้าไม่ทันต้องสละรองเท้าไว้ในดิน ไม่สามารถเอาขึ้นมาได้

ครูผู้ชายหรือสามีครูต้องหาบหัวสิ่งของสัมภาระแทนพวกครูผู้หญิง เดินบนเส้นทางสุดโหดแบบนี้ประมาณ ๘ กิโลเมตร และอีกทางเลือกหนึ่งคือถ้าโชคดีจะได้ลงเรือหางยาวจากคลองคอกสะพาน บ้านท่ามะขามไปถึงท่าวัด หน้าโรงเรียน ครูผู้หญิงบางคนที่ยายน้ำไม่เป็นท่าทางเกร็งไปทั้งตัว แสบไม่หายใจหายคอ และจับกราบเรือจนไหลแทบหลุด เพราะกลัวเรือจม

กว่าจะถึงโรงเรียนเนื้อตัวตัวลอะทะอะ นับเป็นเรื่องธรรมดาที่แสนสนุก แต่การแต่งกายของพวกเราในฤดูลำบาก เช่นนี้ ไม่ว่าจะผู้ชายหรือหญิงมีความจำเป็นต้องนุ่งกางเกงขาสั้น รองเท้าแตะพองน้ำแบบคิบบเท่านั้น รองเท้าแบบอื่นๆ มีความปลอดภัยน้อยกว่า หลายครั้งที่พวกเรากลับบ้านและมีเวลาเป็นอุปสรรค ทำให้พวกเราที่มีความจำเป็นต้องวิ่งขึ้นรถไฟไปแบบมอมแมม ถูกรองเท้าขึ้นไปด้วย เดินผ่านพวกผู้ลากมากดีเขาก็สมเพชและอึดอัด มองดูพวกเราอย่างเวทนา แรกๆ ก็รู้สึกอาย บ่อยๆ เข้าผิวหน้าก็ชาจนเป็นความเคยชิน

ฉันและเพื่อนปรับตัวได้ไม่ยากนัก ตอนเย็นเมื่อพระและเงรทำวัตรพวกเราถือโอกาสไปเล่นน้ำในคลอง หรือบางวันไปอาบน้ำในบ่อริมทางข้างทุ่งนาว่ายน้ำเล่นอย่างสนุกสนาน ชาวบ้านเรียกว่าบ่อหลา เพราะการขุดบ่อจ้างค่าแรงกันเป็นหลา น้ำใสสะอาดมากมองเห็นปลามาเกยฝั่ง ไม่มีใครจับปลาไปกิน เพราะชาวบ้านรอกินปลาตัวใหญ่ ส่วนลำคลองมีน้ำเต็มฝั่ง มีปลา กุ้ง หอย ชุกชุมมาก บางวันก็ไปเก็บผักบุ้ง และดำน้ำลงไปเก็บหอยกาบได้นำมาทำอาหาร

หากหน้าน้ำทำให้หน้าในลำคลองเต็มตลิ่ง พวกเราจะไปหัดพายเรือ มีเพียงไม่กี่คนที่ว่ายน้ำไม่เป็นก็นั่งอยู่ในเรือ การพายเรือแรกๆ ก็ไม่ถึงฝั่งสักทีเพราะเรือหมุนวนแล้ววนเล่า แต่ก็พยายามพายจนสามารถนำเรือข้ามฝั่งไปเที่ยวบ้านของชาวบ้านที่อยู่คนละฝั่ง ได้สะดวกขึ้น ชาวบ้านจะมีความสุขและดีใจมากที่พวกเราไปทานข้าวที่บ้านของเขา ครูผู้ชายมีกิจกรรมตามแบบฉบับที่ชอบ เช่น ไปหาปลา ทอดแห ตกเบ็ด ต่อนกเขา และหากบเขียดเวลาฝนตก ฉันได้ฝึกตกปลาเป็นครั้งแรก รู้สึกเพลินและมีความสุขมากที่ปลามากินเหยื่อ จนเหยื่อหมดกระป๋องก็ไม่เคยได้ปลา แม้แต่ตัวเดียว ส่วนคนอื่นๆ ได้ปลาแทบทุกวินาที เหยื่อที่ฉันชอบคือตัวกุ้งสดเพราะไม่น่ารังเกียจเท่าไส้เดือนหรือเศษปลาร้า ฉันใช้เวลาตกเบ็ดนานมาก กว่าจะเรียนรู้ทักษะในการทำบาปเมื่อมีปลาติดเบ็ดและตัวปลาขึ้นมาได้

คืนวันหนึ่งครูผู้ชายไปหากบ ครูผู้หญิงไม่ยอมเฝ้าบ้านพักครูเพราะอ้างว่ากลัวผี ครูคนอื่นกลับบ้านกันทุกครอบครัว เหลือแต่ครูหนุ่มสาวอยู่บ้านพักกัน ครูผู้หญิงจึงขอติดตามไปหากบ ทางร่มไปด้วยเมื่อเห็นกบมาก็ดีใจ ตื่นเต้น ร้องเสียงหลง ทำให้กบกระโดดหนีเข้าป่าไปหมด ทำให้คืนนั้นแห้วจากการจับกบ วันต่อมาครูผู้ชายก็ออกอุบายว่าไม่อยากไปหากบอีก และพวกเขาทำท่าเข้านอนแต่หัวค่ำ ครูผู้หญิงรวมทั้งฉันก็เข้านอนเช่นกัน ตื่นเช้าฉันสังเกตเห็นตะข่องกระตุก จึงพบว่ายังมีกบอยู่เต็มตะข่อง มีฉมวกวางอยู่ด้านนอกและเปื้อนไปด้วยดินโคลน กิจกรรมอีกอย่างที่ไม่เหมือนใครก็คือการจับกลุ่มในเวลากลางคืนเล่นผีถ้วยแก้ว เล่นผี ตะเกียบ เล่าเรื่องสารพัดสาระเพี้ยนแต่เป็นเรื่องสยองขวัญ บางคนก็ร้องลิก และบ่อยครั้งที่คุยกันจนถึงสว่าง

ครูผู้ชายมักจะไปชอบพอกับสาวงามในหมู่บ้าน ทำให้พวกเราถูกเชิญให้ติดตามไปด้วย ครั้งแรกจะไปด้วยอย่างไม่เต็มใจนัก เมื่อบ่อยๆ เข้ารู้สึกชอบใจและสนุก เพราะได้ทานข้าวฟรีจากชาวบ้านจนคุ้นเคย พวกเราช่วยชาวบ้านทำงาน เช่น ขุดดิน รดน้ำผัก ทำหน่อไม้ดอง ทำผักกาดดอง สอยผ้า ดำนา เกี่ยวข้าว ทุกคนได้ผ่านบทเรียนรู้ในการเป็นชาวนาฝึกหัด เพราะไม่มีใครเคยทำนามาก่อนเลย ฉันลงมือดำนาอย่างตั้งใจ ต้นข้าวที่ฉันปลูกเขียวชอุ่มกว่าเพื่อน เพราะฉันกลัวมันตายจึงปลูกกอใหญ่ เจ้าของนาใจดีมากไม่ยอมถอนของฉันทิ้งและบอกว่าให้ฉันไปดูแลด้วย เมื่อข้าวเริ่มออกรวงพบว่าต้นข้าวของฉันมีรวงน้อยมาก พอแก่จัดได้เม็ดข้าวก็ลีบและไม่สมบูรณ์ หลังจากดำนาเสร็จพวกเราไม่มีโอกาสเป็นคุณนายเพราะเล็บเป็นคราบดำเหลือง ไม่สามารถรักษาได้จึงปล่อยมันยาวและค่อย ๆ ตัดทิ้งทีละน้อย เมื่อถึงคราวเก็บเกี่ยวพวกเราได้พากันไปช่วยชาวบ้านเกี่ยวข้าวด้วย จึงได้รู้ว่าการเกี่ยวข้าวลำบากกว่าการดำนามาก เพราะฉันไม่สามารถเกี่ยวข้าวให้เป็นระเบียบได้อีกอย่างหนึ่งฉันถนัดซ้าย เจ้าของนาจึงหาเคียวแบบคนถนัดซ้ายมาให้

วรรณกรรมชีวิตได้ปรากฏขึ้น ชาวบ้านจะนิยมนวดข้าวกลางคืนเดือนหงายเสมอ เป็นบรรยากาศดีมาก ได้ยินเสียงคนหัวเราะเฮฮามาถึงบ้านพักครูเป็นระยะๆ ทำให้พวกเราอดใจไม่ไหวจึงพากันติดตามไปเมื่อพวกเราเดินไปถึง ชาวบ้านชายหญิงก็ออกมาห้ามไม่ให้เข้าไปใกล้บริเวณนั้น ให้ไปอยู่อีกแห่งหรือกลับบ้านพักครู เพราะพวกเราแต่ละคน ทุ่มกางเกงขาสั้น แต่พวกเราไม่เคยสังเกตว่าทำไมทุกคนคลุมหน้าคลุมตาตอนนวดข้าว เพื่อนของฉันคนหนึ่งมองเห็น กองฟางคิดว่าอ่อนนุ่มน่านั่งเล่นนอนเล่น เธอกระโดดเข้าไปในกองฟางนั้นอย่างรวดเร็ว ทำให้กองฟางยุบลงมองไม่เห็น ตัว ตอนแรกเธอยังไม่รู้สึกระไรเมื่อเธอออกมาจากกองฟางใหม่ๆ แต่ระหว่างการเดินกลับบ้านพักครูเธอเริ่มรู้สึกปวดแสบปวดร้อน และไปอาบน้ำเมื่อกลับถึงบ้านพักครู เนื่องจากแพ้คายข้าว ความเจ็บแสบเจ็บร้อนทำให้เธอร้องไห้ โส่ล้นห้องน้ำ ต้องไปตามครูใหญ่พาไปส่งโรงพยาบาลในคืนนั้น

เมื่อมีความสนุกสนานเพิ่มขีดจำกัดขึ้นจึงไม่นิยมกลับบ้าน เตือนร้อนถึงพ่อแม่ของบางคนต้องไปตาม อย่างเช่น คุณครูผู้ชายคนหนึ่งมาจากอุดรดิตถ์ วันหนึ่งเขาถูกคุณแม่มาตาม เมื่อเขาเห็นคุณแม่มาทำให้เขาร้องไห้มากมาย คุณแม่จึงเตือนสติว่า “เป็นลูกผู้ชายและโตเป็นครูแล้วไม่ต้องร้องไห้ อายคนอื่นบ้าง” ส่วนฉันซึ่งเคยกลับบ้านสัปดาห์ ละครั้ง เปลี่ยนเป็นเดือนละครั้ง และสองเดือนครั้ง เกินกว่านี้ไม่ได้เป็นอันขาด

การอยู่บ้านพักครูที่โรงเรียนไม่ได้ใช้เงินทอง ยิ่งภายหลังได้ไปช่วยชาวบ้านทำงาน ทานข้าวและนอนค้างบ้าน เขาอีกด้วย ตอนเช้าก็ทานข้าวก่อนกลับโรงเรียน กลางวันชาวบ้านมีข้าวมาส่งให้อีก เมื่อกลับบ้านแต่ละครั้ง คุณแม่ บอกว่าฉันเป็น “คนป่าเข้าเมือง” ชื่อทุกอย่างที่ขวางหน้า อาหารจำเป็น ของฝากชาวบ้าน เสื้อผ้า รองเท้านักเรียน สงสารที่เขาไม่สวมรองเท้า และนัดพวงญาติๆ ที่รุ่นราวคราวเดียวกันออกเที่ยวเตร่ยามค่ำคืน ดูหนัง ฟังเพลง กลับ บ้านดึกดื่น

ชาวบ้านที่นั่นคนมีฐานะยากจนมากกว่าคนพออยู่พอกิน เด็กนักเรียนชายของฉันคนหนึ่งเรียนดี ประพฤติดี เรียน จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้วเขาบอกว่าจะไม่เรียนต่อเพราะฐานะทางบ้านไม่เอื้ออำนวย การเดินทางไปโรงเรียน ในอำเภอไม่สะดวก ฉันได้ไปช่วยอธิบายให้พ่อแม่ของเขาเข้าใจและยอมสละรถจักรยานคันเก่าๆ ของฉันให้เขาขี่ไป โรงเรียนในอำเภอ เขาจึงได้เรียนต่อและมีผลการเรียนดีทำให้ได้รับทุนการศึกษาของโรงเรียน และสุดท้ายเขาเรียนจบ ระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยในดินแดนที่มีบรรยากาศสวยงามของภาคเหนือ ปัจจุบันทำงานระดับผู้บริหารของ องค์กรหนึ่ง

หนึ่งปีครูเก่าๆย้าย ครูใหม่เข้ามาแทน ฉันจึงเป็นครูเก่าในปีต่อมา และได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการที่โรงเรียน ขนาดเล็กใกล้อำเภอ คราวนี้ฉันเดินทางไปกลับโดยรถไฟเป็นชีวิตที่สนุกสนานอีกแบบ และฉันก็คุยแบบบ่นเพื่อให้ เพื่อนบนรถไฟฟังว่า “ฉันเบื่อหน่ายโรงเรียนนี้มาก เพราะสอนน้อย ครูเยอะเกินไป กินเงินเดือนฟรีไปวันๆ” ต่อ จากนั้นไม่เกินสัปดาห์ฉันถูกเรียกไปพบบนสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ บอก ว่าได้ยินฉันบ่นบนรถไฟ ทำให้ฉันได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการที่โรงเรียนประถมศึกษาประจำอำเภอที่มีเด็กมาก ห้องละ ๔๐-๕๐ คน และฉันก็พอใจที่นี้มากที่ได้ใช้วิทยายุทธ์เต็มเวลา

ชีวิตมีการเคลื่อนไหวไปตามจังหวะก็อาจว่าได้ เมื่อฉันมีครอบครัว จึงได้ย้ายติดตามครอบครัวไปอยู่ที่อำเภอ นครไทยในฐานะครูช่วยราชการ ประมาณปีกว่าๆ ได้ย้ายไปช่วยราชการอีกเช่นกันในหลายๆ จังหวัดทางภาคอีสาน เป็นเวลาเกือบ ๑๐ ปี ทำให้ฉันขาดความเป็นครูในอาชีพ เพราะไม่ได้สอนในโรงเรียนแต่ไปทำงานในสำนักงานการ

ประถมศึกษาฯ แทน เมื่อชีวิตผกผันต้องกลับมาอยู่โรงเรียนเดิมที่อำเภอบางกระทุ่มอีกครั้ง แต่ฉันขอย้ายไปอยู่ที่อำเภอนครไทย เพราะบรรยากาศดี มีป่าไม้ มีธรรมชาติสวยงาม อากาศเย็นสบาย ฤดูร้อนก็ไม่ร้อนจัด อีกประการหนึ่งชาวนครไทยจิตใจดีมีความเป็นกันเองสูง และเพราะอากาศดีไม่มีมลพิษ จึงทำให้โรคมุมแพที่ฉันเป็นบรรเทาเบาบางลง

โรงเรียนบ้านน้ำลอม คั้นตำแหน่งครูจริงให้ฉันอย่างเป็นทางการ ไม่ใช่ครูช่วยราชการเหมือนที่ผ่านมา โรงเรียนอยู่ห่างจากจังหวัดพิษณุโลก ๑๒๕ กิโลเมตร ฉันเดินทางไปกลับทุกวัน รวมเป็น ๒๕๐ กิโลเมตร ถนนหนทางก็ไม่ได้เหมือนสมัยนี้ เมื่อมีการพิจารณาความดีความชอบ ปรากฏว่าเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ๑.๕ ขั้น ที่โรงเรียนนี้ ก่อนหน้านั้นมีการพิจารณาเงินเดือนปีละ ๑ ขั้นหรือ ๒ ขั้น ตอนนั้นฉันไม่เคยรู้รสชาติว่าการได้รับเงินเดือนตามความดีความชอบ ๒ ขั้นนั้นเป็นอย่างไร เพราะโรงเรียนหรือหน่วยงานเขาอ้างว่า ฉันทำหน้าที่ครูช่วยราชการ (อาจผิดระเบียบของการพิจารณาความดีความชอบ)

ฉันสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านน้ำลอมเป็นเวลาถึง ๖ ปี เนื่องจากมีอัตราครูเกินเกณฑ์ที่กำหนด จึงมีสิทธิ์เลือกโรงเรียนได้ตามความพอใจ แต่ฉันได้ศึกษาแล้วเห็นว่าโรงเรียนวิทย์สัมพันธ์ มีอัตราครูต่ำกว่าเกณฑ์มากและขาดครูสอนภาษาอังกฤษ ฉันขอเลือกลงที่โรงเรียนวิทย์สัมพันธ์เมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๖ เดินทางไปกลับทุกวันเช่นกัน ระยะทาง ๑๕๖ กิโลเมตร ทำให้ถูกขนานนามว่าเป็น “คนเมืองเข้าป่า”

แม้ว่าฉันจะพบกับความเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง แต่ครั้งฉันได้เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม แม้มีอุปสรรคปัญหา ก็สามารถฝ่าฟันไปได้ ความทุกข์ชั่วขณะเมื่อผ่านไปถือว่าหมดทุกข์ ไม่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล หากแม้ว่าตัดสินใจผิดพลาดความทุกข์ก็มาเยือนจำต้องแก้ไขให้ดีขึ้นอีก

การแจ่งเกิด

นพวรรณ พงษ์เจริญ

16 มีนาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim21/248772>

การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ การเรียนรู้คือการพัฒนา และการพัฒนาที่สำคัญคือการพัฒนาตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาเพื่อให้มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์เพิ่มขึ้น

การพัฒนาคุณภาพของครูด้วยกิจกรรมการประกวดครูดีเด่นหรือครูสอนดีเด่น ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ฉันไม่ได้ใส่ใจกับการประกวดสักเท่าไร เพราะเป็นคนไม่ชอบกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่ถูกกำหนดตัวบังคับมาให้บางอย่าง เราอาจจะทำได้ไม่ดีไม่เหมาะสมกับนักเรียนที่เราสอน ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ และไม่เคยคิดว่าจะดีเลิศเลอถึงระดับที่จะต้องเข้าประกวดหรือแข่งขัน

ขณะที่ฉันเป็นครูช่วยราชการอยู่ที่โรงเรียนนครไทยวิทยาคม โรงเรียนได้ส่งฉันเป็นตัวแทนเข้าแข่งขันการประกวดครูสอนภาษาอังกฤษดีเด่น ซึ่งเป็นการประกวดครูสอนภาษาอังกฤษเป็นครั้งแรก ส่วนครูสอนกลุ่มประสบการณ์หรือกลุ่มสาระวิชาอื่นนั้นได้เริ่มมาก่อนหน้าแล้ว ฉันเริ่มแข่งตั้งแต่ระดับกลุ่มโรงเรียนระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยมีคณะกรรมการมาตรวจสอบและประเมินทุกระดับ

นอกจากตรวจสอบข้อมูลเอกสารแล้ว จะต้องสอนให้คณะกรรมการดูว่าตรงกับแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้หรือไม่ ฉันทำแผนการสอนแจกให้คณะกรรมการท่านละ ๑ ชุดเพื่อสะดวกต่อการประเมิน คณะกรรมการได้ตรวจและสอบถามนักเรียนสอบถามเพื่อนครู รวมทั้งมีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิสัยทัศน์และความเคลื่อนไหวของการพัฒนาการศึกษา

ผลของการได้รับรางวัลดีเด่นการสอนภาษาอังกฤษ ระดับจังหวัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ฉันต้องรักษาคุณภาพ วันเสาร์และวันอาทิตย์ฉันต้องนั่งรถเข้าเมืองไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่สถานสอนภาษาอเมริกัน (AUA) และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการรับแขกบ่อยมาก เพราะมีโรงเรียนอื่นให้ความสนใจมาศึกษาดูงานทำให้เกิดผลเสีย คือนักเรียนขาดความเป็นธรรมชาติ เมื่อเห็นรถตู้แล่นเข้ามาในโรงเรียน

นักเรียนจะต้องตื่นตระหนกวิ่งไปเข้าที่ท่าตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในทันที

วันเวลาผ่านไปกว่า ๑๐ ปี ฉันได้โอกาสกลับมาที่นครไทยอีกครั้งหนึ่ง แม้จะไม่ได้มาอยู่โรงเรียนนครไทยวิทยาคม เหมือนเดิมก็ตามระยะแรกฉันพักอยู่ที่ตัวอำเภอ มีผู้ปกครองนักเรียนและคนรู้จักนำลูกนำหลานมาให้สอนพิเศษ ในตอนเย็นและวันหยุด แต่ฉันไม่สามารถสอนเด็กเหล่านั้นได้ทุกคน เพราะเป็นเด็กหลายระดับต่างวัยต่างพื้นฐาน ยกเว้นเด็กชั้นมัธยมบางคนที่สามารถดูแลตัวเองได้จึงมาเรียนตอนกลางวันซึ่งฉันไม่อาจปฏิเสธได้ เพราะความหวัง ความศรัทธาจากผู้ปกครองภายหลังฉันได้หนีปัญหา โดยย้ายไปอยู่ในเมืองและเที่ยวไปโรงเรียนแบบเข้าไปเย็นกลับ

การประกวดความสามารถของครูได้เริ่มขึ้นอีกครั้ง โดยมีหลากหลายรูปแบบ แต่วิธีการประเมินนั้นไม่เหมือนเดิม ส่งเอกสารและมาตัวครูเล็กน้อย หรือบางครั้งครูที่เข้าประกวดก็นำเสนอข้อมูลและผลงานของตนเอง แม้ว่าคราว ต่อมาทำให้ฉันได้รับรางวัลอีกก็ตาม แต่ฉันไม่ได้ภาคภูมิใจแม้แต่น้อยอาจเป็นเพราะฉันเคยผ่านเวทีมาบ้างแล้ว และเมื่อใครได้รับคัดเลือกจากอำเภอแล้วจังหวัดหรือเขตก็มอบให้เป็นครูดีเด่น หรือแม้แต่ครูดีเด่นดวงใจ ฉันมีความคิดว่า น่าจะให้นักเรียนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูดีเด่นทุกประเภท สาเหตุเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ฉันเกือบ เป็นครูที่บำเอกสาร เพราะเมื่อฉันได้รับคัดเลือกให้ไปประกวดฉันต้องหมกมุ่นอยู่กับการทำเอกสาร บางอย่างมีไม่ ครบก็ต้องทำเพิ่มให้ครบตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดมาให้ เมื่อฉันมีความพร้อมกว่าเพื่อนก็ต้องได้เปรียบเสมอ

ภายหลังฉันตัดสินใจว่า ควรเลิกกับการประกวดเพื่อรับรางวัลเหล่านี้ครั้งล่าสุด ที่ฉันต้องตัดสินใจเลิกเข้าร่วม กิจกรรมนี้ เนื่องจากการประกวดสื่อนั้นแบบฉบับภาษาอังกฤษ ฉันมีความตั้งใจว่าจะไม่ประกวด เพียงแต่จะนำไป ร่วมกิจกรรมเพื่อให้สำนักงานเขตฯมีกิจกรรมเท่านั้น แต่เมื่อไปถึงมีคนขอร้องให้ร่วมประกวดวันนั้นฉันมีสื่อภาษาอังกฤษไปร่วมด้วย ๒ ช่วงชั้น คือช่วงชั้นที่ ๒ และ ๓ บังเอิญฉันแอบเห็นคุณครูท่านหนึ่งต้องย้ายสื่อของตนเองจาก ช่วงชั้นที่ ๒ ไปอยู่ช่วงชั้นที่ ๑ เพื่อหนีจากการแข่งขันกับสื่อของฉัน และเขาพูดให้ได้ยินถึงสาเหตุการย้ายสื่อของเขา ว่า “ไม่ยอมลงแข่งขันกับสื่อของครูคิม” ผลการตัดสินทำให้ฉันได้รับรางวัลชนะเลิศทั้ง ๒ ช่วงชั้น ตั้งแต่วันนั้น เป็นต้นมาฉันไม่เคยส่งอะไรไปประกวดอีกเลย เกียรติบัตรที่ฉันได้มาถูกเก็บไว้ในห้องเรียนทำให้เพื่อนๆ หยอกล้อว่า “น่าจะนำวุฒิบัตรหรือเกียรติบัตรไปทำฝาหรือมุงหลังคาบ้านได้แล้ว”

ครูที่คืนนั้นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ รวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ ผู้ปกครอง แล้วแต่รูปแบบ วิธีการและโอกาสของแต่ละคน ฉันเคยเรียนรู้การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการมาบ้างแล้ว เมื่อช่วยราชการอยู่ที่สำนักงานการประถมศึกษาฯ แต่ฉันคงไม่มีโอกาสและไกลเกินฝัน เพราะเหตุผลที่มีความเป็นไปได้ยากมากตามคุณสมบัติต่อไปนี้

๑. ฉันทำหน้าที่ครูช่วยราชการ เป็นเวลานานหลายปี เพื่อนๆ เขามีตำแหน่งเป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๕ ส่วนฉันยังมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ ๑ ระดับ ๔

๒. ฉันต้องมีเวลาสอนในโรงเรียนครบตามเกณฑ์ ๒ ปีการศึกษา จึงจะมีสิทธิ์ปรับปรุงตำแหน่งเป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๕ ได้

๓. เมื่อมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๖ เป็นเวลา ๒ ปีจึงมีสิทธิ์ส่งผลงานทางวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่ง อาจารย์ ๓ ได้

ฉันเริ่มศึกษาเรียนรู้และทำผลงานทางวิชาการ เพื่อปรับปรุงตำแหน่งให้เป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๕ รอจนกว่าคุณสมบัตินี้ครบถ้วน โดยการเสนอแผนการเรียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ยังไม่ผ่านเลยทีเดียวแต่ได้ปรับปรุงผลงานเล็กน้อย เนื่องจากหน้าสารบัญไม่ตรงกับหน้าเนื้อหา และพิมพ์สะกดคำภาษาอังกฤษผิด ในขณะที่เดียวกันฉันได้ศึกษาเรียนรู้การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการอาจารย์ ๓ ไปพร้อมกัน เพื่อนครูหลายท่านอาจจะสงสัยและนึกหัวเราะเยาะฉันที่ก้มหน้าก้มตาทำผลงานทางวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งแค่อาจารย์ ๒ และบอกว่า “รุ่นก่อนของของพวกเราไม่เห็นต้องทำอะไรเลย เพียงแค่อัดหรือกา” ลงไปตามช่องการประเมินที่ต้องการ ก็ผ่านไปได้ง่ายๆ ส่วนฉันมัวแต่ไปมกมายและเสียเวลาไปกับการช่วยราชการอยู่เป็นเวลานานมาก เกณฑ์ชี้ตๆ กาๆ จึงปรับเปลี่ยนไปให้มาทำผลงานทางวิชาการแทน

ฉันใช้เวลาในการพัฒนาตนเอง ในการเข้าสู่ ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ ๓ ผ่านไป ๒ ปี พร้อมกับ อาจารย์ ๒ ฉันมีเค้าโครงการรายงาน การใช้นวัตกรรมฉบับสมบูรณ์ โดยการเข้ารับการศึกษาอบรมที่หน่วยงานของเขาได้จัดขึ้นหลายแห่งหลายสำนักทั้งใกล้และไกล ส่วนมากจะมีโอกาสที่ได้เข้ารับการอบรมกับครูที่สอน สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาสามัญศึกษาเดิม ทุกคนให้เกียรติและเมตตาที่ฉันมาจากโรงเรียนบ้านนอกชายแดนก็ว่าได้ ทุกคนให้ออกาสฉันนำเสนองานก่อนเป็นคนแรกเสมอ ทุกคนให้ความร่วมมือกันช่วยวิพากษ์และช่วยเหลือดูแลฉันอย่างเต็มที่ ทำให้ฉันได้ทราบแนวทางการเขียนแผนการสอนการเขียนรายงาน การวิจัย การจัดทำสื่อวัตกรรมการใช้เวลาอีก ๒ ปีอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาเกิดขึ้นกับฉันก็คือ ฉันยังไม่ทราบจะนำผลงานไปส่งที่ไหน ต้องทำอะไรอีกบ้าง โรงเรียนต้องจัดการกับฉันอย่างไร เพราะสมัยนั้นไม่มีแหล่งเรียนรู้กว้างขวางเหมือนปัจจุบัน **ผู้เชี่ยวชาญและพี่เลี้ยงของฉันคือนักเรียน** เพราะนักเรียนสามารถบอกฉันได้ว่าเขาไม่เข้าใจตรงไหน ฉันสื่อความผิดพลาดอย่างไรบ้าง จึงแก้ไขปรับปรุงให้ถูก วันที่ฉันนำผลงานทางวิชาการไปส่งจึงได้ทราบว่า มีคณะครูอาจารย์ ๓ แต่ละสาขาเป็นผู้ทำหน้าที่กลั่นกรองผลงานอีกครั้งก่อนส่งจริง ฉันได้รับคำแนะนำในแก้ไขเรื่องการเขียนบรรณานุกรมไม่ครบและการอ้างอิง ปี พ.ศ.ไม่ตรงกันกับที่อ้างอิงไว้ในบทที่ ๒ ผลงานของ ฉันคือ

๑. แผนการเรียนรู้อังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยกระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอด ๑ ปีการศึกษา จำนวน ๒๐๐ แผนเวลา ๒๐๐ ชั่วโมง รวมทั้งข้อ ๒ และ ๓

๒. แบบฝึกเสริมทักษะภาษาอังกฤษเรื่องการใช้คำคุณศัพท์ (Adjective) จำนวน ๔๐ ชุด ประกอบ แผนการเรียนรู้อังกฤษจำนวน ๔๐ แผนเวลา ๔๐ ชั่วโมง

๓. หนังสืออ่านประกอบ Nakornthai Tourist Attraction จำนวน ๑ เล่ม ประกอบแผนการเรียนรู้อังกฤษ ๑๐ ชั่วโมง

ฉันได้นำกล่องเอกสารผลงานทางวิชาการไปส่งจำนวน ๕ กล่องกระดาษเอสี่ ไปขึ้นเครื่องบิน ปรากฏว่าน้ำหนักเกิน จึงได้รับความช่วยเหลือจากผู้โดยสารเที่ยวบินเดียวกันเป็นเจ้าของสัมภาระให้ วันแรกที่นำไปส่งมีกลุ่มวิชาอื่นๆ ส่งอยู่ก่อนแล้วประมาณ ๒๐ กว่าราย ส่วนฉันมีเพื่อนที่อยู่กรุงเทพฯ รอรับที่สนามบินและไปเป็นเพื่อน เมื่อถึงวิชาภาษาอังกฤษเจ้าหน้าที่บอกพวกเราว่า “ใครส่งภาษาอังกฤษต้องทำใจหน่อยนะคะ ผ่านเกณฑ์ยากเหลือเกินมีแต่ตกกับตก ผลการประเมินที่ผ่านมาในปียังไม่มีผู้ผ่านเกณฑ์” และเจ้าหน้าที่ได้นัดเวลาทราบผลประมาณไม่เกิน ๓ เดือน

เพื่อนๆ ถามฉันว่ากังวลหรือไม่ ฉันตอบอย่างภูมิใจว่า “เราทำได้ แม้ว่าจะไม่ผ่านเกณฑ์ก็ตามถือว่าเราได้พัฒนา ถ้าเราไม่ลงมือทำ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอันไหนถูกหรืออันไหนผิด” เมื่อฉันเดินทางกลับพิษณุโลกในเย็นวันเดียวกันและไปเข้าค่ายรับการอบรมครูภาษาอังกฤษ เนื่องจากฉันขออนุญาตไปส่งผลงานทางวิชาการ ๑ วัน หลายคนทราบบว่าฉันไปส่งผลงานฯ ทำให้ได้รับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ ต่างๆ นานา เป็นต้นว่า

๑. ใครไม่มีเงินเหลือกินเหลือใช้ไม่สมควรจะทำผลงานทางวิชาการ เพราะการทำผลงานทางวิชาการนี้ใช้เงินมาก มีแต่ความสิ้นเปลือง ซึ่งมีหลายคนเป็นหนี้สินติดตัวและไม่ผ่านการประเมิน ภายหลังต้องใช้นี้หัวโต

๒. หากครูที่ไม่มีคุณวุฒิทางปริญญาโท คงไม่มีวันที่จะสามารถทำผลงานเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการอาจารย์ ๓ ได้ เพราะไม่มีความรู้และไม่เก่งเรื่องการจัดการข้อมูลหรือการทำวิจัย

๓. โดยเฉพาะครูบ้านนอกนั้นคงจะเป็นไปได้ยาก เพราะเด็กบ้านนอกและครูบ้านนอกไม่เก่งภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีน้อยคนที่จบเอกภาษาอังกฤษ

ฉันส่งผลงานทางวิชาการเพื่อเข้ารับการประเมินเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม และได้รับทราบผลทางโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่คนเดิมโทรศัพท์มาแจ้งว่ามีคนผ่านการประเมินและได้รับอนุมัติเพียง ๑ ราย จาก ๒๔ ราย ฉันรู้สึกปลื้ม มีความสุข ตื่นเต้น แต่สามารถเก็บความรู้สึกนั้นไว้ประมาณ ๒ เดือน จึงได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็น “อาจารย์ ๓ ระดับ ๖” อย่างเป็นทางการ ทำให้ครูในอำเภอนครไทยดีใจและตื่นเต้นไปกับฉันด้วย

รวมเวลาในการพัฒนาตนเองจากอาจารย์ ๑ ระดับ ๔ เป็นอาจารย์ ๒ ระดับ ๕ และเป็นอาจารย์ ๓ ระดับ ๖ เป็นเวลา ๔ ปีเต็ม ขณะนั้นครูประถมศึกษาสังกัดสพช. ในอำเภอนครไทยยังไม่มีอาจารย์ ๓ ฉันจึงมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ ๓ คนแรกของอำเภอนครไทย ดูเหมือนฉันได้แจ้งเกิดที่นี่เสมอ นอกจากเงินเดือนระดับ ๖ แล้ว มีเงินประจำตำแหน่งเพียง ๓,๕๐๐ บาทเท่านั้น เมื่อเงินเดือนถึงระดับ ๗ ก็ได้เลื่อนเป็นอาจารย์ ๓ ระดับ ๗ เงินประจำตำแหน่งเท่าเดิม และเมื่อถึงอาจารย์ ๓ ระดับ ๘ เงินประจำตำแหน่งจึงเพิ่มขึ้นเป็น ๕,๖๐๐ บาท และได้ปรับเปลี่ยนเป็นวิทยฐานะครู ค.ศ. ๓ ชำนาญการพิเศษถึงปัจจุบัน

การพัฒนาตนเองของฉันมุ่งที่การพัฒนาสติปัญญาและร่างกายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนด้านจิตใจเป็นไปตามจิตสำนึกที่เป็นผลพลอยได้มาจากการพัฒนาข้างต้นมากกว่าการที่จะมุ่งไปดูแลจิตใจของตนเอง แต่ก็ทำให้ฉันได้รู้จักคุณค่าของตนเองและคุณค่าของความเป็นมนุษย์

จุดบอด

นพวรรณ พงษ์เจริญ

17 มีนาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim21/249038>

สิ่งที่ไม่รู้ของฉันเป็นเสมือนจุดมืดบอด หากเรื่องใดที่ไม่รู้และไม่เข้าใจ จะต้องแสวงค้นคว้าหาต่อไปจนกว่าจะเข้าใจ แม้จะนานแค่ไหนก็ต้องพยายาม ฉันคิดว่า “การที่รู้บ้างไม่รู้บ้างหรือรู้ไม่จริงเป็นการทำร้ายตนเอง” ฉันจึงไม่คิดที่จะทำร้ายตัวเอง

ภายหลังจากที่ได้ทราบผลการอนุมัติให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ๓ ระดับ ๖ ฉันแอบปลื้มอยู่เจี๊ยบๆ เพียงคนเดียว ไม่ได้บอกใครแม้แต่เพื่อนสนิทหรือครูในโรงเรียน ได้ทบทวนตัวเองอยู่หลายวัน สำนวญและถามตัวเองว่า ฉัน

๑. มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่
๒. สามารถตอบข้อสงสัยของคนอื่น ได้หรือไม่ เหมือนที่ฉันเคยสงสัยแต่ไม่ได้รับคำตอบ
๓. จะรักษาคุณภาพของอาจารย์ ๓ ได้เหมาะสมกับตำแหน่ง ได้แค่ไหน
๔. มีอะไรอีกมากมายที่ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจ จำเป็นต้องไปเรียนรู้

ฉันเคยสนทนากับครูอาจารย์ ๓ หลายท่าน แต่ไม่ได้รับความชัดเจนในเรื่องที่สงสัย หรืออาจเป็นเพราะฉันขาดต้นทุนทางด้านความรู้และสติปัญญา หรือเพราะว่าฉันเรียนมาน้อยกว่าได้ หรือว่าคนที่ฉันสนทนาด้วยเขารังเกียจที่จะอธิบายให้ฉันเข้าใจ แบบที่เขาเรียกกันว่าหวงความรู้ ฉันจึงควรไปเรียนต่อเพื่อให้เพิ่มพูนสติปัญญามากขึ้น

สถาบันที่เปิดสอนระดับปริญญาโทในจังหวัดพิษณุโลกมี ๓ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ฉันได้ไปศึกษาโครงสร้างหลักสูตรปริญญาโทของทั้ง ๓ สถาบัน ฉันเลือกมหาวิทยาลัยที่ให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งในขณะนั้นมหาวิทยาลัยทุกแห่งได้เปิดเรียนไปแล้วเป็นเวลา ๒ สัปดาห์ เมื่อบัณฑิตศึกษาได้ทราบเจตนาของฉันจึงรับเข้าเรียนหลังเพื่อน ๆ ได้

ฉันเลือกเรียนสาขาการบริหารการศึกษาภาคพิเศษโดยเรียนวันเสาร์วันอาทิตย์ และไม่มีเป้าหมายที่จะไปสอบเป็นผู้บริหารโรงเรียน แต่การที่เลือกเรียนสาขาการบริหารการศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจการบริหาร เข้าใจผู้บริหาร และเป็นพื้นฐานและนำไปช่วยเหลือผู้บริหารพัฒนาโรงเรียน เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมาได้พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีจุดอ่อนด้อยในการพัฒนาโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัดหลายเรื่อง ไม่กล้าตัดสินใจ กลัวบารมีในทางที่ไม่ควร ไม่มีภาวะผู้นำ ขอยกมาเป็นตัวอย่างสักหนึ่งเรื่องคือ การแต่งตั้งครูทำหน้าที่วิชาการโรงเรียนโดยแต่งตั้งให้อาจารย์ ๑ ผู้อ่อนวัยวุฒิ คุณวุฒิและอ่อนประสบการณ์ (มาก) ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครูวิชาการโรงเรียนเนื่องจากมีสามีเป็นข้าราชการระดับสูง และให้อาจารย์ ๒ ซึ่งมีความสามารถและประสบการณ์สูงกว่าแต่มีสามีเป็นพ่อค้าธรรมดาให้เป็นผู้ช่วยครูวิชาการโรงเรียน

เมื่อผู้บริหารโรงเรียนซึ่งดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ รอรับการประเมินผลงานเพื่อเข้าสู่ผู้อำนวยการสถานศึกษา คุณภาพ ทำให้มีปัญหาการนำเสนอผลงานวิชาการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนอื่น ต้องมาขอความช่วยเหลือให้อาจารย์ ๒ ซึ่งเป็นผู้ช่วยครูวิชาการโรงเรียน เป็นผู้นำเสนอผลงานแทนครูวิชาการโรงเรียน เพราะครูวิชาการ (ตัวจริง) ไม่มีความมั่นใจในการนำเสนอ

ความคับข้องใจที่เป็นจุดมีดบาดคำในจิตใจมานาน ซึ่งฉันไม่อาจหาคำตอบได้ก็คือ สูตรหาประสิทธิภาพ สื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอนว่า ๘๐/๘๐ เป็นอย่างไร มาจากไหน ใครเป็นเจ้าของสูตรนี้ ถ้าหากสอนแล้วได้คะแนนต่ำกว่านี้จะเป็นอย่างไร จากประสบการณ์ที่ฉันได้ทดลองใช้นวัตกรรม และทดลองสอนหลายครั้งมาก และต้องแก้ไขปรับปรุงเครื่องมืออยู่ตลอดเวลา กว่านักเรียนจะทำแบบทดสอบได้ตามเกณฑ์ ทดลองครั้งหรือสองครั้งไม่มีทางเป็นไปได้ โดยเฉพาะเด็กเล็กระดับประถมศึกษา จากการอ่านงานวิจัยมากมาย ทำให้ทราบว่าผลการประสิทธิภาพเกินกว่าร้อยละ ๘๐ ทุกฉบับ

จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดของการไปเรียนปริญญาโท เพื่อต้องการเพิ่มพูนความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ที่ยังมีความสนใจพัฒนาผลงานทางวิชาการ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยอื่น ๆ อย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัญหาแรกที่ฉันได้ถามอาจารย์ในช่วงเวลาเรียนวิจัย ทำให้เพื่อนส่วนมากเป็นนักบริหาร (มือ) อาชีพ พวกเขารู้สึกแปลกใจในข้อสงสัยของฉันเป็นอย่างมากแถมถูกเพื่อนร่วมห้องเรียน ตำหนิว่า “ถามไม่เข้าท่าหรือถามขัดจังหวะ”

ใครต่อใครวิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับการเรียนและสถาบันของฉันว่า “จบยาก” แม้แต่อาจารย์จะพูดให้ฟังว่ามีนักศึกษารุ่นก่อนหน้านี้เก่ง และขยันมากสามารถจบได้ในภาคเรียนที่ ๗ ซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้เพียง ๖ ภาคเรียนเท่านั้น นับตั้งแต่มีการเปิดหลักสูตรการบริหารการศึกษาของสถาบันนี้ ยังไม่มีใครจบตามหลักสูตรกำหนดแม้แต่คนเดียว นатиแห่งความท้อแท้เข้ามาคดดันจิตใจฉันมากที่สุด จนถึงตอนสุดท้ายใกล้จะหมดภาคเรียนที่ ๖

ประมาณ ๒ สัปดาห์ ฉันหมดความอดทนลงจึงแจ้งกับสถาบันว่าขอพักเรียนไว้แค่นี้ก่อน แล้วจะมาลงทะเบียนในภาคเรียนที่ ๗ อาจารย์ได้พูดให้กำลังใจว่าสู้่อีกนิดเดียว ในที่สุดฉันก็ฝ่าฟันส่งวิทยานิพนธ์ ซึ่งเหลือเวลาตามหลักสูตร

อีก ๒ วันเท่านั้น ฉันมีความรู้สึกเครียดมากแทบขาดใจตายก็ว่าได้ ทำให้ฉันก็สามารถจบมาได้ตามหลักสูตรเพียงคนเดียว นั่น ไม่ใช่เพราะความเก่งกาจหรือมีสติปัญญาชาญฉลาด แต่เป็นเพราะ “อดทนและใจสู้และเห็นแก่เกียรติภูมิของสถาบัน” เท่านั้น เพราะมีผู้เข้าใจผิดว่าสถาบันที่ฉันเรียนจบยาก และเป็นความจริงว่า “เงินครบก็จบไม่ได้” ด้วยเหตุนี้ทำให้เพื่อนร่วมรุ่นถึงกับหยุดเรียนไปหลายคน

เมื่อเรียนจบแล้วทำให้มีประสบการณ์เพิ่มพูนขึ้น และพอมีความรู้บ้างเป็นทุนทางปัญญา สร้างความมั่นใจตามเจตนารมณ์ของฉันว่า “เมื่อได้รับการอนุมัติเป็นอาจารย์ ๓ แล้วฉันจะช่วยเหลือครูทุกคนด้วยความบริสุทธิ์ใจ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และจะตอบข้อสงสัยของเพื่อนครูได้ทุกคนโดยไม่ปิดบังอำพราง และไม่เรียกร้องค่าตอบแทนแต่อย่างใด” เพราะฉันมีความพอดีในฐานะและความเป็นอยู่โดยการรับผิดชอบตัวเองโดยไม่เดือดร้อน

หลายต่อหลายครั้งมีคนถามว่าจะพัฒนาตนเองไปสู่ ศศ.๔ อีกหรือไม่ หรือจะไปเรียนปริญญาเอกต่อ ครั้งหนึ่งฉันได้โอกาสพูดในที่ประชุมเมื่อมีโอกาสรับเชิญไปทำหน้าที่วิทยากรว่า “ศศ.๓ หรือ อาจารย์ ๓ ไม่ได้มีเพื่อไต่เต้าเป็น ศศ.๔ หรือ ศศ.๕ แต่เขาให้มาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนครูโรงเรียน และเด็กๆ การที่จะพัฒนาต่อไปนั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความรู้ ความสามารถของครูแต่ละบุคคลรวมทั้งกุศลผลบุญที่เกิดจากเด็กอย่างแท้จริง” แต่ในเป้าหมายนั้นฉันมีความตั้งใจว่าจะไปเรียนต่อในหลักสูตรปริญญาโทสาขาอื่นๆ ตามความพอใจ เพื่อให้มีเพื่อนฝูง สนุกสนานและเป็นกำไรของชีวิต และสามารถคลี่คลายจุดมืดบอดของฉันเป็นไปได้ในระดับหนึ่ง

หยุดความอยาก

นพวรรณ พงษ์เจริญ

18 มีนาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim21/249381>

ตำแหน่งทางวิชาการเป็นที่ใฝ่ฝันของฉัน นอกจากเป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีของตนเองและวงศ์ตระกูลแล้ว ถือว่าได้ผ่านการพัฒนาขีดความรู้ความสามารถ ให้มีความเหมาะสมกับอาชีพที่ต้องให้ความรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีจนเป็นที่ยอมรับ

ขณะที่กำลังเรียนต่อในระดับปริญญาโทอยู่นั้นฉันยังสอนอยู่ที่โรงเรียนเดิม โรงเรียนได้แต่งตั้งให้ฉันทำหน้าที่ผู้ช่วยครูวิชาการโรงเรียนแทน แม้ว่าฉันอยากจะเสนอในสิ่งที่ดีและสร้างสรรค์ก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีอำนาจของครูวิชาการโรงเรียน ทำให้ความคิดที่อยากจะทำสร้างสรรค์จึงเป็นทางตัน ความรู้ความสามารถที่ต้องการนำมาพัฒนาโรงเรียนและเด็ก จึงเหมือนถูกเก็บไว้ ไม่ได้ถูกนำมาใช้เลย จนกระทั่งฉันได้เรียนจบปริญญาโท และได้ย้ายมาอยู่ที่โรงเรียนวิทยาสัมพันธ์ ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนมอบหมายหน้าที่ให้ฉันเป็นครูวิชาการโรงเรียนอย่างสมบูรณ์ในที่ประชุม เป็นที่พอใจที่ฉันได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและเด็กด้วยความพอใจ

กระบวนการพัฒนาตนเองได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ฉันและเพื่อนได้ไปสอนภาษาอังกฤษให้พระและเณร และสอนภาษาอังกฤษให้กับคนในชุมชนโดยไม่คิดค่าตอบแทน รับผิดชอบครู ชมรมครูภาษาอังกฤษ จัดค่ายภาษาอังกฤษ จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานโรงเรียนสัตยาไส ๒ ครั้ง จัดการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษ และจัดการอบรมการวิจัยชั้นเรียน การเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ตำแหน่ง คศ.๓ ข้าราชการพิเศษ โดยทุกคนเสียค่าลงทะเบียนเท่าเทียมกัน รวมทั้งฉันต้องจ่ายค่าลงทะเบียนด้วยตนเอง และปฏิเสธข้อเสนอของครูผู้เข้าอบรม หมายความว่าไม่มีกรรับค่าตอบแทนใดๆ

ฉันได้เข้ารับการอบรมสัมมนาที่คณะครู คศ.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๒ โดยเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อพัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งครูเชี่ยวชาญ คศ.๔ การดำเนินงานเป็นไปตามที่วางไว้ ฉันลงมือศึกษาเรียนรู้เรื่องการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ ๒ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ได้แนะนำและแก้ไขเค้าโครง

ไปแล้วหลายรอบจนนับว่าใช้ได้ ฉันมีความตั้งใจว่าจะทำเพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของครอบครัวบ้านนอกอีกสักครั้ง

นอกจากนั้นฉันได้เตรียมการด้านวัสดุอุปกรณ์ครบถ้วนเป็นอย่างดี สามารถใช้ได้อย่างไม่ขัดสน ในขณะที่เดียวกันฉันยังมีเพื่อนที่ไม่ได้เข้าสู่ตำแหน่งครู คศ.๓ ข้าราชการพิเศษอีกหลายคน เมื่อไปพบกันก็จะทักทาย ถามไถ่กันไม่ว่างเว้น เพื่อนที่ยังไม่ผ่านการประเมินหรือยังไม่ได้ทำผลงานทางวิชาการจะมีอาการทุกข์ ท้อแท้ใจเหลือเกิน เข้าวันหนึ่งฉันนำงานของฉันขึ้นมาดูและปล้ำกับงานที่ถูกตรวจแก้แล้ว บังเอิญเพื่อนคนหนึ่งซึ่งอยู่ที่กรุงเทพฯ ได้โทรศัพท์เข้ามาเล่าเรื่องความอึดอัดกับการพัฒนาผลงานทางวิชาการ เมื่อจบการสนทนาฉันได้ทบทวนตัวเองว่า

ถ้าฉันไม่ได้มีตำแหน่งเป็นครูเชี่ยวชาญครู คศ.๔ ฉันจะอยู่ได้ไหม มีกิน มีใช้ไหม หรือจะตายไหม ถ้าหากฉันผ่านการประเมินแต่เพื่อนๆ อีกหลายคนยังไม่ได้ครู คศ.๓ ฉันจะมีความสุขหรือ หน้าที่ของฉันคืออะไร ฉันไปทำงานเพื่อใคร หากฉันผ่านการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งระดับครู คศ.๔ แต่นักเรียนยังสอบเอ็นทีได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นการสมควรไหม และเงินประจำตำแหน่ง เงินค่าตอบแทนรวมกันเดือนละ ๑๙,๘๐๐ บาท รัฐบาลสามารถใช้เป็นเงินเดือนครูใหม่ๆ ได้ตั้ง ๒ คน และครูใหม่เหล่านี้อาจเป็นกำลังที่ดีของประเทศชาติและทำหน้าที่ได้ดีกว่าฉัน **และที่สำคัญกว่าจะทำได้สำเร็จคงไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับคนที่มึระดับสติปัญญาอย่างฉัน หมายถึงเป็นการกระทำที่ยากมากนั่นเอง...และเกิดความทุกข์มากขึ้น** เพียงไม่เกิน ๕ นาทีที่ฉันคิดทบทวน และหยุดความอยากเอาไว้ได้ คงไม่ได้หมายความว่ามีความพอเพียงเข้าถึงจิตวิญญาณหรอกนะ

ฉันได้เก็บรวบรวมงานและเอกสารทั้งหมดเข้าลิ้นชักโต๊ะ แต่งตัวออกไปดูหนัง เข้าร้านหนังสือ หนีงานสองภาษาไปฝากนักเรียนที่โรงเรียน และเล่าให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับการตัดสินใจของฉัน ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เกี่ยวกับการพออยู่พอกิน และการทำให้ตนเองมีความสุขสบายใจ กับการประมาณความพอใจ

เมื่อเพื่อนทราบเหตุผลตอนแรกแต่ละคนอาจไม่เชื่อในความเป็นไปได้ แต่มีหลายคนที่ได้มาเห็นและสัมผัสด้วยตนเองในสิ่งที่ฉันได้ทำ ฉันจึงไม่จำเป็นต้องตอบข้อสงสัยกับทุกคนไป ปัจจุบันฉันมีตำแหน่งเป็นครู คศ.๓ ข้าราชการพิเศษ ที่ได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนอีก ๑๑,๒๐๐ บาท ฉันรู้สึกว่ายังทำหน้าที่ตอบแทนแผ่นดินไม่คุ้มกับเงินที่ได้รับมากนัก เพราะเด็กๆ ที่ฉันสอนยังอ่อนด้อยเรื่องการสอบเอ็นที หรือสอบโอเน็ต และจะต้องพิจารณาตัวเองอีกนานไหมให้ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ

ความเป็นอยู่ของฉันหากเป็นไปตามที่คุณพ่อของฉันเขียนติดไว้ข้างฝาบ้าน ซึ่งฉันอ่านตั้งแต่วัยเด็กและจดจำตลอดเวลาคือ **“ถ้าพึ่งเงินเดือนหากอยู่อย่างประหยัดเพื่อต้องการชีวิตวิบัตีย่อมทนได้”** การดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ทุกวันนี้ก็นับว่าเพียงพอกับการหายใจเข้าออกได้สะดวก เมื่อรู้สึกเช่นนี้ก็สมควร **“หยุดความอยาก”** ไว้เพียงนี้ และจำเป็นต้องรักษาดูแลจิตใจ ภายในให้หยุดความอยากทางสังคมได้ด้วย

เมื่อถูกร้องเรียน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

23 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/kimcare/330407>

ถนนชีวิตของฉันไม่ได้ราบเรียบ หรือโรยด้วยพุกาศาส์กลิ่นหอมอบอวล แต่ฉันไม่เคยนำชีวิตของตนเองไปเปรียบเทียบกับใคร หลายครั้งที่พบเจอปัญหาทั้งที่ก่อกวนโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือไม่มีเจตนาเช่นเรื่องต่อไปนี้

ขณะที่ฉันเป็นครูบรรจุใหม่ และอยู่ระหว่างการทดลองปฏิบัติราชการ ๖ เดือน ฉันถูกผู้ปกครองนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ คนหนึ่ง ร้องเรียนไปยังบ้านผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านได้นำตัวผู้ปกครองนักเรียนมาพบกับครูใหญ่

สาเหตุแห่งการร้องเรียน เนื่องจากเด็กไปฟ้องผู้ปกครองว่า “ไม่ยอมมาโรงเรียนเพราะถูกครูใหม่ตี ครูใหม่คนนั้นเป็นครูผู้หญิง ผมยาว ตัวเล็กและสวมแว่นสายตา ที่สำคัญเด็กมีบาดแผลเขียวเป็นจ้ำๆ ยาวเหมือนโดนไม้เรียวตีขา” โดยที่ครูใหม่ที่เด็กกล่าวถึงคือฉันทุกประการ

เมื่อมาเผชิญหน้ากัน ผู้ปกครองที่เป็นคุณพ่อของเด็กยืนยันว่าจะเอาเรื่องให้ถึงที่สุด ครูใหญ่และผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งครูรุ่นพี่ที่เป็นครูเก่า ครูใหญ่ได้สอบถามเด็กให้การยืนยันว่าเป็น “ครูคิม” เพราะเป็นคนเดียวที่ตัวเล็ก ผมยาวและสวมแว่นสายตา เด็กและผู้ปกครองยืนยันตรงกันว่า “ลูกของเขาถูกตีเมื่อวันพุธที่ผ่านมา” วันที่มาพบกันนั้นเป็นวันจันทร์ที่ล่วงเลยมาถึง ๖ วัน

ความเป็นจริงนั้น วันพุธที่เด็กกล่าวถึง เป็นวันที่ฉันนอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล เพราะเกิดอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ชนเมื่อวันเสาร์ และวันจันทร์จึงมาโรงเรียน และอยู่ในสภาพเข้าเฝือกที่แขนข้างขวาเนื่องจากกระดูกแตก

ครูใหญ่ให้ครูบรรจุใหม่ที่เป็นสตรีรวมทั้งฉันเดินมาในห้องที่ละคน และให้เด็กชี้ว่าครูคนไหนที่ตี เด็กบอกว่าไม่ใช่สักคน และให้ฉันเข้ามาอีกรอบสุดท้ายเด็กก็บอกว่าไม่ใช่ แก้วตัวใหม่ว่า “ผมลืมครีครูที่ตีผมเป็นครูผู้ชาย” ตอนนั้น

มีครูผู้ชายบรรจุใหม่ ๒ ท่าน ครูใหญ่ลองให้เข้ามาที่ละคน เด็กชายคนนั้นก็บอกว่าไม่ใช่ ขั้นสุดท้ายให้ครูทั้งโรงเรียน เก่าและใหม่ นั่งเรียงกันให้เด็กชี้ เด็กไม่ยอมชี้บอกว่า “จำหน้าตาของครูไม่ได้”

จนกระทั่งมีนักเรียนรุ่นพี่และพระเถรทราบข่าวได้ออกมายืนยันว่า “นักเรียนคนนี้ ได้ไปกระโดดน้ำที่คลองหน้า วัด แล้วขาดกับท่อนไม้” จึงเห็นเป็นรอยเขียวฟกช้ำ พ่อของเด็กโมโหรุนแรงมาก กระโดดตบและเตะลูกแพะ กระอักเลือด ทำให้คณะครูตกใจและช่วยไม่ทัน

การติดตามประวัติของเด็กคนนี้ทราบว่า ครอบครัวของเด็กคนนี้อยู่ถิ่นฐานบ่อยมาก ไม่มีอาชีพแน่นอน ทั้งพ่อ และแม่เป็นโรคติดสุรา และเด็กเพิ่งจะย้ายมาเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ พร้อมกับพวกเรา ๕ คนไปบรรจุเป็น ครูใหม่นั้นเอง และครูประจำชั้นได้ยืนยันว่า “เด็กคนนี้โกหกเก่ง” มาก

ฉันจำเหตุการณ์นี้ไม่เคยลืม วันนี้กลับมาอ่านบันทึกอีกครั้ง รวมทั้งตำราและทฤษฎีว่าด้วยการจัดการศึกษาและ จิตวิทยาการศึกษาสมัยใหม่ เด็กคนนี้เป็นเด็กประเภท “จินตนาการสูง” เพราะโกหกครูได้ทุกอย่าง และถูกครูลงโทษ ทุกวันก็ไม่เคยหลบจำ ตลอดชีวิตการเป็นนักเรียนคงถูกตีมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ นึกถึงที่ไรยังรู้สึกว่ามันน่าเป็น ไปได้ถึงเพียงนี้

สมัยนั้นทฤษฎีว่าด้วย “วินัยเชิงบวก” หรือ “การศึกษาเด็กพิเศษ” หรือ “การดูแลช่วยเหลือ” ยังไม่เฟื่องฟูใน วงการศึกษาของครู โดยเฉพาะฉันที่เริ่มต้นจากครูบ้านนอกในท้องถิ่นทุรกันดาร พร้อมกับ “ภาพยนตร์เรื่องครูบ้าน นอกเวอร์ชันหนองหมาวัว” ที่บากบั่นด้วยการสอนเลขคัดเล็กลงมือเขียน แต่พวกเราได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาการ ขาดแคลนอาหาร การกินและเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น ไม่พบปัญหาซับซ้อนเหมือนปัจจุบัน

ถึงแม้เด็กจะกล่าวหาว่าฉันเป็นคนตีให้เขาได้รับบาดเจ็บ และสร้างเรื่องจินตนาการให้คนอื่นเดือดร้อน ฉันก็ยัง คิดถึงและเห็นใจเขาเสมอ ถ้าเขาได้เกิดเป็นเด็กในสมัยปัจจุบัน “คงไม่ถูกตีมากมาย” และอาจจะได้รับการเยียวยา และฟื้นฟูสภาพจิตใจ อาจถูกนำมาฝึกด้วยวินัยเชิงบวก หรือกระบวนการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

หากท่านใดสนใจคู่มือการลดไม่เรียนสามารถโหลดได้ที่นี้ค่ะ
http://www.noviolenceinschools.net/books/download/handbook_teacher1.pdf และ หากได้อ่าน Intelligence ของ Osho แปลโดยอาจารย์ประพนธ์ ผาสุขยัต ก็คงจะเข้าใจเด็กโกหกได้มากขึ้นค่ะ

แม้ว่าเหตุการณ์จะผ่านไปเป็นเวลานาน แต่ฉันถือว่าเป็นอุบัติเหตุการณ์ที่ได้พบ เมื่อความจริงปรากฏก็จบ “เรื่องราว” ไม่ใคร่ได้รับความเสียหายหรือถือว่าเป็นโชคร้ายแต่อย่างใด

จ้อยเตือนสำนักของครู

นพวรรณ พงษ์เจริญ

19 กันยายน 2551

<http://gotoknow.org/blog/krukim/210013>

เหตุเกิดที่ห้องเรียน เป็นเรื่องปกติที่ครูทุกคนต้องพบ ไม่อยากให้เกิดก็ต้องเกิด และเกิดขึ้นได้วันละหลายเรื่อง ไม่มีวันใดที่ไม่เกิดเหตุอะไรเลย เว้นแต่เหตุนั้นจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ไม่มีครูท่านใดที่จะมองข้ามให้ผ่านไป เพียงแต่ท้อแท้ใจบ้าง ด้วยจิตวิญญาณต้องลุกขึ้นมาสู้กันใหม่ตั้งเรื่องที่เกิดขึ้นผ่านมากกว่า ๓ ปี แต่กลับมาเตือนสำนักครูในวันนี้

เด็กจ้อย ไม่ได้จ้อยสมชื่อ แต่เป็นเด็กชายตัวโตสูงใหญ่ หน้าตาอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ เป็นลูกชายคนเล็กของครอบครัว และมีพี่สาวอีก ๒ คน เมื่อในวัยเด็กจ้อยนั้นมีสุขภาพไม่แข็งแรง ประกอบกับพ่อแม่อยากได้ลูกชายจึงเลี้ยงดูจ้อยแบบตามใจประคบประหงม อยากรีไรเป็นต้องได้ พ่อเป็นคนงานในโรงเรียนและแม่ของจ้อยก็ขายอาหารในโรงเรียนด้วย

วันนั้นเป็นวันพฤหัสบดี จ้อยแต่งชุดลูกเสือและเป็นชั่วโมงที่ ๓ ของวัน จ้อยไม่ได้ทำการบ้าน หนังสือเรียนก็ไม่มีมา จ้อยนั่งอยู่กับเพื่อน ๓ คนแถวสุดท้ายหลังห้อง ขณะที่เรียนจ้อยเคาะโต๊ะทำท่าร้องเพลงเบาๆ ไม่สนใจฟัง แม้เพื่อน ๒ คนจะทำท่าสะกิด จ้อยก็ดูเหมือนจะใจจะย้วยวนกววนอารมณ์ของมันมากขึ้น และทราบเวลาที่ผ่านไปชั่วโมงอื่น จ้อยก็เป็นแบบนี้เช่นกัน คุณครูผู้สอนไม่สามารถว่ากล่าวหรือตะต้อจ้อยได้เลย พ่อแม่ก็สุดเอือมระอาและสารภาพว่าเลี้ยงดูกันมาผิดตั้งแต่ต้น

เมื่อถึงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวันฉันได้สั่งให้นักเรียนไปพัก ยกเว้นจ้อยกับเพื่อนอีก ๒ คนฉันยังไม่อนุญาต ถ้าต้องการไปพักต้องอธิบายเหตุผลให้ทราบก่อนว่า ได้แสดงพฤติกรรมอย่างไรบ้างเหมาะสมหรือไม่ ต้องการอะไร ทำเพื่ออะไรกัน ครูทำอะไรไม่ถูกใจบ้างให้บอก แต่ทั้ง ๓ คนนิ่งเงียบ ส่วนจ้อยกลับเพิ่มขีดความไม่โอ้อวดอาการก้าวร้าว สีหน้าท่าทางไม่พอใจมากขึ้น ทำท่าจะลุกขึ้นยืน แต่ฉันรีบออกคำสั่งว่ายังไม่อนุญาต จ้อยจึง

นั่งลงอย่างไม่พอใจโยกและทุบโต๊ะเรียนเสียงดัง แต่เพื่อน ๒ คนของจ้อยบอกว่า พวกเขาได้ทำการบ้านแต่ไม่เสร็จ ขอทำส่งในตอนเย็นวันนี้ได้ไหม และขอปฏิเสธว่าไม่ได้ทำอะไรเหมือนที่ครูเข้าใจ เพียงแต่เตือนจ้อยเท่านั้น ฉันทิ้งได้ออนุญาตให้ ๒ คนไปพักได้ คราวนี้จ้อยกลับนั่งเงียบเพราะเพื่อนออกไปแล้ว ฉันทไม่สนใจปล่อยให้จ้อยนั่งอยู่คนเดียว

ประมาณ ๑๐ นาที จ้อยคงอึดอัด ได้ลุกขึ้นผลักเก้าอี้ชนโต๊ะโครมคราม เมื่อฉันทมองไปจ้อยได้โยนกระเป๋านั่งสี่ล้อ และหมวกลูกเสือลงบนพื้น บังเอิญมีบุหรี่ปริกระเด็นออกจากกระเป๋ามาที่เท้าของฉันท ๒ มวนและอยู่บนพื้นอีก ๑ มวน ทำให้จ้อยยิ่งคลั่งหนักขึ้น เดินล้วงกระเป๋ากางเกงวนไปมารอบๆ ห้องเรียน เก็บสิ่งของเข้ากระเป๋ แต่ไม่กล้า มาหยิบบุหรี่ปริอีก ๒ มวน ฉันทยังนึกไม่ออกว่าจะทำอย่างไรกับจ้อย จึงเดินออกจากห้องเรียนไป ปล่อยให้จ้อยอยู่คนเดียว

แม้ว่าเหตุการณ์วันนั้นจะผ่านไปแล้ว แต่จ้อยจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ยอมเผชิญหน้าฉันท เข้าห้องเรียนบ้าง ไม่เข้าห้องเรียนบ้าง และฉันทก็ไม่สนใจในพฤติกรรมของจ้อยออกนอกหน้า เพียงแต่แอบสังเกตดูเงิบๆ จ้อยกลับทำท่าเองงานขึ้นมาทำ เงียบขรึม พูดน้อยลง ภายหลังทราบว่าพ่อแม่ได้อบรมไม่ให้จ้อยทำเช่นนั้นอีก และแล้วเหตุก็เกิดจนได้

ณ เวลาเดียวกัน แต่ต่างวัน นักเรียนกลุ่มหนึ่งบอกฉันทว่า “**จ้อยอาจไม่ได้ทานข้าวเช้า พอถึงชั่วโมงที่ ๓ ทำให้ไม่มีสมาธิและหงุดหงิดได้**” แต่กับครูท่านอื่นได้มีความเห็นเกี่ยวกับจ้อยพฤติกรรมของจ้อยเช่นเดียวกันว่า ไม่ได้มีอะไรประทับใจ พฤติกรรมก้าวร้าวจนเป็นนิสัย พ่อแม่เพียงแต่ขอเวลาภาวนาให้จ้อยแค่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็พอใจแล้ว เหตุที่เกิดคราวนี้ก็คือ จ้อยบอกคะแนนแต่ฉันทฟังไม่ถนัดได้จึงถามย้ำว่า ๑๔ หรือ ๒๔ ทำให้จ้อยโมโหมาก ลูกจากโต๊ะ ปาหมวกลูกเสือลงกับพื้นแล้วทำท่าจะออกไปนอกห้องเรียน ฉันทจึงเดินไปหาจ้อยแล้วใช้มือตีฝ่าะ ๑ ที ฉันทรู้สึกเสียใจกับการกระทำของตัวเองมากที่มีความตั้งใจว่าจะไม่เมียนตีนักเรียน และได้ตั้งใจอธิบายให้นักเรียนทั้งห้องฟังว่า “**นี่เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่สมควรของครูเป็นครั้งแรก เพราะครูไม่เคยลงโทษ เมียนตีเด็กแม้แต่คนเดียว**” ทำให้จ้อยก็วิ่งหนีออกไปทันที หนีกลับบ้านโดยไม่ได้รับอนุญาตจากใคร

คุณพ่อของจ้อยทราบเรื่องได้นำตัวจ้อยมาขอโทษ และพ่อจำเป็นต้องขอโทษฉันทแทนจ้อยอีกแล้ว เช่นเดียวกับที่ได้กระทำกับคุณครูท่านอื่นๆ แต่ฉันทได้บอกจ้อยและคุณพ่อว่า “**คนที่ขอโทษน่าจะเป็นจ้อย ไม่ใช่พ่อของจ้อย เพราะพ่อไม่ได้ทำผิดอะไร**” พร้อมกับฉันทได้ให้จ้อยแสดงความคิดเห็นอธิบายเหตุผลว่าทำไมไปเพราะอะไร ทำไมจึงทำเช่นนั้น จ้อยบอกว่า “**ลืมหันไปจะไม่ทำอีกและจะตั้งใจเรียน**”

หลังจากนั้นเราพยายามสนทนา และเป็นกันเองกับจ้อยมากขึ้น โดยการให้ช่วยงานบ้าง ชื่อของบ้าง แต่พฤติกรรมของจ้อยที่แสดงต่อคุณครูท่านอื่นยังหนักกว่าเดิม จึงถูกตีถูกลงโทษเป็นประจำ จนขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จ้อยไม่ได้แสดงอาการแบบเดิมให้เห็นอีก วันหนึ่งจ้อยได้มาปรึกษาเรื่องเรียนต่อ เพราะฉันททำหน้าที่ครูแนะแนว

เมื่อจ้อยเรียนจบ ม.๓ แล้วฉันทได้พานักเรียนชาย ๕ คน นักเรียนหญิง ๓ คน ไปเรียนที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุโขทัยเพราะค่าใช้จ่ายน้อย บางโปรแกรมเรียนฟรี จนกระทั่งเวลาผ่านไป ๔ ปี จ้อยและเพื่อน กลับมาเยี่ยมที่โรงเรียน มาช่วยเหลือเมื่อโรงเรียนมีงาน จ้อยแต่งชุดนักศึกษาวิชาทหารมาอวดครู ฉันทได้ติดตามข่าวจากพ่อแม่ของจ้อย ที่แรกก็ไม่มั่นใจว่าจ้อยจะเรียนได้ เมื่อจบชั้น ปวช. จ้อยทำให้คุณพ่อคุณแม่ภูมิใจมาก เพราะจ้อยมีความคิดเป็นผู้ใหญ่ขึ้นและหาเงินเพื่อเรียนต่อชั้น ปวส.

เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา มีรถมอเตอร์ไซด์ของเด็กหนุ่มนั่งซ้อนท้ายกัน ๒ คนขับวนเวียนผ่านไปผ่านมา และจอดถามถึงบ้านครูคิม ทำให้ฉันจำเสียงจ้อยได้ รีบวิ่งออกไปดู เชิญจ้อยขึ้นบนบ้าน จ้อยไม่ยอมนั่งโซฟา แต่นั่งพับเพียบด้านหน้าฉันบอกว่า “คุณครูครับวันนี้จ้อยมาราบเท้าคุณครูครับผม” และเพื่อนอีกคนชื่อ เจน ก็ทำเช่นเดียวกัน ทราบว่าจ้อยอยากจะทำหัตถ์นานแล้วแต่ไม่มีเวลา วันนี้ก็ได้นำข้าวต้มมาบอกว่า จ้อยมีงานทำที่บริษัทรถยนต์แห่งหนึ่ง และกำลังเรียนระดับปริญญาตรีในวันเสาร์อาทิตย์ด้วย จ้อยกับเพื่อนมีชื่อภูทาบสี่ขวามาฝากฉันคนละชื่อ

ความประทับใจที่ทำให้จ้อยรู้สึกดีและเล่าให้ฉันฟังในวันนี้ว่า “ครูคิมมีความดีที่ประทับใจจ้อย” ก็คือ “ไม่ริบหรี่ของจ้อย และไม่นำเรื่องจ้อยสูบบุหรี่ไปบอกครูฝ่ายปกครอง หรือไปเล่าให้คุณพ่อคุณแม่ของจ้อยฟังเรื่องราวต่างๆ ที่จ้อยก่อเหตุขึ้นคุณครูไม่เคยกล่าวร้าย ไม่เคยนำไปฟ้องคุณพ่อคุณแม่” และเล่าว่าที่ทำงาน มีคนชมว่าจ้อยไหวสวย เพราะครูเป็นคนแรกที่ฝึกให้จ้อยไหวสวย และสิ่งที่ครูอบรมทำให้จ้อยเจอทุกอย่างทั้งดีและไม่ดี ทำให้จ้อยนึกถึงที่ครูอบรมไว้

จ้อยและเพื่อนกลับไปแล้ว ฉันยังจมอยู่กับความรู้สึกที่อึมเหมใจ จะไปร้องบอกใครต่อใครก็ไม่มี ความหมายเท่ากับความรู้สึก หันไปมองรอบบ้านเห็นกล้วยไม้ที่เบ่งบาน พบว่าต้นหนึ่งชื่อ “กัญญา ๒๑” ตั้งแต่ซื้อไม้ขวดมาต้นจิวมาก เลี้ยงมาเป็นปีที่ ๓ แล้วยังไม่เคยเห็นดอก แต่วันนี้พบว่ามิชองเล็กๆ กำลังจะโผล่มาให้เห็น ช่างเป็นบรรยากาศที่มีความหมายมากที่จ้อยมาเตือนสำนักครู “กัญญา ๒๑ ออกดอกข้าฉันใด”

เด็กวนหนาคอผู้ใหญ่ในวนหน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

9 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/326039>

“วันเด็กแห่งชาติ” เป็นวันสำคัญที่เด็ก ครู และผู้ปกครองรอคอย เพื่อคอยวันแห่งความสุขของเด็ก ปีหนึ่งมีวันเดียว แต่เด็กเกิดทุกวัน วันละหลายร้อยหลายพันคน กว่าจะเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ทุกคนก็ได้ผ่านประสบการณ์วันเด็กมาแล้วทั้งนั้น ส่วนผู้ที่มีอาชีพครูนั้นเกี่ยวข้องอยู่กับกิจกรรมของเด็กและวันเด็กตลอดเวลา

บันทึกฉบับนี้ตั้งใจจะเขียนเพื่อเด็ก จากการที่ได้อ่านบันทึกของกัลยาณมิตร สน.อ้วน <http://gotoknow.org/profile/auon10> และในบันทึกที่ ๔๖๔. ผাগกอดผากหอม <http://gotoknow.org/blog/krukim/325736> ทำให้ฉันอยากเล่าเรื่องของ “เด็กในวันนั้นคือผู้ใหญ่ในวันนี้” อันเป็นความรู้สึกที่เกาะกินใจของฉันที่เป็นผู้มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็กตลอดเวลา เรื่องเหล่านี้ฉันไม่เคยลืม เมื่อมีผู้ร่วมแลกเปลี่ยนและตรงประเด็นฉันก็จะเล่าทุกครั้ง

ฉันเดินทางโดยรถไฟด่วนสปริงเตอร์ กรุงเทพฯ - พิษณุโลก โดยฉันขึ้นรถที่สถานีดอนเมือง แต่ขึ้นไม่ตรงตู้ ทำให้ต้องเดินผ่านตู้อื่นไปหาตู้ของตัวเอง เมื่อหาที่นั่งได้สักครู่ มีสุภาพสตรีหน้าตาดี รูปร่างงดงามสมส่วน สมวัย อุ่มลูกน้อยวัย ๒ ขวบ เดินมาหาฉัน และยกมือไหว้ถามฉันว่า “ขอโทษค่ะ คุณคือคุณครูเคมีใช่ไหมคะ จำหนูได้ไหม หนูชื่อแอนค่ะ” แต่อย่างไรฉันก็จำเด็กคนนี้ไม่ได้ เธอได้ทบทวนให้ฟัง ฉันทำให้จำเรื่องราวได้ เพราะฉันทำหน้าที่ครูสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ฉันได้เฝ้าสังเกตว่าเธอขาดเรียนเวลาใดบ้าง โดยบันทึกพฤติกรรมที่เธอแสดงออกไว้ทุกวัน จนกระทั่งจับได้ว่าเธอถูกข่มขืน ฉันต้องไปเป็นพยานศาลเพื่อจับคนผิดเข้าคุก ต่อจากนั้นฉันมีความจำเป็นต้องย้ายติดตามสามีไปยังจังหวัดอื่น ทำให้ขาดการติดต่อ จนกระทั่งมาพบกันโดยบังเอิญ เธอเล่าว่า “เธอเรียนแค่นั้นยังไม่จบชั้น ป.๕ ต้องออกจากโรงเรียนหนีออกจากบ้าน ไปทำงานในร้านอาหารเพื่อหนีความอับอาย พ่อแม่และครูไม่ให้โอกาส พุดตากกลางข้าเต็มอยู่ตลอดเวลา เมื่อเธออายุได้ ๒๒ ปี ก็ได้มีคู่ครองโดยเธอเลือกเอง สามีเป็นข้าราชการมียศชั้นสัญญาบัตร”

อีกสถานการณ์หนึ่งที่หน้าร้านก๋วยเตี๋ยว “คุณครูครับ คุณครูคิมใช้ไหม คุณครูสบายดีไหมครับ ครูยังเหมือน เดิมนะครับ ยังไม่โตขึ้นเลยตัวเล็กเหมือนเดิม” เด็กหนุ่มชื่อเอิบคนนี้ทำให้ฉันจำรูปร่างได้ การทักทายของเขาไม่ได้ เสแสร้งเพราะเขาเป็นเด็กพิการทางสติปัญญา รูปร่างอ้วนท้วมสมบูรณ์ เขียนและอ่านอะไรไม่ได้เลย ฉันรับผิดชอบ สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในแต่ละวัน เด็กชายเอิบจะถูกครูไล่ออกจากห้องเรียน เพราะเขามักจะกลั่น แก่ล้างเพื่อนด้วยวิธีการเจ็บๆ ในที่สุดต้องหิวกระเพาะคิดว่าฉันจะไปสอนห้องไหน แล้วจึงตามเข้าไปเพื่อไปนั่งอยู่หลัง ห้องเรียน ดูการ์ตูน วาดภาพตามใจชอบ ใครๆ มักจะบอกว่าเด็กคนนี้ปัญญาอ่อน วันหนึ่งเอิบได้ขโมยเงินพ่อแม่มา ๖,๐๐๐ บาท แต่เอาเงินมาฝากฉัน ว่าห้ามบอกใคร ฉันได้แจ้งผู้อำนวยการและตามพ่อแม่มารับเงิน ก่อนจากกันวัน นั้น แถมท้ายด้วยว่า “ว่างๆ ครูมาทานก๋วยเตี๋ยวร้านผมอีกนะครับ ตอนพ่อแม่ไม่อยู่ผมจะเลี้ยงครู แต่วันนี้เลี้ยง ไม่ได้ครับ” วันนั้นพ่อและแม่ของเอิบก็ไม่เก็บเงินค่าก๋วยเตี๋ยวจากฉัน

ก่อนไปโรงเรียน ฉันมักจะเตรียมอาหารสำหรับถวายใส่บาตรพระ วันนั้นฉันได้จัดรถข้างทางและนิมนต์หลวงพี่ ๒ รูป ฉันนำอาหารที่เตรียมมาใส่บาตร หลังจากที่หลวงพี่ได้ให้พรแล้ว “คุณครูคิมใช้ไหม คุณครูจำอาตมาได้ไหม” ฉันได้น้อมไหว้และมองหน้าหลวงพี่ “ถามก่อน หลวงพี่นามสกุลอะไร” เมื่อหลวงพี่บอกนามสกุลให้ “อ้อ จำได้แล้ว ขอให้ครูเดาหน่อยนะ หลวงพี่” ทราบว่าหลวงพี่บวชเรียนเมื่ออายุ ๑๖ ปี หลังจากที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เพราะฐานะทางบ้านไม่เอื้ออำนวย และกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเปิดแห่งหนึ่งในระดับปริญญาโท

ฉันกำลังขับรถออกจากลานจอดรถที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ฉันสังเกตจากที่กระจกมองหลัง เห็นสภาพสตรี รูปร่างสวย หน้าตาน่ารักวิ่งตามมา บังเอิญรถติดฉันจึงชะลอรถเพื่อหยุด สภาพสตรีคนนั้นได้เกาะที่รถของฉัน ฉันลด กระจกลง “คุณครูคิมใช้ไหมคะ คุณครูจำหนูได้ไหม หนูชื่ออิงนะคะ ตอนแรกหนูจำครูไม่ได้แต่ เห็นคุณครูยิ้ม หนู จึงจำคุณครูดได้คะ” ฉันจึงหาที่จอดรถใหม่แล้วลงไปคุยกัน เด็กหญิงคนนี้ในอดีตเคยมาอนเฝ้าเป็นเพื่อนฉันที่บ้าน พักครู ปัจจุบันทำงานที่ธนาคารแห่งหนึ่ง

ฉันกำลังยืนเข้าแถวรอรับยาที่โรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง มีคุณพยาบาลท่านหนึ่งมาหยุดยืนใกล้ๆ และยิ้มให้ฉัน อย่างมีไมตรีมากๆ บังเอิญมีโทรศัพท์เข้าฉันจึงต้องรับโทรศัพท์ เมื่อวางสายได้รับไหว้และเสียดกลัวทักทาย “คุณครู คิมใช้ไหมคะ หนูจำเสียงคุณครูดได้ ตอนแรกหนูเดินผ่านไปเห็นคุณครูนั่งอยู่ และเดินกลับมาดูอีกครั้ง หนุมายืนรอ ฟังเขาเรียกชื่อคุณครู ถ้าเขายังไม่เรียกหนูจะเข้าไปถามเจ้าหน้าที่คะ หนูและเพื่อนๆ คิดถึงคุณครูมากนะคะ เมื่อ เราเจอกันก็จะพูดถึงคุณครูเสมอว่า..คุณครูคนนี้ไม่รู้จักกลับบ้านไป ดูแลครอบครัวก็พวกเราเรียนซ่อมเสริมอยู่ ได้ทุกวัน” เวลาผ่านไปถึง ๒๕ ปี คุณพยาบาลสาวชื่ออิมยังจำเสียงของฉันได้

วันหนึ่งฉันไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด และไปทานข้าวที่โรงอาหารของมหาวิทยาลัย ฉันไม่มีที่นั่ง พบว่ามีสุภาพ บุรุษหน้าตาดีและหญิงสาวคู่หนึ่งแบ่งที่นั่งให้ ฉันก้มหน้าก้มตามทานข้าวโดยไม่สนใจ หนุ่มที่นั่งอยู่ด้านหน้าถามฉัน ว่า “อาจารย์หน้าตาคล้ายๆ คุณครูสอนภาษาอังกฤษของผมคนหนึ่งครับ ที่โรงเรียน...อาเภอ...ผมทำงาน ที่...วัน นี้ผมมาเรียนต่อปริญญาโทครับ.. ผมนึกถึงตอนอยู่ ป.๖ ครับ ตอนเย็นเลิกเรียนผมต้องร้องไห้กลับบ้านทุกวัน เพราะรอเรียนซ่อมเสริมภาษาอังกฤษ” ชายหนุ่มคนนี้เป็นนักเรียนรุ่นเดียวกับคุณพยาบาล และคุณหมอข้างล่างนี้ ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหน่วยงานเอกชนแห่งหนึ่ง

ฉันไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง เนื่องจากฉันมีอาการของโรควิตกกังวล รู้สึกว่าเป็นโน่นเป็นนี่ ภายหลังเมื่อตรวจเสร็จและนั่งรอห้องวินิจฉัยโรค ฉันมีความรู้สึกว่าการเหล่านั้นหายไปหมดแล้ว จนกระทั่งเข้าไปพบหมอ ทักทายสวัสดีกันแล้ว “คุณหมอยิ้มกว้าง เหมือนเคยเห็นที่ไหนมาก่อน เห็นคุณหม่อ่านชื่อและมองหน้าฉันแบบจ้องมอง คุณหมอลุกมานั่งคุกเข่าและกราบที่เท้าของฉัน ฉันตกใจและขลุ่ยไปทั้งตัว ผมชื่อโอะนะคริบ ผมเป็นลูกของคนนั้นคนนี้ คุณครูคิมสอนภาษาอังกฤษผมเมื่อผมอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้วคุณครูก็ย้ายไป ผมขอแสดงความยินดีด้วยนะคริบที่คุณครูมีสุขภาพและร่างกายแข็งแรง”

ฉันและเพื่อนครูไปทำธุระที่อำเภอนครไทย เมื่อเดินไปที่หน้าร้านสะดวกซื้อ ฉันได้เดินสวนทางกับสุภาพบุรุษในเครื่องแบบคนหนึ่ง แต่ฉันไม่ได้สนใจว่าเขาคือใคร ตอนที่ชำระเงินฉันมองออกไปด้านนอกยังพบว่าชายในเครื่องแบบคนนั้นมองมาที่ฉัน แบบยิ้มชนิดๆ แต่ยังไม่เข้าใจ ขณะที่ฉันเดินออกมาด้านนอกพบว่าเขาทักทายฉัน แบบฉบับยืนตรง ยึดอกส่งผ่าเผย “คุณครูคิมครับ ชายคนนั้นถอดหมวกออกนั่งคุกเข่าลงกับพื้นบนฟุตบาทก้มกราบฉัน” คนนี้ฉันจำได้ หน้าตายังไม่เปลี่ยนมากนัก อ่องเป็นอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นเด็กเรียนไม่เก่งเลย ฉันสอนเขาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เมื่อฉันมาอยู่นครไทยรอบแรกปีการศึกษา ๒๕๓๐ แล้วฉันก็ย้ายจากไปไม่เคยเจอกันอีกเลย เหตุการณ์ในวันนั้นเพื่อนครูที่ไปด้วยเป็นผู้ชายถึงกับหลังน้ำตาและนั่งซึมอยู่หลังพวงมาลัยตลอดทาง

ที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างบางส่วนของเด็กในวันนั้น ที่ฉันได้เป็นส่วนหนึ่งในการอบรมสั่งสอน และยังมีอีกมากมายที่ไม่เคยเจอกันเลยหลังจากเรียนจบชั้น และอีกอย่างฉันย้ายติดตามครอบครัวไปเรื่อยๆ เด็กบางคนจะฝากความคิดถึงไว้กับพ่อแม่ “หากเจอคุณครูคิมให้บอกด้วยว่าหนูคิดถึง” บางคนก็จะค้นหาทาง Internet และแต่ละคนก็ผ่านวันเด็กมาปีละ ๑ ครั้ง

เด็กในวันนี้ ควรขอขอบคุณผู้ใหญ่ที่ได้ให้ความสำคัญต่อเด็กร่วมกันจัด “วันเด็กแห่งชาติให้ปีละ ๑ ครั้ง” เพราะเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าหากจัดให้หลายๆ วัน ความสำคัญอาจจะลดลง ถ้าหากเด็กในวันนี้เป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าจะจัดวันเด็กกันอย่างไรและจะจัดที่วันเป็นการตอบแทนสังคม

เรื่องจริงที่ฉันเล่ามาแล้วข้างต้น ทุกคนในเรื่องคือนามสมมุติที่เป็นลูกศิษย์ของฉัน มีทั้งเรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนไม่เก่ง แต่คุณสมบัติของเขาที่เหมือนกันคือ “จำครูได้และดีใจเมื่อพบครู” ทุกคน

รอยไม่รอย

นพวรรณ พงษ์เจริญ

23 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/kimcare/330277>

“รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” เป็นสุภาษิตไทย มีความหมายในเชิงใช้ลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งอาจจะเหมาะหรือไม่เหมาะกับทุกกรณีเสมอไป ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปและมีความซับซ้อนมากขึ้น การลงโทษด้วยการเยียนตี อาจจะทำให้เจ็บและเข็ดหลาบไปชั่วขณะ แต่ไม่อาจสร้างสำนึกดีให้ยั่งยืนถาวร เพราะกระแสแรงต้านทานจากสังคมที่ค่อนข้างสับสน

ฉันจึงมีความตั้งใจจะเก็บรวบรวมเรื่องเล่าเกี่ยวกับนักเรียนไว้เป็นหมวดหมู่ จากสมุดบันทึกประจำวัน หรือจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเตือนใจว่าได้ผ่านเรื่องราวอะไรมาบ้าง จึงสร้างบล็อกใหม่เพิ่มขึ้นมีชื่อว่า “วินัยเชิงบวก” ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับนักเรียนของฉันทั้งนั้น

ฉันเคยถูกถามว่า “เป็นครูเคยตีเด็กไหม” ฉันตอบว่า “เคยค่ะตีแบบหยอกเย้า แต่ถ้าตีด้วยการลงโทษนั้นไม่เคย นอกจากตีเพื่อแกล้งหยอกเท่านั้น แม้เป็นการตีแบบหยอกแต่ก็เจ็บ เพราะฉันได้ตีนักเรียนแล้วเห็นเป็นรอย วันนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เข้าห้องเรียนช้า เกล่เกล่ออยู่ตามรั่มไม้ ฉันได้เดินลงไปตามและบังเอิญเห็นผิวไม้ไผ่ขึ้นเล็ก ยาวประมาณ ๑ ฟุตกว่าๆ วางอยู่บนพื้น ตั้งใจว่าจะเก็บไปทิ้งลงถังขยะ แต่นึกสนุกจึงถือติดมือไป แต่นักเรียนหญิงกลุ่มหนึ่งเห็นฉันถือไม้คิดว่าจะต้องถูกตี จึงพากันวิ่งอ้อมอาคารไปอีกด้านหนึ่งเพื่อจะหลีกหนี เมื่อเห็นฉันหน้าบึ้งจึงมาเข้าแถวให้ตีแต่โดยดี ส่วนนักเรียนชายวิ่งหนีกระจัดกระจาย ไปคนละทิศคนละทาง ทำให้ฉันนึกสนุกไปด้วย หรือว่าสติแตกที่ตามไปจัดการนักเรียนในห้องเรียนอีกจนครบทุกคน” นักเรียนชายคนหนึ่งพูดว่า “คุณครูครับผมต้องไปรดน้ำมนต์ที่วัดครับ ดูลิครับน่องผมเป็นรอยยกเลยครับ” นักเรียนพูดกันว่า “หากใครถูกครูคิมตี ต้องไปรดน้ำมนต์ถึงเจ็ดวัดเจ็ดวา”

ฉันได้สังเกตเห็นว่าเป็นรอยถูกตีกันทุกคน อยากจะเอ่ยคำว่าขอโทษเหลือเกิน แต่คงทำไม่ได้ หากฉันพูดขอโทษนักเรียน อาจจะทำให้ระบบของคุณครูบางท่านเสียความศรัทธาไปด้วย ฉันจึงพูดเย้าหยอกแทนการขอโทษไปว่า “ให้นักเรียนมาตีครูเป็นการเรียกคืนคนละ ๒ ทีตีใหม่ จะได้หายกัน” นักเรียนพูดพร้อมกันทั้งชั้นว่า “ไม่เป็นไร

ครับ/ค่ะ พวกผม / พวกหนูอยากให้คุณครูตีพวกเราบ้างจะได้สำนึก พวกเราไม่โกรธคุณครูครับ”

เพื่อนครูและฉันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้ข้อสรุปว่า “ครูที่ไม่ดี ไม่บ่นว่าเด็กคือครูที่ไม่สอนหรือครูที่ขาดความรักเพราะกลัวเด็กไม่รักตอบ” ฉันทเคยถามนักเรียนว่า “รู้สึกอย่างไรที่ถูกครูบ่น ดุ ว่ากล่าว” จึงได้คำตอบจากนักเรียนว่า “พวกเรารู้สึกสนุก เพราะคำที่ครูพูด ดุว่า มันน่าตลกและครูดุไปยิ้มหรือหัวเราะไปด้วย”

ฉันจะพูดกับนักเรียนของฉันเสมอว่า “ไม่เรียนมีไว้ตีหัว ตีควาย แต่นักเรียนเป็นลูกของคน เป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ และในสมัยปัจจุบันหัวหรือควายก็คงไม่ถูกคนตีแล้ว เพราะคนเราอยู่ในยุคของความเจริญก้าวหน้า ได้รับการศึกษา มีการพัฒนาด้านจิตใจให้สูงขึ้น มีหัวใจเผื่อแผ่ความรัก ความเมตตาต่อสัตว์มากขึ้น” รวมทั้งการสอนตัวเองว่า “การทำร้ายคนอื่นไม่ว่าทางกาย หรือทางใจเจ็บด้วยกันทั้งนั้น”

บันทึกฉบับนี้จบลงด้วยดั่งคำกล่าวของ อีริค ฟอรัมม์ ที่คัดข้อความมาไว้ข้างล่างนี้ และเป็นสิ่งที่ฉันเขียนติดไว้บนโต๊ะทำงานและอ่านทุกวัน “ในเวลาที่เรามุ่งสอนแต่วิชาความรู้ เรากลับสูญเสียการสอนอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการของมนุษย์ นั่นก็คือการสอนให้มีวินัยในตนเอง มีความมุ่งมั่น อดทน และความไวต่อการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น ซึ่งการสอนเช่นนี้ เพียงมีผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและมีความรักความเมตตาคอยอยู่ใกล้ชิดเด็ก เท่านั้นก็ทำได้แล้ว...” อีริค ฟอรัมม์ : The Art of Loving หรือ ศิลปะแห่งการรัก

สุภาชิตไทย เป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทย ชาวไทยควรตระหนักและภาคภูมิใจในฐานะของความเป็นเจ้าของภาษา แต่การนำมาใช้ควรเลือกและพิจารณาให้ดี เพื่อที่จะได้นำมาใช้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่า

คำชมของครูทำให้หนูเป็นเด็กดี

นพวรรณ พงษ์เจริญ

27 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/kimcare/331367>

การเป็นครูของฉัน ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่สอนให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนเพียงอย่างเดียว สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าทำให้ฉันอบรมสั่งสอนให้นักเรียนของฉันเป็นคนดี มีสำนึกในการทำความดี รวมทั้งการดูแล ชี้แนะ แนวทางในการดูแลตนเอง

สืบเนื่องจากบันทึกที่แล้ว คำชมของครูใหญ่มีอานุภาพเนื่องจากครูใหญ่ไม่ค่อยชื่นชมใคร บันทึกนี้ขอเล่าเรื่อง คำชมของครูที่มีต่อนักเรียนบ้าง มีหลายกรณีที่ยากจะเล่า ขอยกกรณีหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะเพียงคำชมทำให้เด็กนักเรียนชายคนหนึ่ง...

ฉันเคยสังเกตและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนชายคนนี้นี้มาเมื่อ ๔ ปีที่แล้ว เนื่องจากเขามีลักษณะโดดเด่น ชัดเจน ตัวอ้วนท้วม สูงใหญ่ แต่งกายสะอาด จากการสนทนาแลกเปลี่ยนกับคุณครูในโรงเรียนทุกท่านลงความเห็น เช่นเดียวกันว่า “เรียนไม่เก่งและมีพฤติกรรมที่ค่อนข้างเกร เห็นแก่ตัว ขาดสำนึกจิตสาธารณะ มาเป็นผู้เรียนดี และมีหัวใจเต็มไปด้วยสำนึกสาธารณะ”

ฉันมีโอกาสดูใกล้ชิดกับเด็กชายคนนี้ในช่วงโมงภาษาอังกฤษเท่านั้น และจากการติดตามทำให้ทราบว่า เขาเป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัว คุณพ่อไปทำงานรับจ้างที่กรุงเทพมหานคร คุณแม่ขายส้มตำไถ่อย่าง คุณป้าซึ่งไม่มีลูก เป็นผู้เลี้ยงดูเด็กชายแทนพ่อและแม่ คุณป้าจะรักเขาอย่างทุ่มเทและตามใจ ทำให้เป็นเด็กเอาแต่ใจตนเอง

เมื่อเด็กชายคนนี้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิม เมื่อโรงเรียนให้ทำงานไม่ว่ากลุ่มหรือเดี่ยวก็จะ หลบเลี่ยงเสมอ ฉันยังคิดไม่ออกว่าจะแก้ไขเขาอย่างไร ชั้นแรกฉันพยายามให้ความใกล้ชิด แต่ท่าทางของเขายังไม่ มั่นใจในตัวฉันมากนัก จากการที่ได้เริ่มทักทาย และชวนสนทนาถึงพ่อแม่และครอบครัว ชื่นชมพ่อและแม่ ซึ่งเป็นคน ขยันทำมาหากินให้เขาฟังว่า “ครูภาคภูมิใจกับความขยันของพ่อแม่หนูนะ หนูภูมิใจไหมล่ะ”

ต่อมาในห้องเรียน ฉันพยายามจ้องตาเขาบ่อยๆ เมื่อเขาอ้าปากพูดสนทนากับบทเรียน ทำให้ฉันสบโอกาส “พูดชื่นชมเขาต่อหน้าเพื่อนๆ ว่าเขาเป็นเด็กสนใจเรียน และสื่อสารให้ครูทราบว่ามี ความเข้าใจเรื่องที่สอน และขอให้กำลังใจ” โดยฉันไม่คาดหวังอะไร ต่อมาได้พบว่าเขาสนใจเรียนมากขึ้น ส่งการบ้านตรงเวลา แม้ว่าจะไม่เข้าใจมากนัก การชื่นชมจึงเกิดขึ้นเป็นครั้งที่สองคือ “กล่าวชมเขาที่ส่งการบ้านตรงเวลา”

ฉันเริ่มมองเห็นกลยุทธ์ขั้นต่อไป คือให้ความสนใจเขามากขึ้นในช่วงเรียน “เปิดโอกาสให้เขาอธิบายเพื่อน” และช่วยกันวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขาในทางที่ดี เป็นแบบอย่างของเพื่อน และนักเรียนทั้งชั้นปรบมือแสดงความยินดีเป็นการยอมรับ “เขายิ้มและยกมือไหว้ขอบคุณเพื่อนๆ อย่างมีความสุข”

พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นเมื่อภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ ปัจจุบันเขาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และเป็นเด็กที่มีผลการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี เพราะให้ความสนใจกับการเรียนตลอดเวลา ภายหลังจากที่เขาทำกิจกรรมภาคปฏิบัติเสร็จแล้ว เขาจะตั้งใจทำแบบฝึกหัดอย่างมีสมาธิไม่คุ้ยไปเล่นไปเหมือนครั้งที่ผ่านมา

ส่วนสำนักจิตสาธารณะ ได้ฝึกไปพร้อมๆ กันคือ ถือโอกาสใช้ไหว้วานให้ช่วยงานบางอย่างและกล่าวชื่นชมว่า “เป็นเด็กมีฝีมือ แข็งแรงดีกว่าเพื่อนๆ เพราะรูปร่างที่มองเห็นได้ชัด” และเขาจะเสนอตัวไปช่วยงานของเพื่อน และครู งานกลุ่มงานเดี่ยวไม่มีบกพร่อง เมื่อวันสุดสัปดาห์ที่ผ่านมาเขามี “ช่อดอกใบเตย” มามอบให้ฉัน ๑ ช่อ เป็นฝีมือของเขาเอง แม้ว่าจะไม่สวยเหมือนของเด็กหญิงและบิดๆ เบี้ยวๆ แต่ทำด้วยหัวใจจากเด็กชายคนหนึ่ง “คำชื่นชมจึงเกิดขึ้นด้วยความประทับใจทั้งสองฝ่าย” พฤติกรรมด้านการหลบเลี่ยงงานนั้นไม่ปรากฏในตัวเขาอีกต่อไป คุณครูและเพื่อนๆ มองเห็นได้ ระยะเวลา ๔ ปี ไม่นับว่านานเกินไปสำหรับการรอกการปรับพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน

ส่วนเด็กคนอื่นจะมีความรู้สึกเป็นสุขที่เพื่อนได้รับคำชมนั้น เนื่องจากเด็กนักเรียนของฉันถูกฝึกให้แสดงออกกับความ สำเร็จและชื่นชมความดีของผู้อื่นเสมอ บทบาทของความอิจฉาริษยาจึงไม่เกิดขึ้น เพราะเด็กนักเรียนของฉันมีใจเปิดกว้างในการยอมรับเพื่อนๆ ซึ่งทุกคนก็ได้รับความเสมอภาคในคำชมและเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลให้เห็นคุณค่าของความมนุษย์ด้วย

คำชื่นชมที่ออกมาจากใจจริง ที่เหมาะสมกับสถานการณ์และบรรยากาศ ซึ่งควรเป็นคำชมที่เป็นความต้องการของผู้รับ จะมีคุณค่ามหาศาล และครั้งนี้มีความมั่นใจว่า “คำชมของครูทำให้หนูเป็นคนดี”

ผมขอโทษครับ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

21 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/publicmindkim/329826>

จิตสาธารณะเป็นเรื่องของการสำนึกดี ความมีวินัย และเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การสร้างจิตสำนึกดีสามารถฝึกได้และฝึกบ่อยๆ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และผู้สอนต้องกระทำอย่างเป็นแบบอย่าง

กิจกรรมจิตสาธารณะของโรงเรียนวิทย์สัมพันธ์ ได้เริ่มเรียนเริ่มสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ โดยเป็นการทดลองจัดกิจกรรมกับกลุ่มเล็ก เฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยครูคนเดียว เพียงสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง เป็นกิจกรรมการเติมเต็มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการประเมิน รวมทั้งการแสดงข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของเด็กๆ โดยมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นไปอย่างสม่ำเสมอทุกวัน

ภายหลังเด็กนักเรียนกลุ่มทดลอง และเป็นกลุ่มผู้นำนักเรียนอย่างเข้มแข็งนี้ได้จบการศึกษาภาคบังคับไปเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รุ่นน้องๆ ขึ้นมาแทนที่ ซึ่งโรงเรียนเห็นว่ากิจกรรมนี้น่าจะสานต่อ จึงมีนโยบายให้มีการจัดกิจกรรม “นักเรียนจิตสาธารณะ” ขึ้นทั้งโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคจึงเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากนักเรียนกลุ่มใหญ่ทำให้การดูแลของพวกครูไม่ทั่วถึง ครูผู้รับผิดชอบแต่ละชั้นเรียนขาดการดูแลติดตามอย่างต่อเนื่อง ปล่อยให้ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามรุ่นพี่ๆ และการติดตามผลขึ้นอยู่กับครูผู้รับผิดชอบนักเรียนชั้นนั้นๆ ไม่เป็นแบบอย่างเดียวกัน

การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่านักเรียนที่ถูกฝึกจากกลุ่มเล็กๆ และถูกติดตามดูแลจากรุ่นพี่ที่เป็นผู้นำกิจกรรม แต่ละกลุ่มจะทำหน้าที่ได้ดีกว่า และมีความตระหนักในการเป็นผู้มีสำนึกจิตสาธารณะ ที่สามารถมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมอยู่ในระดับดี

ภายหลังการปฏิบัติได้ลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เรื่องจิตสาธารณะ แม้ว่านักเรียนส่วนมากจะรู้และเข้าใจในการทำหน้าที่จิตสาธารณะ แต่ทำให้นักเรียนลืมนึกและมองข้ามสิ่งที่นักเรียนเคยปฏิบัติเพราะคิดว่าครูไม่

ให้ความสำคัญ และนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ได้ผลคือนักเรียนชั้นอนุบาล และนักเรียนชั้นอนุบาลจะเป็นผู้ทำความสกปรก เลอะเทอะมากกว่านักเรียนชั้นอื่นๆ

วันนี้เวลาพักรับประทานอาหาร ฉันเดินลงไปห้องน้ำ พบว่ามีเศษกระดาษห่อขนมเล็กๆ อยู่ที่บันได ๒ ชั้น ฉันไม่เก็บเศษกระดาษนั้น และเดินกลับขึ้นมายังห้องเรียน และหยุดยืนมองลงไปอีกครั้ง ได้มีนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ คนหนึ่งเดินขึ้นมาแต่เศษกระดาษห่อขนมนั้นยังอยู่เหมือนเดิม ฉันจึงบอก “ให้นักเรียนคนนั้นเดินกลับลงไป และขึ้นมาใหม่และไม่บอกว่าให้ทำอะไร” นักเรียนคนนั้นเดินลงไปหยุดที่ชั้นบันไดและเก็บเศษขยะ ๒ ชั้นกลับขึ้นมาใส่ถังขยะพร้อมด้วยรอยยิ้ม และบอกว่า “คุณครูครับผมขอโทษครับ” ซึ่งกระดาษห่อขนมชิ้นนั้นคาดว่าเป็นของนักเรียนชั้นอนุบาลที่มีห้องเรียนอยู่ใกล้ๆ มักจะมาเล่นบริเวณนั้นเป็นประจำ อาจทิ้งเศษกระดาษห่อขนมไว้

การอบรมหรือการฝึกจิตสาธารณะ เป็นการสร้างความตระหนัก และทำให้คนมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม เช่นเดียวกับปรัชญาการจัดการศึกษาที่กล่าวว่า “การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวรหรือถาวร” แต่ในด้านจิตสาธารณะบุคคลนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงมาจากภายในและเป็นไปทีละน้อย

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนจิตสาธารณะในโรงเรียน ได้มีผู้สงสัยถามฉันว่า “นักเรียนทั้งโรงเรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะสักกี่คน และจะสามารถฝึกให้เด็กมีคุณลักษณะเช่นนี้ทั้งโรงเรียนได้ไหม” ฉันอยากจะเสนอแนะในฐานะผู้ปฏิบัติว่าสามารถทำได้ไม่ยาก แต่ผลของการเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน จะต้องใช้เวลาค่อยเป็นค่อยไป จะให้นักเรียนชั้นอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เป็นผู้มีจิตสาธารณะเหมือนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ถูกฝึกมาเป็นเวลาหลายปีนั้นคงเป็นไปได้ สำหรับโรงเรียนวิทย์สัมพันธ์นั้นเพียงแต่บอกว่าเราได้เริ่มแล้ว

“คุณครูครับผมขอโทษครับ” ยังเป็นความรู้สึกจากโสตประสาทสู่ความชื่นใจ และประทับใจที่นักเรียนที่เดินลงไปเก็บขยะที่ตนเองไม่ได้ทิ้ง สามารถยืนยันได้ว่า “นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ” สำหรับความหมายของฉัน เพราะจิตสาธารณะเป็นศูนย์รวมของคุณธรรมและจริยธรรม

การฝึกให้นักเรียนมีสำนึกจิตสาธารณะและตระหนักในการทำดี ควรฝึกอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ไม่ปล่อยปละละเลย ควรยกย่องชมเชยเพื่อเป็นแรงเสริมและกำลังใจให้นักเรียนทำดีต่อไป

สำนักจิตสาธารณะ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

26 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/publicmindkim/331052>

การที่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนครูต่างโรงเรียน ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียน การเรียน การสอนและพฤติกรรมของนักเรียนที่พวกเราพบเห็นเป็นประจำ ความคิดเห็นของเราคล้ายกันคือ “คนในสังคม ปัจจุบันและนักเรียนขาดสำนึกจิตสาธารณะ”

เพื่อนครูเล่าให้ฉันฟังว่า “นักเรียนของเธอนั้น หากครูจะเรียกใช้ให้วุ่น นักเรียนจะรีบหลบไปโดยเร็ว แต่หากเอ่ยชื่อนักเรียนคนนั้นๆ ทัน นักเรียนที่ถูกเรียกก็จะเดินเข้ามาหาให้ครูใช้อย่างอึดออด หรือไม่เช่นนั้นก็จะขอต่อรองด้วยคะแนน หากช่วยทำงานก็ขอเพิ่มคะแนนในวิชาที่เธอสอน” ทำให้เป็นที่หนักใจของครูมาก

ฉันได้แต่รับฟังเพราะยังหาทางแก้ไขไม่ได้ แต่ก่อนจากกันฉันได้ให้เอกสารบันทึกเกี่ยวกับการฝึกให้นักเรียน เรียนรู้ กิจกรรมจิตสาธารณะและวิธีการสร้างจิตสำนึกสาธารณะแทน เพื่อให้เธออ่านและศึกษาดูว่า บริบทโรงเรียน ของเธอนั้นควรจะใช้วิธีใด หรืออาจจะเป็นแรงบันดาลใจให้เธอเกิดความคิดใหม่ๆ ดีกว่าที่ฉันบันทึกไว้ก็อาจเป็น ได้

สำหรับนักเรียนของฉัน ภายหลังที่มีการฝึกและสอนให้นักเรียนมีความตระหนักในจิตสาธารณะแล้ว แทบไม่ต้องเอ่ยปากไปเสียทุกเรื่อง และเป็นส่วนน้อยมากที่ครูจะเอ่ยปากร้องขอให้เด็กช่วยเหลือ ถ้าเพียงแต่เห็นว่าครูจะทำอะไร เท่านั้น เด็กนักเรียนของฉันจะอาสาเข้ามาช่วยครูทันทีโดยไม่ต้องบอก และเป็นแบบอย่างสืบต่อกันมา

นับตั้งแต่ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เป็นต้นไป เมื่อครูเดินผ่านหรือรถแล่นเข้าไปจอดในโรงเรียน พวกเขา จะวิ่งมาช่วยถือของ เวลาเดินผ่านก็จะถามว่า “คุณครูขา/คุณครูครับทานข้าวหรือยัง” “มีอะไรให้หนู/ผมช่วยไหม ครับ” หรือ “คุณครูเหนื่อยไหมครับ/คะ”

วันนี้ฉันกำลังจะนำสื่อสำหรับมัธยมขึ้นติดบนกระดาน แต่มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เดินมาจากห้อง คณิตศาสตร์และผ่านห้องภาษาอังกฤษของฉันไป นักเรียนหญิงคนหนึ่งเข้ามาหาและถามว่า “คุณครูขา คุณครู

ทำอะไรคะ ให้นำช่วยครูนะคะ” แล้วทั้งหญิงและชายก็เข้ามาช่วยกันนำสื่อขึ้นไปติดบนกระดานให้ ก่อนจากนักเรียนคนหนึ่งถามฉันว่า “ที่พิษณุโลกมีฝนตกไหมครับ อากาศร้อนหรือหนาวครับ คุณครูตื่นกี่โมงครับ” ทั้งๆ ที่ฉันไม่ได้สอนเด็กกลุ่มนี้เลย เด็กๆ ได้แสดงตนเป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเอื้ออาทร เป็นที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

โดยเฉพาะการอยู่ในโรงเรียนของตนเอง ครูบางท่านหรือครูหลายคนอาจจะมองเห็นเป็นเรื่องจำเจ ไม่เห็นความโดดเด่นจากตัวนักเรียน แต่เมื่อได้ไปแลกเปลี่ยนกับครูโรงเรียนอื่นๆ ทำให้ทราบความแตกต่างทางพฤติกรรมของเด็กได้ดี และเด็กของฉันไม่เคยวิ่งหนีครูเหมือนที่เพื่อนเล่าให้ฟัง

การที่ได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู ทำให้ฉันมีความตั้งใจที่จะถอดบทเรียนเกี่ยวกับการสอนจิตสาธารณะ หรือการฝึกให้นักเรียนมีสำนึกจิตสาธารณะ ทำให้ต้องรื้อบบทที่พฤติกรรมและทบทวนกิจกรรมของนักเรียนย้อนหลังไปอีก ๖ ปีการศึกษา เพื่อเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนของผู้สนใจและรับข้อเสนอแนะจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก

‘แม่มา’ ละครดงหลังข่าว

นพวรรณ พงษ์เจริญ

11 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/326954>

วันนี้ฉันได้ทำหน้าที่ครูเวรประจำวัน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งของโรงเรียน ส่วนมากแล้วฉันชอบทำหน้าที่ช่วยเหลือครูเวรเกือบตลอดทุกวัน เพราะฉันชอบมองคุณนักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติตอนเช้า และสังเกตดูว่าใครลา ใครขาด ใครมีอาการแปลกใหม่มาบ้าง ชอบฟังเสียงทักทายของนักเรียนยามเช้า และคอยเป็นกำลังใจให้เด็กทำกิจกรรมจิตสาธารณะหลังเคารพธงชาติ สุดท้ายคือ เข้าโฮมรูมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ก่อนขึ้นเรียน เพราะนักเรียนต้องเดินไปยังห้องเรียนถึง ๓ อาคาร หากจะโฮมรูมนักเรียนคงจะเสียเวลา

เรื่องที่ยากจะเล่าก็คือ เมื่อไปถึงโรงเรียน น้องชานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ วิ่งหน้าตื่นมากอด (ฉัน) แม่มา และพูดว่า “ได้ไปทำความสะอาดกวาดพื้นห้อง ภูห้องภาษาอังกฤษ และเช็ดโต๊ะให้แม่มาแล้วครับ” ดูท่าทางน้องชายยิ้มอย่างมีความสุขมากที่ได้ทำความสะอาดให้กับแม่มาในวันนี้...อ่านเรื่องของน้องชาน และแม่มาได้ที่นี่ “๔๖๔.ฝากกอดฝากหอม” (<http://gotoknow.org/blog/krukim/325736>)

อีกเรื่องหนึ่งคือ นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เข้าแถวไม่เรียบร้อย กลั่นแกล้งกันตอนเดินเป็นแถว เพราะวันนี้คุณครูประจำชั้นไปอบรม เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแล้วฉันได้ให้นักเรียนกลุ่มนี้มาที่ใต้ต้นมะม่วง จัดระเบียบแถวใหม่ และจับหูสองข้างเดินรอบสนาม ๑ รอบ เมื่อนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เห็นเหตุการณ์จึงเสนอตัวมาช่วย “คุณครูครับผมช่วยดูแลน้อง ป.๑ เองครับ” รู้สึกภูมิใจที่จิตสาธารณะได้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ขณะที่พี่นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ฝึกให้น้องยืนตรง ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ แม่เมตตา กล่าวคำปฏิญาณ โดยไม่มีผู้นำกล่าวเลย สังเกตว่านักเรียนมีความสามารถทำได้พร้อมเพรียงกันและเสียงดังด้วย จะมีอยู่บ้างที่ยืนไม่นิ่ง ฉันได้ยินรุ่นพี่เตือนว่า “ให้อยู่นิ่งๆ ไม่กลัวหรือครับคุณครูยืนมองดูอยู่” กลุ่มนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ กล่าวขึ้นพร้อมกัน เสียงดังฟังชัดว่า “พวกเราไม่กลัวคุณครูครับ” นักเรียนรุ่นพี่ จึงถามต่อว่า “แล้วน้องกลัวใครล่ะ” น้องจึงพร้อมกันชี้มือไปยังรุ่นพี่ บอกว่า “กลัวพี่ ๆ มากกว่าคุณครูครับ” นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓ เดินผ่านมาพากันหัวเราะงอหงายกับมุขที่น้องนักเรียนชายประถมหนึ่งไม่กลัวฉัน

ตอนเย็นก่อนเลิกเรียนประมาณ ๑๐ นาที น้องชายขึ้นไปหาแม่มาที่ห้องเรียน “ช่วยกวาดห้อง และปิดหน้าต่าง” ฉันจึงถามน้องชายว่า “ใครบอกให้น้องชายมาช่วยแม่มา” น้องชายตอบว่า “ไม่มีใครบอกครับ เพราะน้องชายรู้ว่าลุงภารโรงลาออก น้องชายจึงอาสาช่วยแม่มาเองครับ” ก่อนจาก น้องชายแหวะมากอดแม่มาอีกครั้ง

จิตสาธารณะที่มี และเกิดขึ้นกับนักเรียนเด็กๆ ของฉัน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็จะมี และจะเพิ่มขีดความดีงามขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับแบบอย่างที่ดีงามและการดูแลรักษาของผู้ใหญ่ “แม่มา” จากละครดังหลังข่าวกับ “ซาตาน” เนื่องจากฉันและน้องชายจะกอดกันทุกวัน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จึงตั้งสมญาให้ฉันว่า “แม่มา” ตรงกับละครที่ธิดาวานรกำลังเล่นทางโทรทัศน์ด้วย

คุณค่าของนักเรียน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

19 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/359829>

“นักเรียน” คือบทเรียนฉบับใหญ่สำหรับฉันเสมอ ตลอดเวลาทำให้ฉันได้รับความรู้ ได้รับประสบการณ์ ได้แนวคิดจากคำบอกเล่า หรือจากข้อคิดเห็นของนักเรียนมาก บางเรื่องสามารถนำมาพัฒนาการเรียนการสอน บางเรื่องสามารถนำมาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองด้วย และในวันเปิดภาคเรียนใหม่นี้ ต้องนั่งคุยกันก่อนแม้ว่านักเรียนทุกคนเป็นนักเรียนเก่าที่เลื่อนชั้นมาจากปีที่แล้ว แต่ก็พอมองออกว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่นสูง ขาวผ่อง อ้วนขึ้น เป็นต้น

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ฉันและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นั่งล้อมวงกันถามสารทุกข์สุกดิบ และผลัดกันเล่าประสบการณ์ของการปิดภาคเรียน โดยเริ่มที่ครูเล่าก่อนเป็นการนำทางพร้อมทั้งประสบการณ์ แนวคิด และบทสรุป ทำให้ทราบว่านักเรียนส่วนมากมีโอกาสไปทำงานรับจ้างหาเงินมาช่วยเหลือครอบครัวเป็นต้น

คนแรกเล่าว่า “ได้ไปรับจ้างแบกสับปะรดขึ้นรถบรรทุก ๑ คันรถ ได้ค่าจ้าง ๖ คน ต่อ ๑,๕๐๐ บาทเฉลี่ยคนละ ๒๕๐ บาท ประสบการณ์ที่ได้คือ ความอดทนต่อเพื่อนกินแรง ได้เรียนรู้การเอารอดเอาเปรียบและไม่จริงใจ เป็นงานหนักแต่คุ้มกับเวลาเพราะไม่นานก็สามารถทำได้เสร็จ รวมแล้วได้ค่าจ้าง ๒,๕๐๐ บาท แบ่งให้แม่ ๒,๐๐๐ บาท นอกนั้นนำไปซื้อรองเท้ากีฬาและกระเป๋าใส่หนังสือ”

คนต่อมาเล่าว่า “ได้ไปรับจ้างเฝ้าโต๊ะสนุกเกอร์ให้พี่สาว มีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายและอดทนต่อการนอนดึก ได้พบเจอแต่คนขี้เมา สู้บู้หรี คนที่มีนิสัยก้าวร้าว พูดจาไม่สุภาพ และส่งเสียงดังโวยวาย ทำดีทำต่อย และไม่ควรถือเอาอย่างคนเหล่านี้ ก่อนเปิดเรียนพี่สาวให้ค่าจ้าง ๕๐๐ บาท นำเงินไปให้แม่ทั้งหมด”

กลุ่มนี้มีหลายคนช่วยกันเล่าว่า “ได้ไปรับจ้างชุดบ่อสำหรับปูยหมัก และบรรจุปุ๋ยลงถุงได้ค่าจ้างวันละ ๒๐๐ บาท มีความรู้สึกเหนื่อยและเป็นงานที่หนักมาก ได้เห็นแบบอย่างของคนที่ไม่มียานทำเนื่องจากเขาเรียนมาน้อย

เพราะเป็นคนไม่ตั้งใจเรียนก็จะได้ทำงานหนักประเภทนี้ ส่วนเงินที่ได้บางคนนำมาให้แม่ หรือให้ยายทั้งหมด ไม่เคยเก็บไว้เอง บางคนก็เก็บไว้ใช้เองเพียงเล็กน้อย”

คนหนึ่งนั้น “พ่อและแม่ทำงานรับเหมาก่อสร้าง จึงไปช่วยพ่อแม่ คิดว่าเหนื่อยหรือเป็นงานหนัก รู้สึกมีความภูมิใจที่ได้เรียนรู้จากที่พ่อสอนให้ช่วย โดยพ่อแม่บอกให้ช่วยทำอะไรก็ตาม ตอนกลับแม่ให้เงินมา ๒,๐๐๐ บาทได้มอบไว้กับยายทั้งหมด”

แต่คนนี้เล่าว่า “ไปช่วยพ่อเหมาซื้อผลไม้ ปีนเก็บผลไม้และนำผลไม้ไปเร่ขาย หากว่างจากการขายผลไม้ก็ไปรับจ้างขุดหลุมปลูกกล้วย” ทำให้ได้บทเรียนรู้ที่มีคุณค่ามาก ได้รู้ว่าพ่อรัก เพราะวันหนึ่งพ่อถามว่า “เหนื่อยไหม ลูก ค่อยๆ ทำไป หากทำบ่อยๆ ก็จะเกิดความเคยชิน” ไม่ได้รับเงินจากพ่อ เพราะเงินทุกบาททุกสตางค์พ่อนำมาให้แม่ทั้งหมด ประสบการณ์ที่ได้ ทำให้พบคนหลายประเภท ส่วนมากอยากได้เยอะๆ และต่อราคา วันไหนขายดี ไม่นานก็หมด ถ้าขายไม่ดีก็ขับรถไปขายยังที่อื่นๆ แต่ก็ขายหมดและมีกำไรทุกวัน

นักเรียนหญิงทั้งชั้นมี ๔ คนและมีเพียง ๑ คนที่ไม่เคยช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงิน เพราะติดตามพ่อแม่ไปทำงานโรงงานที่กรุงเทพฯ “แต่ละวันนอนดูโทรทัศน์รอแม่ที่บ้านเช้า บางวันก็ขอเงินพ่อแม่ไปเที่ยวห้างใกล้ๆ ที่ทำงานของพ่อแม่ ตอนกลับบ้านพ่อแม่ให้เงินมา ๓,๐๐๐ บาท นำเงินมาให้ยายเป็นค่าใช้จ่าย ๒,๕๐๐ บาทและเก็บไว้ใช้เอง ๕๐๐ บาท”

คนหนึ่งเล่าว่า “ได้ไปช่วยแม่ขายข้าวโพดต้มที่รังสิต วันที่ขายดีก็ได้กลับที่พักเร็ว วันไหนขายไม่ดีก็อาจกลับดึก ประสบการณ์ที่ได้รับคือ ได้พบเห็นคนมากหน้าหลายตา คนซื้อที่อยากได้ของมากๆ และตำหนิว่าข้าวโพดอ่อนบ้างแก่บ้าง ต่อรองราคาอยากได้แถมบ้างหรือลดราคาบ้าง รู้สึกสงสารและเห็นใจพ่อแม่ที่ทำงานหนัก ไม่มีเวลาพักผ่อน ก่อนเปิดเรียนพ่อกับแม่ส่งให้อยู่กับย่าและให้เงินไว้กับย่า ๓,๐๐๐ บาท”

นักเรียนหญิงอีกคนบอกว่า “ไม่มีโอกาสออกไปนอกบ้าน เพราะที่บ้านเป็นร้านขายของต้องช่วยพ่อแม่ขายของและดูแลน้องๆ ที่ยังเล็ก ประสบการณ์ที่ได้รับคือ ต้องทำงานว่องไว คนมาซื้อของบางคนก็จ่ายเงินสด บางคนก็จ่ายเงินเชื่อ และเชื่อแบบทับถม เปิดเรียนแม่ให้เงินมาใช้จ่ายเป็นรายวัน”

นักเรียนหญิงคนสุดท้ายเล่าว่า “ไปช่วยพ่อแม่เลี้ยงน้องที่บ้านพักคนงานก่อสร้าง ทำงานบ้าน ซักผ้าและทำอาหารรอพ่อแม่ ประสบการณ์ที่ได้รับคือ เห็นผู้ชายและผู้หญิงทุกวัยดื่มสุรามินเมา พูดจาไม่สุภาพ และเห็นพ่อแม่รวมทั้งคนงานอื่นๆ ทำงานหนัก เมื่อเงินออก ได้รับน้อยเพราะเบิกเข้ามาก่อน”

นักเรียนช่วยกันสรุปว่า “การทำงานแม่จะหนักและเหนื่อย เมื่อวันเวลาผ่านไปก็หายไป ไม่รู้สึกเช่นนั้นอีก ถือว่าประสบการณ์เป็นบทเรียนที่ยิ่งใหญ่ ได้เห็นความแตกต่างของผู้คน ต้องรู้จักแยกแยะว่าสิ่งไหนควรจดจำเป็นแบบอย่าง และมีความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยพ่อแม่ทำงานและรู้ว่าตัวเองทำตัวมีคุณค่า”

นักเรียนมีความสุขทุกครั้ง ที่ได้นั่งล้อมวงกันเล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตั้งใจช่วยกันสรุป และมีความพอใจที่ครูนำข้อสรุปของทุกคนมาเรียบเรียงรวมเป็นข้อความเดียวกัน และเสนอให้ครูนำไปเขียนเล่าผ่านบล็อกโดยตั้งชื่อว่า “คุณค่าของนักเรียน” เพราะนักเรียนทุกคนไม่เกียจจนที่จะไม่เล่า และแต่ละคนรอและใจจดจ่อที่จะเป็นผู้เล่า และเล่าอย่างมีความสุข

ครั้งนี้นักเรียนได้ให้บทเรียนกับฉันว่า “นักเรียนทุกคนมีความสามารถและเป็นคนสำคัญของครอบครัว การที่ครูได้นั่งฟังเรื่องเล่าและความรู้สึกของเขา การยอมรับความสามารถ และมีการแสดงความคิดเห็น การชื่นชม ทำให้นักเรียนรู้สึกพอใจ เป็นสุขและเกิดความอบอุ่น มีความรู้สึกที่ไว้วางใจ”

จับถกหรือจับผิด

นพวรรณ พงษ์เจริญ

21 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/kimcare/360459>

โรงเรียนได้พบปัญหาจากความไม่พร้อมของเด็กเป็นประจำ แก้ได้บ้างไม่ได้บ้าง ขณะที่แก้ปัญหาความไม่พร้อมด้านการเรียนก็เข้าไปด้วย ส่วนใหญ่เด็กที่ไม่พร้อมก็จะเป็นผู้ที่มีปัญหาซ้ำๆ กัน พวกเราจึงมาตกลงร่วมกันว่า ควรจัดกิจกรรมด้านเตรียมความพร้อมให้เด็กเป็นการดีกว่าปล่อยให้เหมือนที่ผ่านมา

สัปดาห์นี้จึงเป็นสัปดาห์ของการเตรียมความพร้อม ของครูและนักเรียนทั้งโรงเรียน ให้ครูมีความพร้อมเรื่องเอกสารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการรู้จักนักเรียน ส่วนนักเรียนให้มีความพร้อมเรื่องระเบียบวินัยและข้อปฏิบัติที่โรงเรียนกำหนด มีอุปกรณ์การเรียนครบถ้วน และมีทักษะชีวิต ได้แก่ การดูแลตนเอง การรักษาความสะอาดของร่างกาย การทำความสะอาดเสื้อผ้า การซ่อมแซมเสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียน การทำไม้กวาดก้านมะพร้าว กิจกรรมารยาทที่ควรปฏิบัติ การมีจิตสาธารณะ รักษาสิ่งแวดล้อม และการฝึกสมาธิ

วันที่ ๒๐ และ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นวันที่นักเรียนเข้าฐานการเรียนรู้ภาคปฏิบัติฝึกทักษะชีวิต ก่อนปฏิบัติกิจกรรมเป็นการฝึกสมาธิโดยใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที ฉันทำหน้าที่นำนักเรียนมาเข้าห้องประชุม เพื่อฝึกสมาธิตอนเช้า และหลังเลิกเรียน ส่วนกลางวันให้เป็นกิจกรรมการนอนผ่อนพักตระหนักรู้

เมื่อวานนี้ตอนเช้าเป็นกิจกรรมฝึกสมาธิ สังเกตว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ คนหนึ่งไม่สนใจฝึกสมาธิ และหันหน้าไปหยอกเพื่อนคนข้าง ๆ ฉันจึงมองนักเรียนไปเป็นแฉๆ เพื่อให้เด็กเรียนทราบว่า เป็นการทักทายและเตือนผ่านสายตา และไปหยอกอยู่ที่เด็กคนนี้นานมาก แม้ว่าสายตาของเขาจะมองมาที่ฉัน แต่เขาก็ไม่เปลี่ยนพฤติกรรม ยังอยากจะรบกววนเพื่อนต่อไป

ตามปกติแล้วการฝึกสมาธิควรให้เป็นไปอย่างธรรมชาติ ไม่ควรบังคับด้วยวิธีใดก็ตาม ควรเปลี่ยนวิธีการไปเรื่อยๆ เช่น การร้องเพลง การเล่นโยน การสร้างจินตนาการ หรือการฟังเพลงบรรเลงก็แล้วแต่ความเหมาะสม เมื่อเห็นเด็ก

คนใดคนหนึ่งไม่สนใจก็ไม่ควรตกเตือนว่ากล่าว ควรมองข้ามไป เพื่อศึกษาดูว่าอีกกี่ครั้งเขาจึงจะมีความสนใจฝึกสมาธิ และเรียนรู้ไปว่าเขาชอบวิธีฝึกแบบใด

แต่ครั้งนี้ เด็กชายคนดังกล่าวถูกครูที่สังเกตอยู่ใกล้ๆ เดินไปจับตัวออกมาหน้าห้องประชุม “ทำให้ฉันต้องคิดหนัก” บังเอิญเห็นว่า “เด็กคนนี้แต่งกายเรียบร้อยเป็นระเบียบ เสื้อสีขาวสะอาดปักชื่อและเลขประจำตัวถูกต้อง กางเกง ถุงเท้า เข็มขัดครบถ้วน และตัดผมสั้นเกรียน” รู้สึกว่าการแสดงครั้งนี้รับท เพราะไม่ใช่การเรียนการสอนในห้องเรียนที่ว่าไปตามแผนการเรียนรู้ที่เตรียมมา

เมื่อหมดเวลาของการฝึกสมาธิแล้ว ฉันได้ประกาศบอกให้นักเรียนทั้งห้องประชุมว่า “ให้นักเรียนทุกคนดูเป็นตัวอย่างและกล่าวชื่นชมความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูดี เท่ห์สมวัย และใบหน้าดูมีความสุขมากในการพยายามที่จะฝึกสมาธิ สงสัยว่าจะมีความภูมิใจที่ได้ขึ้นชั้นใหม่ ให้นักเรียนทั้งหมดปรบมือให้ ไม่ลืมประกาศว่า ขอขอบพระคุณคุณครูจับนักเรียนตัวอย่างมาถูกตัวถูกใจ” หลังจากนั้นได้เริ่มฝึกสมาธิใหม่อีกครั้งหนึ่ง เด็กชายคนนี้ได้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

พฤติกรรมของเด็กชายคนนี้เป็นที่เอือมระอาของพ่อแม่และคุณครูเป็นอย่างมาก บางวันคุณแม่ต้องมาติดตามถามว่าลูกมาถึงโรงเรียนหรือยัง นอกจากนี้มักแสดงท่าทางก้าวร้าวต่อครูและชอบแกล้งเพื่อนเป็นประจำ และจะไม่ยอมให้คุณครูลงโทษเมื่อทำผิด หากถูกลงโทษจะวิ่งหนีออกจากโรงเรียนไปเลยไม่กลับมาอีก ทำให้คุณครูต้องเดือดร้อนไปบอกพ่อแม่ให้ออกติดตาม ตอนบ่ายของเมื่อวานฉันสังเกตว่าเขาจะเดินไปในบริเวณใกล้บริเวณที่ฉันยืนอยู่และสังเกตว่าเขาอยากจะให้ฉันทักทายบ้าง และทำให้ “ฉันทักทายถามไถ่เขาทุกครั้ง และเขามีท่าทางตอบรับด้วยดี”

เช้าวันนี้เมื่อฉันจอดรถ พบว่าเขาวิ่งมาหาฉันทันทีและขอช่วยถือของ ฉันจึงเลือกส่งโน้ตบุ๊กให้เขาถือพร้อมกับบอกว่า “คนหล่อน่าจะหิ้วกระเป๋าโน้ตบุ๊กมากกว่าหิ้วถุงข้าว ถุงกับข้าว” ฉันถือโอกาสโอบไหล่เขาและชวนคุยและถามไถ่ว่า “แต่งกายสะอาดจริงใครซักผ้าให้ ทานข้าวเข้ามาหรือยัง วันนี้เตรียมอะไรมาบ้าง มีกิจกรรมอะไรอีกไหม” เมื่อตอบข้อสนทนาแล้วเขาบอกฉันว่า “วันนี้ผมเตรียมก้านมะพร้าวเหลมาอย่างดี ๓๐๐ ก้านจะทำไม้กวาดให้คุณครูนำไปกวาดที่บ้านครับ”

การฝึกสมาธิของเช้าวันนี้ผ่านไปด้วยดี เด็กทุกคนตั้งใจฝึกมากกว่าเมื่อวาน หลังจากนั้นฉันได้เดินไปชมกิจกรรมตามฐานต่างๆ ฉันบอกกับนักเรียนที่ฐานไม้กวาดว่า “นักเรียน..จะทำไม้กวาดให้ครูอันหนึ่งแต่ครูไม่กล้านำกลับบ้าน เพราะรู้สึกอายและเหมือนเห็นแก่ตัวที่ครูคนอื่นไม่ได้รับจากนักเรียนคนไหนเลย” ทราบมาภายหลังว่าเขาได้ชวนเพื่อนๆ และรุ่นพี่ชั้น ม.๒ – ม.๓ ช่วยกันทำไม้กวาดให้สำหรับครูแต่ละท่าน และพบว่าเขามีพฤติกรรมน่ารักดีมากตลอด ๒ วันที่ผ่านมา ครูทุกท่านมีความสุข

การแก้ปัญหากรณีนี้ไม่มีวันสิ้นสุด เมื่อพบโจทย์ จะต้องเรียนรู้และศึกษาโจทย์ต่อไป การนำวินัยเชิงบวกมาใช้ ควรควบคู่ไปกับสอนฝึกสำนึกจิตสาธารณะไปด้วย เช่น พักกลางวัน “ฉันบอกให้นักเรียนชายคนเดิมนี้อ่านน้ำดื่มมาแจกคุณครู ๖ แก้ว ควรใส่น้ำแค่ไหนของแต่ละแก้ว ใส่จานรองและยกเสิร์ฟคุณครูด้วยวิธีที่เหมาะสม จะทำให้เขามีความภาคภูมิใจในตนเอง” และจะต้องติดตามไปอย่างต่อเนื่องและไม่ทอดทิ้ง

วันเปิดภาคเรียนใหม่ ความไม่พร้อมจะเกิดขึ้นเสมอระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน โดยเฉพาะผู้ปกครองที่

มีลูกหลายคน อาจจะทำให้เด็กเรียนมีข้าวของเครื่องใช้ไม่ครบถ้วน หากครูจับนักเรียนมาลงโทษ หรือกล่าวตำหนิติเตียนนักเรียน ถือเป็นการทำลายโอกาสนักเรียนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการลงโทษเป็นการทำร้ายจิตใจอย่างมาก ควรให้โอกาสนักเรียนในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนใหม่ ครูคนใหม่ ชั้นใหม่ ซึ่งนักเรียนจะต้องอยู่ในโรงเรียน ตลอดปีการศึกษาถึง ๒๐๐ วัน หากพบว่าบรรยากาศใหม่ๆ ไม่ประทับใจปัญหาก็คงจะติดตามมามากมาย เพราะเด็กไม่มีวันคิดได้เหมือนครูหรือผู้ใหญ่ ขอเป็นกำลังใจให้คุณครู และนักเรียนในวันเปิดภาคเรียนใหม่ค่ะ

ครุคิมมีวิชามาร

นพวรรณ พงษ์เจริญ

5 ตุลาคม 2551

<http://gotoknow.org/blog/krukim/214204>

น้องตัว เป็นเด็กชายที่รูปร่างผอม ผิวซืด ทำทางเหมือนมีโรคประจำตัว หลายปีมาแล้วฉันได้ข้อมูลจากครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ว่า น้องตัวเป็นเด็กอ่อนแอ ซึ่โรค ซ้อมือเต็มไปด้วยด้ายสายสิญจ์ คุณยายจะมาเฝ้าเป็นประจำ วันดีคืนดีก็รับหลานกลับบ้าน ไม่ต้องเรียน อาการก็คือ น้องตัวจะนอนดิ้นทุรนทุราย บอกว่าปวดท้อง ไปรักษาทั้งหมอผีและหมอหลวง อาการก็ไม่ดีขึ้น

เมื่อขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ - ๓ อาการยังเหมือนเดิม ในที่สุดน้องตัวก็มีปัญหาด้านการเรียนติดตามมาทำให้ครูต้องแก้ไข เมื่อครูยืนยันว่าจะนำน้องตัวไปรักษา หรือตรวจสุขภาพร่างกายที่โรงพยาบาลปรากฏว่าคุณตาและคุณยายไม่ยินยอม จะรักษากับหมอผีทำเดียว

ปีนี้น้องตัวขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ทำให้ครุคิมได้ทดลอง ใช้วิชาปราบผี เพราะสาระภาษาอังกฤษ มีการร้องรำทำเพลง เล่นปนเรียน น้องตัวมีความสุข หัวเราะวิ่งไปเข้ากลุ่มโน้นกลุ่มนี้ แรกๆ ยังไม่สั่งการบ้าน และไม่มีกิจกรรมการเขียนมากมาย นอกจากเขียนเป็นคำ ในกระดาษที่ครูแจก วาดภาพประกอบ และการพูดประโยคสั้นๆ

แต่ปัญหาของน้องตัวได้ไปเกิดกับสาระคณิตศาสตร์ คุณครูที่รับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้สาระคณิตศาสตร์ จูงมือน้องตัวมาบอกว่า ทำงานไม่ได้ ทำไม่เสร็จ นอนป่วย ไม่อยากเขียนอะไรเลยและชั่วโมงต่อไปเป็นภาษาอังกฤษ

ฉันควรจะทำอย่างไร จึงนึกถึงกลยุทธ์การใช้วิชามารขึ้นมาได้ ๑ เพลง ฉันจูงมือน้องตัวเดินไปข้างล่าง ปล่อยเด็กทั้งชั้นอยู่ตามลำพัง ขอเวลา ๑๐ นาที ฉันพาน้องตัวไปคู่อ่างเลี้ยงปลาเงิน ปลาทองในห้องผู้อำนวยการโรงเรียน ลงไปคู่อ่างบัวรอบๆ อาคาร ดูสวนครัว สนทนาเกี่ยวกับอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน กอดบ้าง ลูบหัวบ้าง เพราะครอบครัวของน้องตัวเป็นเด็กบ้านแตก คุณตาคุณยายอ่านหนังสือไม่ออก เลี้ยงแบบตามใจตลอดมา

เวลาเดียวกันก็หาจังหวะใช้วิชามาร ให้น้องตัวเล่าอาการที่ปวดท้องบ่อยๆ เพราะถูกผีปอบกินลำไส้ กินกระเพาะอาหาร และเรื่อยๆ จะต้องกินหัวใจอีก ต้องไปหาหมอผีเป็นประจำ เอน้ำมนต์มาอาบมาดื่ม

เมื่อฉันได้โอกาสจึงบอกกับน้องตัวว่า “น้องตัวครับ ครูคิมไปเรียนวิชาปราบผีมานานแล้วนะครับ เพราะต้องการใช้วิชามาช่วยน้องตัว ต่อไปน้องตัวไม่ต้องไปหาหมอผีคนอื่นอีกแล้ว และเมื่อปราบแล้วทุกคนจะหายหรือถ้าไม่หายก็ตายอย่างเดียว”

น้องตัวตื่นเต้นและให้ความสนใจกับวิธีการปราบผีของฉันมาก ฉันจึงบอกกับน้องตัวว่าเมื่อครูคิมปราบแล้วมีทางเลือก ๒ ทางเท่านั้น ทางเลือกมีอะไรนั้นห้ามบอกคนเพียง ๒ คนจะต้องบอกให้คนรู้แต่ละครั้ง ๒๐ คนขึ้นไป น้องตัวนำเสนอทันทีว่า “ต้องไปบอกในห้องเรียนใหม่ครับ”

วิชามารของฉันได้เริ่มขึ้นที่หน้าชั้นต่อหน้านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ทั้งหมด ภายหลังจากนักเรียนโยคะสมาธิแล้ว ฉันจึงบอกกับนักเรียนทั้งชั้นว่า “ต่อไปถ้าใครถูกผีปอบ หรือผีอะไรก็แล้วแต่ ครูคิมจะใช้มีดหมอผ่าท้องและตัดส่วนนั้นทิ้งไป ไม่เชื่อครูคิมจะจัดการปราบผีปอบจากน้องตัวเป็นคนแรก เมื่อน้องตัวถูกผีเข้าจริงก็จะต้องหาย หรือไม่ก็จะตายอย่างเดียว”

อาการของน้องตัวไม่ปรากฏอีกเลยใน ๑ ภาคเรียนที่ผ่านมา ฉันกำชับให้น้องตัวทานปลาทุเป็นอาหารทุกวัน ลงทุนทอดปลาทุเนื้อดีมาให้น้องตัวด้วย ร่างกายที่ซูบซีดก็กลับมาแข็งแรง มีน้ำมีนวลขึ้นเห็นได้ชัด และไม่ขาดเรียนแล้ว ไม่ทราบว่าจะมีโอกาสใช้วิชามารเช่นนี้อีกไหม

ละครฉากเล็ก

นพวรรณ พงษ์เจริญ

12 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/327288>

ฉันไปโรงเรียนเวลาเดิม เดินไปเข้าแถวกับครูเวร และมีความตั้งใจว่าจะไปสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนน้อยเด็กชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ชุดเมื่อวาน เมื่อเห็นฉันเดินตรงไป ทุกคนมองมาที่ฉันแล้วยิ้มนิดๆ สถานการณ์จริง เป็นใจ ทำให้การเล่นละครฉากแรกของฉันได้เริ่มขึ้น

ฉันเดินไปด้านหน้าแถวของนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และเป็นหน้าแถวของนักเรียนทั้งโรงเรียน ฉันได้หยุดยืนและไหว้ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อให้เขาได้สังเกตการไหว้ของฉันเป็นแบบอย่าง เพราะมีความเชื่อว่าแบบอย่างที่ดีมีความหมายกว่าคำสอน

ตามปกติหากไม่มีงานราชการจำเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนจะมาพบนักเรียนหน้าเสาธง สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง อย่างเช่นวันนี้ ฉันได้ยืนใกล้ๆ นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ อีกเช่นกัน แต่สังเกตแล้วว่าวันนี้เข้าแถวเรียบร้อยกว่าเมื่อวาน เพราะมีความเชื่อว่าเด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และควบคุมบ้างเป็นบางเวลาตามความเหมาะสม ส่วนเด็กชั้นเล็กๆ ต้องควบคุมและอยู่ใกล้ชิดมากกว่าชั้นโต

ละครฉากที่สองได้เริ่มขึ้น เมื่อฉันเห็นนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เดินมา ๓ คน ฉันแกล้งเดินไปทำท่าจะหยิบเศษถุงขนม แต่เด็กทั้ง ๓ รีบมาแย่งกระดาษในมือของฉันและช่วยกันเก็บเศษขยะชั้นเล็ก แทบจะมองไม่เห็นรอบๆ บริเวณนั้นด้วย ฉันพูดชื่นชม เด็กกลุ่มนั้นยกมือไหว้บอก “ขอบคุณครับ” เพราะมีความเชื่อว่าครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และการกล่าวชื่นชมเป็นการประเมินพฤติกรรมได้อีกวิธีการหนึ่ง

วันนี้มีโฮมรูมตอนเย็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ บอกฉันว่า “พวกเขาเครียดกับการสอบเอ็นที โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ เพราะคุณแล้วข้อสอบเก่าๆ ยากมาก ยากกว่าที่เคยเรียนในแบบเรียนตั้งหลายเท่า หากเขาสอบเอ็นทีภาษาอังกฤษได้คะแนนต่ำ กลัวฉันซึ่งเป็นผู้สอนจะเสียหน้าหรือเสียชื่อ”

ฉันจึงอธิบายกับนักเรียนว่า “การตีนั้นมันไม่ใช่วิธีการที่จะทำให้เด็กมีความรู้ยั่งยืน นักเรียนอาจจะทำคะแนนในการสอบได้ดี และเป็นผลทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง แต่ตรงกันข้ามนักเรียนก็ไม่มีความสุข ครูก็ไม่อยากทำแบบนั้น นักเรียนจะสอบได้คะแนนมากหรือน้อยครูขอรับผิดชอบเองดีกว่า ครูไม่รู้รู้สึกอย่างไร”

นักเรียนต่างก็แสดงความคิดเห็นไปต่างๆ หลายความคิดเห็น สรุปว่า “หลักสูตรต้องการให้เขาเป็นคนมีความสุข เป็นคนดี และเป็นคนเก่ง ถ้าเขาไม่มีความสุข เขาจะดีและจะเก่งได้อย่างไร และเขาก็ไม่ต้องการให้ครูสอนเขา แล้วครูไม่มีความสุข” เพราะมีความเชื่อว่าการที่ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เฉพาะเด็กวัยรุ่นที่เขามีความคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของเขาบ้างก็จะเป็นการลดช่องว่างลงได้บ้าง

กิจกรรมของครูและนักเรียน บางครั้งก็ไม่ต่างกับการเล่นละคร เล่นบทบาทสมมติให้สอดคล้องกันไปตามสถานการณ์ที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของการเรียนรู้ที่มากขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประเมิน

รางวัลที่คุณครูแต่ละท่านได้รับอาจเหมือนกันหรือต่างกัน แต่รางวัลของฉันนั้นน่าจะมีความต่างว่าคุณครูท่านอื่นคือ “การกลับบ้านพร้อมด้วยกลิ่นเหงื่อของเด็ก กลิ่นอาหารที่ล้างมือไม่สะอาด ตัวเหาและไข่เหาติดศีรษะ ชุดผ้าไหมสีสวยๆ ถูกขีดเขียนวาทกรรมตูดให้ชักไม่ออก เพราะเกาะหลังครูฟิงนิทานเพลินกับเรื่องที่ครูเล่า อาการหนักยิ่งกว่านั้นขณะที่ฟิงนิทาน ได้ถือกรรไกรเล่นไปด้วย ผลอดตัดชายกระโปรงครูเสี้อยู่ย่อยเป็นฝอยก็มี”

ฉันเป็นครูด้วยใจรัก เวลาส่วนใหญ่จะทบทวนความผูกพันระหว่างฉันและนักเรียนของฉันเสมอ คนแล้วคนเล่า รุ่นแล้วรุ่นเล่า ไม่มีรางวัลเกียรติยศใดๆ จะเทียบเท่ากับความรู้สึกที่เป็นสุขในการได้บอกเล่าเกี่ยวกับนักเรียน

เปิดเรียนสะเทือนใจ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

12 พฤษภาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/260751>

วันเปิดภาคเรียนใหม่สำหรับปีการศึกษา ๒๕๕๒ เป็นความวุ่นวายเหมือนเช่นทุกปี เสียงจากผู้ปกครองสอบถาม ความสงสัย เสียงของการบ่นลำบากและท้อแท้ใจที่ต้องจับจ่าย บ้างก็ภาคภูมิใจที่ลูกขึ้นชั้นเรียนใหม่ และเสียงเด็กชั้นอนุบาลร้องไห้คิดถึงพ่อแม่

ฉันไปถึงโรงเรียนเวลาไล่เลี่ยกับเพื่อนครูท่านอื่น ได้ไปสังเกตดูน้องพนักงานครูคนใหม่ที่สอนชั้นอนุบาล และเป็นการทำงานวันแรกของคุณครู ผู้ปกครองนั่งแอดเต็มห้องเรียน ส่วนมากจะอุ้มลูกนั่งตัก สำนวญดูแล้วผู้ปกครองส่วนมากน่าจะป่วยหรือยายมากกว่าพ่อแม่

ฉันได้ชี้แจงผู้ปกครองว่า “โรงเรียนจะจัดค่ายให้พี่นักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ และ ๓ เป็นเวลา ๖ วัน ขอให้พานักเรียนมาเรียนจริงๆ ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เพราะคุณครูทุกท่านเข้าร่วมกิจกรรมค่ายด้วย” เมื่อผู้ปกครองได้ยินพากันส่งเสียงฮือฮากันใหญ่ ซึ่งมีความหมายว่า “พวกเขาอยากให้โรงเรียนเปิดเร็วๆ เพราะเจตนาในการนำลูกมาฝากครูเลี้ยงมากกว่า”

เมื่อชี้แจงกันจนเข้าใจดีแล้วฉันกำลังจะเดินออกจากห้องเรียน ปรากฏว่า “ยายหลานคนหนึ่งกำลังตีกันอุตุตุต” ยายอายุประมาณ ๕๐ ปี ส่วนหลานชายอายุ ๔ ขวบจะขึ้นอนุบาล ๑ ปีนี้ ยายเลี้ยงหลานมาตั้งแต่เล็กๆ เพราะพ่อแม่ทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ยายใช้มือฟาดหลานติดต่อกันด้วยความโมโหหลายทีและหลานชายวัยสี่ขวบก็สู้อย่างสุดฤทธิ์ ฉันส่งสัญญาณให้น้องครูใหม่ไปแยกหลานออกมา ส่วนฉันจึงมียายออกไปข้างนอก “คุยกันเล็กน้อย”

ฉันปล่อยให้ยายพูด และฉันนั่งฟังพร้อมบิบบมือยายไปด้วย ทำให้ทราบว่ “คุณยายมีความอึดอันตันใจที่ต้องเลี้ยงหลานถึง ๔ คน คุณตาแก่แล้ว ทำมาหาของป่าพอเป็นอาหาร ส่วนพ่อแม่ของเด็กๆ ไปทำงานรับจ้างใช้แรงงานที่กรุงเทพฯ เงินทองส่งมาให้ยายย้าง ไม่ส่งบ้าง และหลานคนนี้เป็นเด็กชนแบบอยู่หนึ่งไม่เป็น”

นอกจากนี้ยายบอกได้ความจริงกับฉันว่า หลานคือจิ้งตีบ่อยๆ ตีเท่าไรก็ไม่หลาบจำ ตีจนไม้แขวนผ้าหิ้งงอก็ไม่จำ ฉันได้โอกาสชวนยายมาเข้าค่าย Humanized Educare กับนักเรียนในวันพรุ่งนี้ด้วย ยายตอบตกลงด้วยหน้าตาสดชื่น ตั้งแต่พบเหตุการณ์มาจนขณะนี้ เขียนบันทึกจบฉันยังรู้สึก“สะเทือนใจ”อยู่ไม่หาย

บรรยากาศด้านหลังโรงเรียน

เด็กข่อยกล่าวจบไมค์

นพวรรณ พงษ์เจริญ

4 มิถุนายน 2552

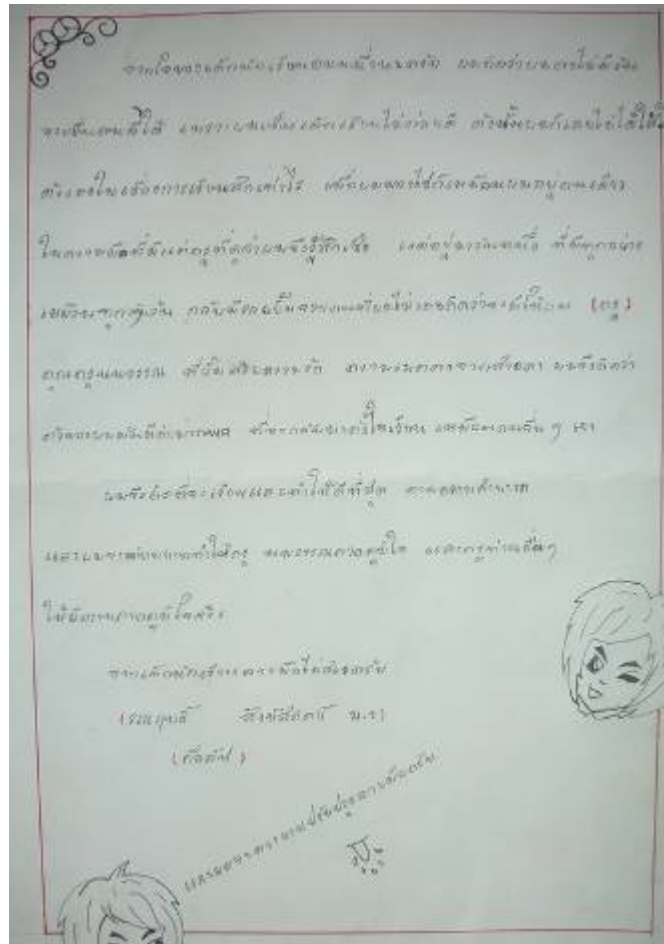
<http://gotoknow.org/blog/krukim/265888>

กิจกรรมหน้าเสาธงในวันนี้เป็นการปฏิบัติของนักเรียนด้วยจิตสาธารณะ เพราะยังไม่มีทางเลือกตัวแทนนักเรียน ธรรมชาติบาล ซึ่งจะมีขึ้นในวันพรุ่งนี้ ฉันได้ยินเสียงนักเรียนชายคนนี้พูดหน้าเสาธงมาหลายวันแล้ว และพูดได้อย่างไม่น่าเชื่อ คิดว่าควรได้รับการส่งเสริมและการฝึกฝนเพิ่ม และจำได้ว่าเป็นเสียงของกอล์ฟนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กอล์ฟเป็นเด็กไม่พูด ไม่ยิ้มไม่ค่อยคบเพื่อนมากนัก มาโรงเรียนสายประจำ เพราะต้องทำงานบ้านทุกอย่าง เนื่องจากคุณพ่อคุณแม่ออกไปทำงานในไร่ตั้งแต่เช้ามืด และกอล์ฟต้องดูแลน้องชายอีก ๑ คน เมื่อคุณครูถามกอล์ฟก็จะตอบสั้นๆ เสียงแทบไม่ได้ยิน ในที่ประชุมคุณครูทุกท่านลงความเห็นไว้ว่า “กอล์ฟเป็นคนหนึ่งในจำนวนเด็กมีปัญหา”

ฉันสอนกอล์ฟเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ มาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และฉันรู้สึกว่ามีความเห็นเช่นเดียวกับคุณครูท่านอื่น ฉันพยายามจะแก้ปัญหาให้กอล์ฟ ภายหลังเห็นว่ากอล์ฟชอบเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษยามว่าง ฉันจึงส่งกอล์ฟไปแข่งขันเกมภาษาอังกฤษ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และได้รับรางวัลรองชนะเลิศ

การประเมินตนเองของนักเรียนและการประเมินครูผู้สอน ก่อนการเรียนในภาคเรียนใหม่ปีการศึกษา ๒๕๕๑ ซึ่งกอล์ฟขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ กอล์ฟเป็นคนที่ส่งบันทึกฉบับพิเศษแนบมากับแบบประเมินมาให้ครู..ดังนี้

<http://www.krukimpbmind.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538686226>

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทำให้ฉันได้รู้จักกับกอล์ฟมากขึ้น ฉันให้ความสนใจสนทนา ถามสารทุกข์สุกดิบเมื่อเห็นว่า กอล์ฟอยู่ตามลำพัง และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ กอล์ฟได้ไปแข่งขันเกมส์ภาษาอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้กอล์ฟมา สมัครด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเด็กมีจิตสาธารณะมากขึ้น โรงเรียนจึงได้มอบรางวัลเด็กกตัญญู ให้กอล์ฟในวันแม่แห่งชาติ

<http://www.krukimpbmind.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538701222>

นับตั้งแต่นั้น กอล์ฟมีพฤติกรรมส่อแววเป็นเด็กดีขึ้นทุกวัน และเป็นผู้นำมากขึ้น วันหนึ่งของกิจกรรมกลุ่ม กอล์ฟเดินออกไปจับไมค์ร้องเพลงให้เพื่อนๆ และคุณครูฟังหน้าเวที เป็นที่ที่ทั้งโรงเรียน กอล์ฟบอกว่า มีแรงบันดาลใจมาจากคุณบี และสามารถจับไมค์พูดหน้าเสาธงมาเรื่อยๆ จนถึงวันนี้

ตอนเย็น ฉันหาโอกาสสนทนากับกอล์ฟ ได้รับคำตอบว่า “ตอนแรกๆ พูดไม่ดี ประหม่า คิดว่าจะพูดอะไรก็ลืมไปบ้าง ต่อมาได้ฝึกหน้ากระจกตามที่ครูได้แนะนำ โดยบันทึกเรื่องที่จะพูดใส่กระดาษไว้ ก่อนขึ้นพูดจริงก็ทบทวนเล็กน้อยและทำจิตใจให้มีสมาธิโดยกำหนดลมหายใจเข้าออก จนถึงหายใจลึกๆ ประมาณ ๑ นาที”

การให้โอกาส และฝึกความมั่นใจในการแสดงออก ให้แก่เด็กเป็นเรื่องสำคัญ เพราะธรรมชาติของเด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออก เมื่อเห็นความสามารถก็จะเป็นหนทางไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น และได้รับความสนใจจากรายการสารคดี เปิดโลกคนเก่ง จากสถานีโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์จังหวัดพิษณุโลก มาบันทึกถ่ายทอดเรื่องของกอล์ฟออกสู่สาธารณชน

การที่กอล์ฟได้เห็นคุณค่าจากการกระทำของตนเอง ครูและเพื่อนยอมรับ จึงเป็นแรงใจที่ทำให้กอล์ฟมีความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจในการทำความดีเพิ่มขึ้น ครูเป็นคนสำคัญที่สุดในการส่งเสริม สนับสนุนและให้โอกาสแก่เด็กในการทำความดี

สมุดบันทึกพฤติกรรม

นพวรรณ พงษ์เจริญ

19 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/329082>

เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๒ เวลา ๙.๓๐ น. คุณยายผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ คนหนึ่งมาหาฉัน เพื่อที่จะบอกให้ฉันไปรับหลานชายของคุณยายมาโรงเรียน เพราะหลานชายของคุณยายชื่อเด็กชาย (นามสมมุติ) ไม่อยากมาโรงเรียน ซึ่งคุณยายสอบถามแล้วหลานชายชี้แจงว่า “**ขี้เกียจมาโรงเรียน**” และยังไม่ตื่น

ฉันได้คุยกับคุณยายท่านนี้ มาหลายครั้งจนทำให้ฉันทราบสาเหตุของการเลี้ยงดูของคุณยายมาโดยตลอด ครั้งนี้ คุณยายได้เล่าให้ฟังเหมือนเดิม

คุณยายเลี้ยงหลานชายคนนี้มีมาตั้งแต่อายุ ๒ ขวบ เพราะพ่อแม่ทำงานในโรงงานที่กรุงเทพฯ หลานอยากได้อะไร ไม่เคยขัดใจเพราะรักหลานมาก และกลัวพ่อแม่ของหลานจะเสียใจว่าเลี้ยงลูกให้เขาไม่ดี เสื้อผ้า อาหารการกิน คุณยายเตรียมไว้ให้ก่อนมาโรงเรียนทุกวัน หลานชายขอเงินเท่าไรคุณยายก็ไม่เคยขัดใจแม้แต่ครั้งเดียว

เมื่อสอบถามพฤติกรรมของหลาน ทำให้ทราบว่าสาเหตุมากกว่านั้นที่ทำให้ไม่อยากมาโรงเรียน ซึ่งคุณยาย เข้าใจ และได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมของหลานชายจากทางโรงเรียนทุกครั้ง แต่คุณยายปกปิดไม่ให้พ่อแม่ ของหลานรู้ เพราะกลัวพ่อแม่ของหลานเสียใจ แม้ว่าฉันอยากจะทำพุดกับพ่อแม่ของเด็กชายนามสมมุติทางโทรศัพท์ คุณยายก็ไม่เชิงอนุญาตหรือเต็มใจที่จะให้พุด ที่ผ่านมาโรงเรียนจะเชิญคุณยายมารับทราบ คุณยายก็ไม่เคยมา เมื่อไป เยี่ยมบ้านก็ไม่พบคุณยาย

วันนี้คุณยายมาบอกฉัน ให้ฉันพาคุณยายไปหาผู้อำนวยการโรงเรียน แต่ฉันบอกคุณยายว่า “**ถ้าหากคุณยายไม่สามารถบอกหลานให้มาโรงเรียนได้ และยังคงใจทุกอย่างอยู่แบบนี้ ครูคนไหนก็ไม่สามารถช่วยได้**”

ฉันได้หยิบสมุดบันทึกพฤติกรรมระหว่างเรียน เฉพาะวิชาภาษาอังกฤษมาอ่านให้คุณยายฟัง ตั้งแต่นักเรียนเลขที่

๑ เรือยไปจนครบ ๒๗ คน และอ่านเฉพาะของเด็กชายนามสมมุติหลานของคุณยายต่างหาก แล้วย้อนถามคุณยายว่า รู้สึกอย่างไรบ้างที่หลานมีพฤติกรรมแบบนี้

คุณยายบอกว่ารับไม่ได้ และขอความเห็นว่าจะส่งหลานชายไปให้พ่อแม่เขาเลี้ยงดูดีไหม เพราะคุณยายเองก็กลุ่มใจและทุกซอกใจมานานแล้ว ฉันได้ให้ข้อเสนอแนะกับยายว่า “มันไม่ใช่ทางแก้ปัญหาละและขอให้ยายไปนำตัวเด็กมาโรงเรียนภายในวันนี้ มาคุยกันก่อนต่อหน้าคุณยายด้วย”

เวลาผ่านไป ทั้งคุณยายและเด็กชายนามสมมุติก็ยังไม่มาโรงเรียน ฉันให้เพื่อนไปติดตามแล้ววันนี้ และรออย่างมีความหวัง สมุดบันทึกพฤติกรรมเล่มนี้ เป็นสมุดเล่มใหญ่ที่ฉันจัดทำขึ้นเอง เป็นบันทึกพฤติกรรมหลังสอน มีไว้สำหรับจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทุกคน ทุกชั่วโมง ภายหลังจากที่นักเรียนออกจากห้องเรียนและอ่านให้นักเรียนฟังสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง นักเรียนส่วนมากขอแก้ไขพฤติกรรมด้วยตนเอง บางส่วนก็ต้องบอกหรือแนะนำเป็นรายบุคคล

เด็กชายนามสมมุติคนนี้อยู่ในกลุ่มนักเรียน ๔ คน ที่ยังมีพฤติกรรมน่าเป็นห่วง ทำให้พวกเขาต้องมาพบฉันเป็นกรณีพิเศษเมื่อวันศุกร์ที่ผ่านมา ฉันได้อ่านพฤติกรรมของแต่ละคนให้ทราบและทุกคนยอมรับว่าเป็นจริง และจะต้องแก้ไขปรับปรุงตัว หรือว่าการบันทึกของฉันเป็นสาเหตุทำให้เด็กชายคนนี้ไม่อยากมาโรงเรียน

การอ่านพฤติกรรมให้นักเรียนฟัง ฉันได้ทำหลายลักษณะคือ การอ่านแบบรวมโดยไม่เจาะจงว่าเป็นคนใดคนหนึ่ง ให้นักเรียนทั้งชั้นทราบว่าปัญหาอะไรบ้าง หรือบางครั้งนักเรียนต้องการให้อ่านแบบเปิดเผยบ้าง นักเรียนส่วนมากสามารถแก้ไขพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้นอย่างน่าพอใจ และมีความภาคภูมิใจที่พฤติกรรมของตนเองได้เปลี่ยนแปลงดีขึ้น

ถ้าแม่เหลอกได้

นพวรรณ พงษ์เจริญ

18 กันยายน 2551

<http://gotoknow.org/blog/krukim/209824>

คุณครูบางท่านอยากจะสอนนักเรียน ป.๑ บางท่านไม่ยอม (ไม่กล้า) สอน ป.๑ เพราะคงเป็นการยากที่สอน คนที่ยังไม่รู้อะไรมาก่อน แม้ว่าจะผ่านชั้นอนุบาลมาแล้วก็ตาม แต่หลายโรงเรียนในบ้านนอก ยังหลงเหลือผู้ไม่ผ่าน อนุบาลมาก็มี ในความเป็นจริง ได้พบว่าคุณครูบางท่านรักที่จะสอน ป.๑ ตั้งแต่บรรจุนเกษียณอายุราชการ และ บางท่านมีความจำเป็นต้องสอนเพราะย้ายโรงเรียน คนที่มาใหม่จะถูกสอนแทนชั้น ป.๑ แต่คุณครูสัมท่านนี้ เป็นครู ประจำชั้น ป.๑ เนื่องจากนโยบายของโรงเรียนมีว่า ครูช่วงชั้นที่ ๑ ต้องสอนเด็กของตัวเองตั้งแต่ ป.๑ ป.๒ และ จบช่วงชั้นคือ ป.๓ แล้วจึงไปเริ่ม ป.๑ ใหม่

พักกลางวัน คุณครูสัมจะมีเรื่องที่ชวนหัวเราะได้ทุกวัน ตามประสาครูบ้านนอก เพราะเราเป็นครูบ้านนอก (เกิด บ้านนอก โตที่บ้านนอก อยู่บ้านนอกและเป็นครูสอนอยู่โรงเรียนบ้านนอก วิถีชีวิตก็แบบฉบับบ้านนอกอีกต่างหาก) หูตาไม่กว้างขวาง ไม่มีเงินทอง ไม่มีโอกาสจะไปพัฒนาตัวเองมากมาย ต้องจำนนด้วยบริบทส่วนตัวและศักยภาพอัน น้อยนิด จึงได้แต่คุยเรื่องราวแบบบ้านนอกโดยเฉพาะเรื่องของเด็ก นักเรียนที่ตนเองสอน นิกที่ไร้ก็ข้าทุกที น่าอิจฉา ครูสัมที่มีเรื่องชวนหัวได้หลายเรื่อง จึงขอเล่าต่อแบบคนบ้านนอกไร้การแอบแฝงซ่อนเร้น

“หญิงทะเล” ครูสัมเล่าเรื่องประกอบภาพให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับชายทะเลในประเทศไทย ตามธรรมชาติของ เด็ก ป.๑ จะถามเก่ง พุดเก่งอยู่แล้ว ต่างแย่งกันถามโน่นถามนี่ตลอดเรื่องคนละหลายคำถาม และเด็กหญิงก้อก็ กถามขึ้นว่า “คุณครูขา มีชายทะเล แล้วหญิงทะเลอยู่ที่ไหนคะ”

“กินได้ไหม” ในการเรียนการสอนทุกครั้งครูสัมก็อธิบายให้นักเรียนฟัง กว่าที่เข้าใจก็คงหลายเที่ยวเพราะเป็น เด็ก ป.๑ คราวนี้ใช้คะแนน เป็นการจูงใจ บอกกับนักเรียนว่า ใครคัดลายมือสวยจะได้คะแนนมาก เด็กชายขอไข่กั ถามอีกแล้วว่า “คุณครูครับ คะแนนเป็นอย่างไรครับ กินได้ไหมครับ” เด็กชาย คอควายถามว่า “คุณครูครับ เอา คะแนนไปทำอะไรครับ”

“คุณแม่ขอ” การเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์เรื่อง การเกิดฝน คุณครูส้มให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าฝนเกิดขึ้นได้อย่างไร นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดไปต่างๆ นานา เช่นฝนเกิดขึ้นได้เพราะฝนมันอยากตก (ถ้าเป็นนักเรียนโต ก็ต้องเข้าใจว่านักเรียนมีเจตนาที่ก่อวน) ฝนตกเพราะ มันสงสารพื้นดิน ฝนตกเพราะพ่อแม่ปลูกต้นไม้ แต่คำตอบของเด็กหญิงงอแงบอกว่า **“คุณครูขาหนูทราบแล้วค่ะว่า ฝนตกเพราะแม่หนูขอฝนค่ะ หนูเห็นแม่หนูงอแงอยู่ที่ข้างโถง”**

“คุณครูไม่เห็นบอก” คุณครูส้มมีความจำเป็นต้องสอนทุกกลุ่มสาระ ยกเว้นภาษาอังกฤษและพลศึกษาเท่านั้น นักเรียนระดับชั้น ป.๑ จะ โปรดปรานการวาดภาพระบายสีมากที่สุด ให้นักเรียนวาดภาพดอกไม้ที่นักเรียนชอบ ระบายสีสวยงามและเขียนบรรยายตามชอบใจ เด็กชายอ้ออ้าง วาดด้วยความไม่ตั้งใจและระบายสีเลอะเทอะ เพราะธรรมชาติของเด็กชายไม่สอดคล้องกันกับดอกไม้ ทำให้ครูส้มบ่นขึ้นมาเบาๆ ว่า **“วาดไม่เป็นสับปะรดเลยนะ”** เด็กชายอ้ออ้างก็ถามด้วยความสงสัยว่า **“คุณครูไม่เห็นบอกว่ให้วาดสับปะรดนี้ครับ”**

“ฝาหม้อ” เด็กชายจ้อจันย้ายมาใหม่ในชั้น ป.๑ ภาคเรียนที่ ๒ หน้าตาดี แต่งกายสะอาด เพราะมาจากโรงเรียนในเมือง และมีบ้านอยู่หน้าโรงเรียน ใกล้กับร้านอาหาร ครูส้มได้เขียนในกระดาศว่า **“ข้าวผัดหมู ๑ กล่อง”** ให้เด็กชายจ้อจันไปให้แม่ค้า

แต่บังเอิญเด็กชายจ้อจันไม่ได้นำกระดาศไปให้แม่ค้าแต่กลับอ่านข้อความเอง **“กลับมาพร้อมฝาหม้อ ๒ ฝา มาถามครูส้มว่าต้องการฝาหม้อเบอร์อะไร”** ครูส้มขอทบทวนกระดาศแผ่นนั้น และให้เด็กชายจ้อจันอ่านให้ฟัง เด็กชายจ้อจันอ่านว่า **“ฝาหม้อ ๑ ฝา”** สาเหตุที่ย้ายโรงเรียนเพราะเป็นเด็กเรียนช้า ตกซ้ำชั้น ป.๑ มาแล้ว อ่านหนังสือไม่ออก

“ส้มผีเสื้อ” หลังพักรับประทานอาหารกลางวัน เด็กหญิงมอม่่า ได้ร้องให้สะอึกสะอื้นมาหาครูส้ม หลังจากไต่ถามกันอยู่นานจึงได้รู้สาเหตุว่านักเรียนชอบเรียกพ่อ ล้อแม่กัน เป็นเรื่องใหญ่ของเด็กโรงเรียนนี้แทบทุกชั้น ครูส้มปลอบใจและถามว่า **“เพื่อนด่าว่าอย่างไรคะ”** เด็กหญิงมอม่่าตอบว่า **“หนูไม่ทราบค่ะ ครูส้มยังงงจึงถามต่ออีก “หนูทราบได้อย่างไรว่าเพื่อนด่าพ่อแม่”** เด็กหญิงมอม่่าตอบครูส้มว่า **“หนูรู้ได้จากในใจคะ แบบนี้เรียกได้ว่าเป็นส้มผีเสื้อ”**

“เพลงเป็นเหตุ” เหตุเกิด ณ ชั่วโมงดนตรีนาฏศิลป์ ครูส้มสอนให้ร้องเพลง วิหคเหิรลม และทำท่าประกอบเพลงไปด้วย ทุกคนกำลังสนุกสนานและมีความสุข แต่เด็กหญิงพอพานทำท่าจะร้องไห้ และไม่ยอมร้องรำเหมือนเพื่อนๆ เพราะไม่พอใจที่เข้าใจว่าเพื่อนกำลังล้อชื่อแม่อีกแล้ว เพราะเนื้อเพลงตอนหนึ่ง **“แม่นเป็นนกได้ตั้งใจจินตนา ฉันทงเรีงรำลอลม”** เนื่องจากแม่ของเด็กหญิงพอพานชื่อนางจินตนา

“ใครมีรถเมล์มากที่สุด” ธรรมชาติของเด็กชอบมากกับคำถาม **“อะไรเอ่ย”** เวลานั้นเป็นเช้าของวันจันทร์ เด็กทุกคนต่างก็มีความกระตือรือร้นเป็นพิเศษ เพราะเป็นวันแรกของสัปดาห์ แต่ละคนจะมีกิจกรรมในวันหยุดเมื่อมาพบกันก็จะพูดคุย เล่าให้เพื่อนและครูฟัง เด็กชายสอเสื่อได้ตั้งคำถามเพื่อนๆ ว่า **“ใครเอ่ยที่มีรถเมล์มากที่สุด”** ปรากฏว่าไม่มีใครตอบถูก ทำให้เพื่อนๆ พ่ายแพ้ต่อเกมนี้ เด็กชายสอเสื่อจึงไปถามครูส้มอีกแล้ว **“คุณครูครับ ใครมีรถเมล์มากที่สุด”** และครูส้มก็พ่ายแพ้ในเกมอีกเช่นกัน

ในที่สุดเด็กชายสอเสื่อจึงเฉลยว่า **“เขาทรายครับ มีรถเมล์มากที่สุด”** หมายถึง เขาทราย กาแล็คซี่นักมวยมีชื่อ

เสียงของไทย ครูส้มสงสัยได้ถามต่อว่า “รู้ได้อย่างไรว่าเขาทรายมีรถเมล์มากที่สุด” คำตอบของเด็กชายสอเสือกก็คือ “ผมไปพิษณุโลกกับคุณแม่ครับ เห็นรถเมล์ติดป้ายชื่อเขาทรายตั้งหลายคันครับ” เขาทรายที่เด็กชายสอเสือกเห็นคือ ชื่อสถานที่แห่งหนึ่ง อันเป็นปลายทางสิ้นสุดของรถเมล์คันนั้น

“ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” เด็กนักเรียนชั้น ป.๑ ที่กำลังอ่านหนังสือได้ เขาจะมีความภาคภูมิใจ เห็นอะไรก็อยากอ่าน บางทีจะได้ยินเสียงสะกดไปด้วยเสียงอันดัง เพราะยังไม่มีทักษะการอ่านในใจ เย็นวันหนึ่งก่อนโรงเรียนเลิกเด็กชายซอซ้าง ได้กระหืดกระหอบมาบอกคุณครูส้มว่า “คุณครูครับ ผมไม่อยากเรียนสูง เพราะกลัวมีความรู้มาก มันไม่ดี” ครูส้มชวนคุยและถามจนได้ความว่า เด็กชายซอซ้างได้ไปอ่านข้อความคติเตือนใจที่ห้องสมุดว่า “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาครู บรรณารักษ์ได้จัดการไล่ข้อความนั้นทิ้งไปไม่เหลือร่องรอย

“อาจารย์ใหญ่...ต้องตัวใหญ่” ความสดใส ชื่อไม่มีใครเกินนักเรียนตัวน้อยๆ ยิงอยู่บ้านนอกหรือห่างไกลความเจริญ เด็กยังมีความไร้เดียงสาอย่างบริสุทธิ์ ครูส้มได้ให้เด็กชายรอเรื่อ นำเอกสารไปให้อาจารย์ใหญ่ เพื่อต้องการสร้างความมั่นใจและการกล้าแสดงออก นอกจากนั้นได้รู้จักคุณครูในโรงเรียนด้วย พร้อมกับแนะนำว่าอาจารย์ใหญ่อยู่ที่ห้องใด เมื่อเด็กชายรอเรื่อ นำเอกสารไปถึงห้องอาจารย์ใหญ่ บังเอิญมีคุณครูโรงเรียนอื่นมาเยี่ยม และนั่งสนทนากับอาจารย์ใหญ่ เด็กชายรอเรื่อได้ส่งเอกสารให้พร้อมกับบอกว่า เอามาให้อาจารย์ใหญ่และอาจารย์ใหญ่ก็จะรับไว้ แต่เด็กชายรอเรื่อยืนยันว่าเอามาให้คุณครูคนนั้น คนที่ตัวใหญ่คนนั้นไง ครูส้มบอกให้อาจารย์ใหญ่ ไม่ใช่คุณครูคนนี้

ถ้าฉันเลือกได้จะขอเลือกเป็นครูปอหนึ่งค่ะ

คนไม่มีแบรนด์

นพวรรณ พงษ์เจริญ

23 สิงหาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/290332>

วันนี้ ฉันตื่นนอนตี ๔ เพราะเป็นวันอาทิตย์ เพื่อรอชมรายการ “ธรรมะในใจ” ได้รับฟังอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม การฝึกสมาธิ ก็คือการวิเคราะห์ปัญหาหรือการคิดอย่างโยนิโสมนสิการว่า “ก่อนอื่นต้องรู้จักตัวตน รู้จักปัญหาและจะละวางสิ่งใดก่อนหลัง ค่อยๆ ฝึกไปที่ละน้อยๆ และการละวางนั้นต้องใคร่ครวญว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ตีจริง ไม่ใช่สิ่งที่ไม่ชอบเพราะเป็นอคติต่อจิตใจ”

เพื่อนเก่าโทรศัพท์มาที่หมายเลขบ้าน จากต่างประเทศ เธอบอกว่า พบเว็บไซต์ของฉันและเมลล์มาแล้วไม่ได้รับคำตอบ จึงดิ้นรนหาหมายเลขโทรศัพท์บ้าน เดิมฉันนำสายไปเสียบไว้กับโมเด็ม เมื่อมีเสียงเรียกเข้าคล้ายกับไม่มีคนรับสาย แต่เช้าวันนี้ฉันดิ่งมันกลับมาไว้ที่เดิม จึงได้ต้อนรับอรุณรุ่ง

เราคุยกันนานมาก แต่ฉันก็รู้สึกยินดีที่เพื่อนได้มีความสุข และยุค Internet นี้ดี ทำให้ฉันได้พบเพื่อนเก่ามาแล้วหลายคน เพื่อนคนนี้เป็นคนเก่ง คนสวย คนดี เล่นกีฬาเก่ง และมีความสามารถพิเศษอื่นๆ อีกมากมาย จึงทำให้เธอมีแบรนด์มาตั้งแต่เด็ก

เธอสงสัยว่า “อ่านคูประวัติหน้าเว็บไซต์ของฉันแล้วไม่มีข้อมูลอะไร เพียงแต่บอกว่าเป็นครูคนหนึ่ง ตำแหน่งทางวิชาการอะไรก็ไม่มีบอก ประวัติการศึกษาก็ไม่ปรากฏ” เธออยากจะทำให้ฉันแก้ไขและพัฒนาหน้าประวัติเสียใหม่ให้ดูดีขึ้นตามค่านิยมของสังคมไทยทั่วไป

ฉันอธิบายให้เพื่อนฟังว่า “ฉันเป็นคนไม่มีแบรนด์มาแต่ไหนแต่ไร แบรนด์ไม่มีความหมายสำหรับฉัน ฉันอยากทำอะไรก็ทำ ไม่มีเงื่อนไขตายตัว และฉันพอใจที่จะเป็นแบบนี้ ใครจะมองหรือตัดสินว่าฉันเป็นอย่างไร ฉันก็รับได้ไม่ขัดต่อความรู้สึก” สำหรับแบรนด์ สุดคะนึง ฉันติดไว้เพื่อให้เกียรติกับ GotoKnow เมื่อฉันหยุดการเขียนบันทึกเมื่อไรก็ต้องส่งคืนเจ้าสำนักเขา โดยแจ้งให้เขาทราบล่วงหน้าว่าฉันจะหยุดเขียนแล้วฉันจึงหันมาทบทวนกับข้อคิดของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ อีกครั้งหนึ่งทำให้เข้าใจถึงการปฏิบัติการละวาง และคิดอย่างโยนิโสมนสิการ รวมทั้ง

ย้อนนึกไปถึงพระธรรมคำสอนที่ได้อ่านผ่านมา

กตเวทิต์ จิตสาธารณะสู่ธรรมภิบาล

นพวรรณ พงษ์เจริญ

23 สิงหาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/367241>

ประเพณีไหว้ครูปีนี้โรงเรียนได้เลื่อนมาจัดในวันนี้คือสัปดาห์ที่ ๓ เนื่องจากเหตุผลหลายประการได้แก่ ครูไม่มาครบเพราะติดราชการตรงกันหลายท่าน

กิจกรรมเป็นแบบเรียบง่าย นักเรียนแต่ละห้องมีพานดอกไม้และพานธูป คัดเลือกตัวแทนนักเรียนชายหญิงที่มีคุณสมบัติที่สามารถเป็นแบบอย่างของเพื่อนๆ ให้เป็นผู้ถือพาน และการตกแต่งพานให้เป็นแบบธรรมชาติ ดอกไม้หาง่ายในท้องถิ่น ไม่ควรซื้อและห้ามเด็ดดอกไม้ในโรงเรียน แต่ที่ขาดไม่ได้คือหญ้าแพรก ดอกเข็มและดอกมะเขือ

การประชุมสภานักเรียนธรรมภิบาลมีมติร่วมกันว่า “**ไม่ควรมีการประกวดพาน**” เพราะจะทำให้ผู้ปกครองเดือดร้อนไปหาซื้อดอกไม้ที่อำเภอ และหาพานมาช่วยลูๆ จัด ครึ่งนี้นักเรียนขอรับผิดชอบจัดกันเองตามความสามารถที่มี โดยรุ่นพี่ชั้นมัธยมอาสาสมัครช่วยจัดพานให้น้องชั้นเล็ก

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นตัวแทนอ่านความสำคัญของการไหว้ครู และเมื่อพิธีการไหว้ครูเสร็จแล้วนักเรียนร้องเพลง “**พระคุณที่สาม**” พร้อมกัน และติดตามด้วยกิจกรรมกตเวทิต์ต่อคุณครูโดยเชิญคุณครูแต่ละท่านนั่งหรือนอน ช่วยกันบิบนวดให้คุณครู และชงกาแฟหรือรินน้ำเย็นมาให้คุณครูดื่ม กิจกรรมเหล่านี้นักเรียนเลียนแบบมาจากกิจกรรมของรุ่นพี่เมื่อปีที่ผ่านมา

พิเศษสำหรับปีนี้ “**นักเรียนขอให้โรงเรียนงดอาหารกลางวันที่เคยมีบริการ แต่นักเรียนขอนำอาหารมาจากบ้าน และนำอาหารมาจัดเลี้ยงคณะครูทุกท่าน**” คณะครูจึงรับประทานอาหารกลางวันที่แสนอร่อยและมีคุณค่าได้แก่ แกงหน่อไม้ น้ำพริกผักต้ม หน่อไม้ต้ม แกงปลา ท่อหมก ต้มยำไก่ ไข่เจียว หมูทอด ผัดหมี่ ฯลฯ ผักต้มและน้ำพริกมีหลายรูปแบบและผักหลายชนิดมาก และบางชนิดเพิ่งจะได้ทราบว่าทานได้ เช่นยอดโกสนอ่อน

ตอนบ่ายเป็นกิจกรรม“จิตสาธารณะ” นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แบ่งกลุ่มตนเองออกเป็น ๙ กลุ่ม ตั้งตนเองเป็นผู้นำกิจกรรมและไปจัดกลุ่มน้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ มาเข้ากลุ่มของตนทั้ง ๙ กลุ่ม

ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ให้ทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทำหน้าที่เป็นผู้นำน้องนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ มาเข้ากลุ่มจำนวน ๙ กลุ่มเช่นเดียวกัน

กลุ่มนักเรียนจิตสาธารณะจึงมี ๑๘ กลุ่ม นักเรียนทำหน้าที่ตามความสมัครโดยความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิก ได้แก่การล้างห้องน้ำครู ห้องน้ำนักเรียน การกวาดใบไม้รอบบริเวณ การเก็บเศษขยะ การรดน้ำต้นไม้ การล้างกระถางต้นไม้ การลบรอยขีดเขียน การขัดเสาอาคารเรียน การตกแต่งต้นไม้ การทำความสะอาดโต๊ะเรียน การขัดล้างกำแพงรั้วโรงเรียน การล้างอ่างบัว ล้างรถครู และการปลูกต้นไม้กล้วย

กิจกรรมดังกล่าวใช้เวลา ๑ ชั่วโมง หลังจากนั้นนักเรียนกลับมาห้องประชุม และถอดบทเรียนร่วมกันแต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกไปนำเสนอกิจกรรม ปัญหาอุปสรรค และความภาคภูมิใจ ปรากฏว่ากลุ่มล้างกำแพงได้รับรางวัลขวัญใจผู้มีจิตสาธารณะสูง เพราะมีการออกตั้งค้ซื้อผงซักฟอก และไม่มีปัญหาในการทำงานสมาชิกทุกคนช่วยกันอย่างมีความสุข

เมื่อเห็นว่าการกิจกรรมทั้งหมดที่นักเรียนร่วมคิดร่วมทำ น่าจะนำมาเป็นกิจกรรมเด่นของโรงเรียนได้ จึงให้นักเรียนช่วยกันคัดเลือกกิจกรรมที่เห็นว่าน่า จะเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าสู่การเรียนรู้ได้ทั้งโรงเรียน นักเรียนเสนอ“กิจกรรมการปลูกกล้วย” และออกเสียงแสดงความคิดเห็นกันหลากหลาย

นักเรียนช่วยกันสรุปและแสดงความคิดเห็นว่า กิจกรรมทั้ง ๑๗ กิจกรรมให้อยู่คงเดิม นักเรียนจะถือปฏิบัติทุกวันศุกร์ในตอนเย็น ส่วนการปลูกกล้วยให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปลูกกล้วย จึงรับข้อเสนอเข้าสู่การประชุม “นักเรียนธรรมาภิบาล” ในวันศุกร์ที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๓

วันนี้คุณครูทุกท่านใบหน้าเต็มไปด้วยรอยยิ้มที่เบิกบานและมีความสุข ที่เห็นนักเรียนช่วยกันทำงานและมีการแสดงออกอย่างเป็นสุข สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้ เพราะเป็นเรื่องที่นักเรียนคิดเอง ทำเอง โดยไม่มีใครบังคับและดูแลกันเองภายในกลุ่ม การให้ความเคารพรุ่นพี่ที่เป็นผู้นำกิจกรรมอันเป็นหัวใจพื้นฐานของกระบวนการ“จิตสาธารณะสู่ธรรมาภิบาล”

การสังเกตพฤติกรรมโดยรวม เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเขาไม่ต้องการให้ครูควบคุมหรือไปคอยสั่งการ แต่เขาต้องการให้ครูสนใจและคอยดูอยู่ห่างๆ เพื่อเป็นกำลังใจ “ฉันถือไม้ค้ำและคอยพูดชื่นชมนักเรียนเป็นการให้กำลังใจตลอดเวลาตัวเอง”

สุดท้ายก่อนเลิกกลับบ้าน ผู้อำนวยการส่งท้ายนักเรียนด้วยเพลง “รอยไม้เรียว” ของไมค์ ภิรมย์พร นักเรียนชอบใจและปรบมืออย่างมีความสุข

กลิ่นน้ำตาลไม่อยู่

นพวรรณ พงษ์เจริญ

12 สิงหาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/kimcare/384116>

การให้โอกาสนักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นเรื่องซับซ้อนไม่ใช่เรื่องง่ายหรือเรื่องยากจนเกินไป หากแต่เป็นการรอคอยและเฝ้าดู เฝ้าติดตามและคอยลุ้นอยู่อย่างไม่ลดละ

เด็กนักเรียนชาย ๓ คนซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทั้งหมด พวกเขาเคยเป็นเด็กดี ก่อความไม่รักเรียน ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ไม่มีจิตสาธารณะต่อครูและเพื่อน เป็นที่ครูเอือมระอาของพ่อแม่และครูทั้งโรงเรียน

ฉันนับว่าโชคดีที่สอนเด็ก ๒ คนมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในวิชาภาษาอังกฤษเท่านั้น นับเป็นเวลาถึงวันนี้ ๙ ปีพอดี ส่วนอีกคนได้ย้ายมาเข้าเรียนเมื่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นี้เอง และสาเหตุที่ย้ายมาเข้าเรียนที่โรงเรียนนี้ก็เนื่องจากโรงเรียนเดิมเขาไม่ให้โอกาส

ฉันได้พยายามใช้ความสามารถในการ “ทำความรู้จัก เปิดอก เปิดเผย” และพยายามป้อนงานให้ทีละน้อย เพื่อให้เขาเรียนรู้ตัวเองไปเรื่อยๆ แต่ไม่เคยคาดคิดว่าจะเอาชนะเขาได้ เพียงแต่ขอทำหน้าที่ของ “ครู” จนสุดท้ายสามารถ แค่เพียงได้เห็นรอยยิ้มของเขาก็พอใจไปวันๆ

เด็กชายคนแรกต่อต้านกฎระเบียบและก้าวร้าว หน้าตาบูดบึ้งไม่มีความเป็นมิตร บันทึกเดิม คนที่สองขาดสำนึก จิตสาธารณะ คบเพื่อนเกรที่ไม่เรียนหนังสือแล้ว และก้าวร้าวต่อพ่อแม่ คนที่สามไม่สนใจเรียนที่วัดตรงตอนกลางคืน กับเพื่อนเกรต่างโรงเรียน บันทึกเดิม งานทุกอย่างของโรงเรียนหรือส่วนรวม เด็กทั้งสามจะปฏิเสธโดยไม่ขอมีส่วนร่วม

พฤติกรรมของทั้งสามปรับเปลี่ยนขึ้นทีละน้อยๆ ฉันพยายามให้การยอมรับ ยกย่องชื่นชมให้กำลังใจทั้งสิ่งของ เงินทองเล็กน้อย และคำพูดที่ตรงไปตรงมา ทำให้ครูคนอื่นๆ ออกปากชื่นชม ยอมรับว่า “ดีขึ้นในระดับที่น่าพอใจ

มาก” และบอกเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ถึงเพียงนี้

ปัจจุบันพฤติกรรมกรรมการแสดงออกในทางลบหายไปจากทั้งสามคน อย่างไม่มีสิ่งใดหลงเหลืออยู่ กลับมีแต่พฤติกรรมดีเข้ามาแทนที่ เป็นเด็กชายมีมารยาทงาม อ่อนโยน สง่าผ่าเผย มีน้ำใจ “น่าน้ำเย็นมาให้ครูดื่ม” เมื่อมีโอกาส และช่วยเหลืองานของครูโดยไม่ต้องบอกกล่าว ตอนเย็นหลังเลิกเรียนจะรอส่งครูและช่วยถือของขึ้นรถทุกวัน

ต้นปีการศึกษานักเรียนทั้งสามคน ชนะเลิศ “โครงการที่พอเพียงน้องเพียงพอ” ชวนน้องๆ ปลูกกล้วยเต็มพื้นที่ว่างเปล่าของโรงเรียน และเป็นตัวแทนของโรงเรียนไปประกวดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขาช่วยกันจัดทำเอกสาร ภาพนิ่งและฝีกอย่างตั้งใจ โครงการฯ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ แต่ฉันบอกเขาว่า “รางวัลไม่สำคัญเท่ากับเราได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า”

วันนี้ฉันนั่งมองและให้กำลังใจ สองคนที่ทำหน้าที่เป็นพิธีกร “กิจกรรมวันแม่” การเป็นพิธีกรนั้นตอนแรกๆ ได้ทำสคริปให้ ภายหลังแค่เพียงแต่แนะนำเขาทำหน้าที่ได้เองอย่างคล่องตัว และอีกคนหนึ่งซึ่งไม่ชอบพูดและดื้อที่สุด ได้ออกไปพูดถึงแม่ของตนเองก่อนใครๆ อย่างไม่คิดว่าจะเป็นไปได้ และชื่นชมกับการเป็นผู้กล้าพูด กล้าคิดในการกล้าแสดงออก และอยู่ดูแลช่วยงานของโรงเรียนจนกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย และช่วยดูแลน้องๆ แทนครูโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

ที่สำคัญเด็กทั้งสามคนกล้าเล่า “เรื่องเร้าพลัง” เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผ่านมา และสามารถมาเป็นปัจจุบันให้เพื่อนๆ และน้องๆ ฟังที่หน้าเวที ทำให้ครูและนักเรียนทุกคนนั่งฟังอย่างใจจดจ่อ และสุดท้ายเขาบอกคล้ายๆกันว่า “เพื่อแม่และคุณครู” ครูโบต้นที่นั่งอยู่ใกล้ๆ ฉันได้ให้กำลังใจและมีความประทับใจในสิ่งที่มองเห็นโดยปีบมือฉันทุกครั้งทีรู้สึกได้ว่า “พีคิมทำได้แล้ว”

ฉันมีความรู้สึก..ที่บอกไม่ถูก.. “ทำให้น้ำตาฉันไหลออกมาเอง” มีนักเรียนกลุ่มเดินผ่านมา ทำให้ฉันเกือบเช็ดน้ำตาไม่ทัน แต่ก็รู้สึกได้ว่าไม่ใช่ น้ำตาของความอ่อนแอแพ้อายหรือน้ำตาแห่งความเสียใจ และอยากจะร้องให้อีกมากกว่านี้

การต่อสู้ของฉันใช้เวลามากกว่า ๔ ปี ในการให้โอกาสแก่หนุ่มน้อยทั้งสามคน ถึงเวลาแล้วที่จะเฝ้ามองให้เขาเติบโตเป็นคนดีในวันข้างหน้า และมีโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความจริง อยากจะให้ทุกคนในสังคม “เป็นผู้ให้” และ “ให้โอกาสหรือให้อภัย”

ความภาคภูมิใจในวันนี้คือ “ขอเป็นครูคนหนึ่งที่นักเรียนรู้จัก” ไม่มีเกียรติยศหรือโล่ เหรียญรางวัลใด หรือเป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคมหรือร่ำรวยมหาศาล แต่ฉันพอใจแล้ว

ภาคเรียนใหม่

นพวรรณ พงษ์เจริญ

19 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/359792>

วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ วันแรกของการเปิดภาคเรียนในปีนี้ ฉันตื่นเช้าเหมือนทุกวัน แต่ความรู้สึกไม่เหมือนเดิม การไปขึ้นจักรยานออกกำลังกายทุกเช้าก็รู้สึกเป็นทุกข์ เพราะต้องจัดการกับเวลาที่จำกัด ได้แต่บ่นๆ ไปเพื่อให้ได้เหงื่อและคลายเส้นสาย กลับเข้าบ้านสำรวจเครื่องแบบชุดสีทากี่ซึ่งรีดไว้นานแล้วมีรอยยับจากการเปียดเสียดในตู้เสื้อผ้า จึงนำมารีดใหม่ รู้สึกเป็นทุกข์อีกเหมือนกัน เพราะนัดคุณครูที่โรงเรียนให้มาขึ้นรถที่บ้านก่อนเวลา ๗ โมง พร้อมกับคิดวางแผนไปตามทางว่าจะแวะเติมน้ำมัน ซื้ออาหารเช้า และอาหารกลางวันไปพร้อมด้วย มันเป็นความทุกข์ที่ดูเหมือนซ้ำซากจำเจที่สะสมมานาน

น้องครูนิและน้องครูอ้นมาถึงพร้อมเดินทาง มีเรื่องคุยกันมากมายเพราะเราไม่เจอกันนาน บางคนทุกข์เรื่องไม่ได้ย้ายโรงเรียน อยากจะไปเรียนต่อเพื่อรอโอนข้ามสังกัด หรือเพื่อเปลี่ยนสายงาน บางคนทุกข์เรื่องการสอบบรรจุเข้ารับราชการ แต่พวกเราไม่เคยลืมคนสำคัญที่รอเราอยู่คือนักเรียนรวมทั้งความห่วงใยต่างๆ เราต่างคนก็คาดว่าจะเจอนักเรียนคนนั้นคนนี้ คงจะเติบโตขึ้นมาก หรือกังวลว่านักเรียนคนไหนมีปัญหาหนีหายไปบ้าง

ถนนมิตรภาพทางหลวงหมายเลข ๑๒ มีบรรยากาศที่สะอาด ร่มรื่น สดชื่น ภูเขาสีเขียวข่มขื่นกว่าที่ผ่านมานานที่มีแต่ความแห้งแล้ง เนื่องจากใบไม้ผลัดใบเหลือแต่กิ่งก้านทำให้ภูเขาเป็นสีน้ำตาล หรือมีสีเทาหม่นที่ถูกปกคลุมด้วยหมอกควัน แม้จะร้อนระอุแต่ก็สังเกตเห็นว่าผิวดินชุ่มฉ่ำจากฝนตกบ้าง

เมื่อไปถึงโรงเรียนเห็นนักเรียนแต่งกายสะอาด ด้วยเครื่องแบบนักเรียนชุดใหม่ เสื้อสีขาวสะอาดสดใสกันทุกคน ผิดกว่าปีก่อนที่รัฐบาลไม่มีนโยบายการแจกเสื้อผ้า วันนี้นักเรียนจึงแต่งกายด้วยชุดใหม่งามตาเพียงไม่กี่คน นอกจากนั้นจะมีผู้ปกครองยื่นคุยกันเป็นกลุ่ม รอเบิกเงินค่าเสื้อผ้า รอรับเครื่องเขียนแบบเรียน นำลูกหลานมาเข้าใหม่ทั้งที่ย้ายมาและมาเข้าชั้นอนุบาล ๓ ขวบหรืออนุบาล ๑ บางคนก็เป็นสุขบางคนก็หม่นหมอง

ขณะที่ฉันกำลังจะเดินไปยังห้องเรียนของฉัน สังเกตเห็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕ คนยืนจับ

กลุ่มกันที่กลางสนาม เมื่อพวกเขาเห็นฉันก็ทำกิริยาส่งสัญญาณสะกิดเพื่อนและวิ่งมาสวัสดิ์ทักทาย แต่ละคนมีรูปร่างสูงและเติบโตขึ้นมาก ฉันยังมีความรู้สึกว่าเขายังเป็นเด็กนักเรียนรุ่นเล็กของฉันเสมอ ทุกคนมาให้ฉันกอดและลูบหัวจับไหล่เหมือนเคย ไม่นานนักเรียนทั้งชายหญิงมามะรุมมะตุ้มห้อมล้อมตัวฉัน ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบด้วยความห่วงใย ความรู้สึกทุกข์แต่เดิมก็คลี่คลายและจางหายลงกลายเป็นความรู้สึกดีมาแทนที่

นักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษาผู้ปกครองถือโอกาสมาเบิกทุน แม้ว่าเงินทุนของแต่ละคนไม่มากนักแต่ก็มีคุณค่ามากมายในยามขาดสน ฉันนำผู้ปกครองนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษามาคุยกันในห้องเรียน เล่าถึงความเป็นมาว่าได้รับเงินมาอย่างไร โรงเรียนจัดสรรให้เด็กแต่ละคนอย่างไรบ้าง รวมทั้งการจัดเก็บรักษาเงินจำนวนนี้เพื่อนำมาใช้ในวันเปิดเรียน นักเรียนแต่ละคนได้รับทุนการศึกษาตั้งแต่ ๓๐๐ บาทไปถึง ๑๐๐๐ บาท

ตอนบ่ายมีการประชุมครูทั้งโรงเรียน เรื่องการเตรียมการเรียนการสอนของครูแต่ละท่าน การเตรียมต้อนรับคณะกรรมการจากสำนักงานเขตที่จะมาตรวจเยี่ยมในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และแสดงความยินดีกับน้องพนักงานราชการ ๔ ท่านที่สอบบรรจุภาค ก ผ่าน และให้กำลังใจในการเตรียมตัวสอบภาค ข ให้ผ่านได้ด้วยดี

วาระสุดท้ายของการประชุม ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ครูแต่ละท่านเสนอชื่อครูเพื่อแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ดูแลและอบรมและแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งครูคนนั้นจะต้องมีคุณสมบัติที่ “มองตา” เด็กแล้วสามารถจัดการได้ และผู้อำนวยการบอกว่ามีอยู่ในใจแล้ว ๒ ท่าน ครูที่เพื่อนถูกเสนอชื่อมี ๓ ท่าน อีก ๒ ท่าน มีครูที่เสนอเป็นคนสุดท้าย และการแสดงความคิดเห็นคือครูตุ้มเสนอว่า “ควรเป็นครูคิม เพราะมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเด็ก เข้าใจเด็ก เด็กรักและเชื่อฟัง” ส่วนครูวิทย์เสนอว่า “อยากจะเสนอครูคิมแต่เห็นใจเพราะงานวิชาการโรงเรียนหนักอยู่แล้วจึงขอเสนอครูแหวนแทน”

ผลการโหวตและความเห็นของผู้อำนวยการคล้ายกันว่า “ครูคิมเป็นคนหนักแน่น จิตใจเยือกเย็นและมีกลยุทธ์ของการนำวินัยเชิงบวกมาใช้ได้ผล และมีความอดทนสูงในการติดตามผลและใกล้ชิดกับเด็ก” ผู้อำนวยการถามฉันว่า “รับภาระนี้ได้ไหม” เมื่อฉันตอบตกลงก็จบการประชุม

ระยะหลังนี้ฉันรู้สึกว่าการเรียนรู้ตัวเองมีผลต่อการจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกได้ในระดับหนึ่ง และไม่ปฏิเสธว่า จะต้องรับภาระจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งโรงเรียนเกือบ ๓๐๐ คน ฉันบอกกับตนเองว่า “จะทำหน้าที่เพื่อเด็กอย่างจริงจัง” ขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสนอชื่อและโหวตให้ได้รับหน้าที่นี้ แต่ก็เป็นความรู้สึกทุกข์ที่สามารถจัดการและรับได้

ถอดประสบการณ์จากจิตวิญญาณ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

06 กรกฎาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/372569>

เมื่อวันที่ ๑-๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ “ถอดประสบการณ์” กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่โรงแรมวินเซอร์สวิต สุขุมวิท ๒๐ กรุงเทพมหานคร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหมายถึง สาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเป็นคนดี โดย สพล.คัดเลือกจากโรงเรียนที่มีกิจกรรมเป็น Best Practice เขตพื้นที่ละ ๑ โรงเรียน มีจำนวนครูผู้เข้าร่วมเพียง ๑๐๖ คนจาก ๑๒๐ โรงเรียนที่ถูกคัดเลือก ให้แต่ละคนเขียนเล่าประสบการณ์การจัดกิจกรรมของโรงเรียนให้ครอบคลุม บริบท แรงบันดาลใจ เป้าหมาย กระบวนการนำไปสู่ความสำเร็จ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับประโยชน์ ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาและการสะท้อนความคิด...ซึ่งควรสื่อให้ผู้อ่านหยั่งรู้ว่าเขียนจากความเป็นครูและถอดจิตวิญญาณของครูออกมาอย่างแท้จริง

บทเขียนการถอดประสบการณ์ของฉัน “นักเรียนจิตสาธารณะและธรรมาภิบาล” จัดหน้ากระดาษโดยโปรแกรม Microsoft Office Publisher 2007 ฉันคงไม่สามารถบอกได้ว่าตนเองเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณแค่ไหน เพียงแต่รู้ว่าได้ทำหน้าที่ของครูคนหนึ่งเท่านั้น

จิตสาธารณะและธรรมาภิบาลเป็นสิ่งที่สร้างได้ด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ หากคนในสังคมเป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือเอื้ออาทร แบ่งปันและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะทำให้คนในสังคมมีความสุข การฝึกให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะและฝึกปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันตามพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล จึงนับว่าเป็นทางเลือกที่ดี

โรงเรียนวิทย์สัมพันธ์ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านชาัวร์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ๒๒ กิโลเมตร และห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ ประมาณ ๑๑๐ กิโลเมตร โรงเรียนตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๕ ชื่อโรงเรียนบ้านชาัวร์ ภายหลังได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “วิทย์สัมพันธ์” ปัจจุบันมีนักเรียน ๒๘๗ คน เปิดสอนตั้งแต่ชั้น

อนุบาลปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีครู ๑๖ คน ซึ่งครูทุกคนเดินทางมาจากตัวอำเภอและจังหวัดแบบเข้าไปเยี่ยม
กลับ

การทิ้งขยะเกลื่อนกลาด การขีดเขียนโต๊ะเก้าอี้ การทำลายทรัพย์สินสมบัติของสาธารณะอื่น ๆ การทำลายต้นไม้ใบ
หญ้า การไม่มีระเบียบวินัย การแต่งกายไม่เรียบร้อย การไม่มีสัมมาคารวะและความไม่สุภาพอ่อนโยนยังมีปรากฏให้เห็น
รวมทั้งไม่มีการเอื้ออาทรต่อกัน แม้ว่านักเรียนจะได้รับการอบรมสม่ำเสมอ ตักเตือนและดุว่ากล่าว รวมทั้ง
การลงโทษแล้วก็ตามนักเรียนยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างค่อนข้างถาวร

เมื่อศึกษาสภาพบริบทและความเป็นอยู่รวมทั้งวิถีชีวิตของนักเรียนและชุมชน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มาจาก
ครอบครัวที่ขาดแคลน ผู้ปกครองหาเช้ากินค่ำ ทอดทิ้งบุตรหลานให้อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายที่ไม่รู้หนังสือ อีกทั้ง
นักเรียนจำนวนหนึ่งถูกทอดทิ้งให้อยู่ดูแลตนเองตามลำพัง และนักเรียนร้อยละ ๗๐ อยู่ในสภาพบ้านแตกเนื่องจาก
พ่อแม่หย่าร้าง หรือเสียชีวิตจากไป ซึ่งวิถีชีวิตของคนในชุมชนไม่มีแบบอย่างที่ดี การเล่นการพนันและการดื่มสุรา
เป็นเรื่องปกติธรรมดาที่นักเรียนเห็นมาตั้งแต่เด็ก รวมทั้งการมีครอบครัวก่อนวัยอันสมควร การแก้ไขปัญหาของครูจึง
ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ครั้งหนึ่ง ผู้เขียนได้มีโอกาสไปร่วมเรียนรู้ศึกษาดูงานที่งานวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ฟัง ดร.สุพัตร์ พิบูลย์
กล่าวว่า “มีความต้องการเห็นวิจัยด้านจิตสาธารณะบ้าง” ทำให้ผู้เขียนไปศึกษาค้นคว้าความหมายของคำว่า “จิต
สาธารณะ” และนำมาวางแผนกำหนดรูปแบบจัดการกับปัญหาของนักเรียนข้างต้น

การนำ “จิตสาธารณะ” มาใช้ในการแก้ปัญหา ได้เริ่มขึ้นที่ห้องแนะแนวโดยได้ทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็กชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน ๘๐ คน เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาโดยนักเรียนเอง เพราะว่า
นักเรียนมีความเข้าใจที่มาของปัญหาได้ดีกว่าครู ตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

๑. นักเรียนแบ่งตนเองออกเป็นกลุ่มละ ๑๐ คน ละครความสามารถวัดระดับศักยภาพด้านความดีและคนที่เคย
สร้างปัญหา โดยนักเรียนประเมินตนเองว่าเป็นคนดีในระดับใดบ้าง ในตอนแรกจะมีเด็กดีรวมกลุ่มอยู่ด้วยกัน เด็กที่มี
ปัญหาจะอยู่ด้วยกัน ภายหลังกลุ่มเด็กดีได้แยกกันออกไปกระจายอยู่ตามกลุ่มต่าง ๆ และชักชวนให้เพื่อนที่มีปัญหา
มาอยู่ในกลุ่มด้วยกัน

๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันบอกปัญหาที่นักเรียนเคยทำและเคยพบในโรงเรียน แล้วออกไปเขียนปัญหา
บนกระดาน ทำให้ได้ปัญหา ๒๖๓ ประเด็น และรวบรวมปัญหาที่คล้ายกันเรียงลำดับใหม่จากปัญหาที่ถายนักเรียน
สามารถแก้ได้มี ๖๒ ประเด็น พบปัญหาที่รุนแรงคือการดื่มสุรา เล่นการพนัน มีเพศสัมพันธ์และออกโรงเรียนกลาง
คืน ลักขโมยเงินของครู เงินเพื่อน ขโมยสิ่งของชาวบ้าน จุดไฟเผาป่าและขว้างปาหนักรถยนต์

๓. นำปัญหาจำนวน ๖๒ ประเด็น มาทำแบบสำรวจ ว่านักเรียนแต่ละคนเคยทำพฤติกรรมที่เกิดปัญหาในข้อใด
บ้าง หรือไม่เคยทำ

๔. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเสนอว่าจะจัดการอย่างไรกับปัญหาทั้ง ๖๒ ประเด็น นักเรียนได้ให้ข้อเสนอว่า ควร
จำแนกกลุ่มปัญหาเป็น ๓ กลุ่มคือ

๔.๑ การรักษาความสะอาดของบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องน้ำนักเรียนห้องน้ำครู ไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลาย

ทรัพย์สินสมบัติ ไม่ติดสารเสพติด รักษานวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

๔.๒ การรักษาสีแวตล้อม ไม่ทำลายต้นไม้ใบไม้ ไม่เดินลัดสนาม ไม่เผาขยะไม่เผาป่า ปิดน้ำ ปิดไฟในห้องเรียน การดูแลและปลูกต้นไม้ และการจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนให้น่าอยู่ รมณรงค์การรักษาสีแวตล้อม

๔.๓ การมีความเอื้ออาทรต่อเพื่อน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและดูแลคนรอบข้างและการมีน้ำใจต่อบุคคลอื่นๆ การช่วยเหลือผู้สูงอายุ และมีความรักความเมตตาต่อสัตว์ ไม่รังแกสัตว์ รวมทั้งการไปรับใช้สังคมเมื่อมีโอกาส

๕. นักเรียนช่วยกันเสนอว่า การจัดกิจกรรมควรแบ่งนักเรียนรับผิดชอบเป็น ๓ กลุ่ม มีนักเรียนรุ่นพี่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นผู้นำกิจกรรม ดังนี้

๕.๑ กิจกรรมหัวใจสีขาว ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการรักษาความสะอาดและแก้ปัญหาในข้อ ๔.๑ การรณรงค์ต่อต้านการใช้สารเสพติด และการรักษานวลสงวนตัวไม่ออกโรงเรียนกลางคัน

๕.๒ กิจกรรมหัวใจสีเขียว ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการรักษาสีแวตล้อมและแก้ปัญหาในข้อ ๓.๑ การรณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติ

๕.๓ กิจกรรมหัวใจสีชมพู ทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านความเอื้ออาทร การแสดงความรัก ความสามัคคี การช่วยเหลือและแบ่งปัน

กิจกรรมนี้เริ่มขึ้นปีการศึกษา ๒๕๔๗ โดยกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ทำเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนทั้งโรงเรียน มีการถอดบทเรียนร่วมกันพบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทำให้นักเรียนทั้งโรงเรียนมีมารยาทงามไหว้สวย ช่วยกันทำงานในโรงเรียนโดยไม่ต้องบอกทำให้โรงเรียนสะอาด มีน้ำใจช่วยเหลืองานของครูและมีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนและคนรอบข้างได้ดีขึ้น

ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูมีความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ จึงวางแผนร่วมกันในที่ประชุมให้นักเรียนทุกชั้นได้ปฏิบัติตาม โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นผู้นำกิจกรรม และได้ประเมินผลร่วมกันพบว่า

นักเรียน “ต้องการร่วมคิดร่วมทำและร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้ตัวเองมีความรู้สึภาคภูมิใจ ที่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้”

ครูมีความเห็นว่า “นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะดีขึ้น มีความรับผิดชอบและช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อครูและเพื่อน”

ส่วนผู้เขียนได้พบว่า “หลักการอยู่ร่วมกันแบบธรรมมาภิบาลได้เกิดขึ้นในกระบวนการของนักเรียนมาตั้งแต่การเริ่มแบ่งกลุ่มสามารถวิเคราะห์ตนเอง และมีความเอื้ออาทรต่อกัน และให้การยอมรับเพื่อน”

ปีการศึกษา ๒๕๕๐ กิจกรรมนักเรียนจิตสาธารณะ ทำไปอย่างต่อเนื่อง ครูคอยควบคุมดูแลและให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา เมื่อนักเรียนประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้พบว่ามีปัญหาที่ติดตามมาอยู่เสมอเช่น การขาด

ความรับผิดชอบในนักเรียนบางคน บางกลุ่มยังมีผลการปฏิบัติได้ไม่เป็นที่พอใจ

ภายหลังที่ผู้เขียนได้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ พบว่าของหมู่บ้านดีเด่นที่จังหวัดหนึ่งเชียงราย ซึ่งมีผู้พันโทและเคยถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำด้วยคดีการค้ายาเสพติดเป็นจำนวนมาก แต่ได้รับการยอมรับและสมาชิกในหมู่บ้านให้โอกาส ไม่รังเกียจเคียดฉันท เพราะผู้นำหมู่บ้านยึดการปกครองแบบธรรมาภิบาล และนำข่าวนั้นมาให้นักเรียนอ่าน

นักเรียนได้ช่วยกันวิเคราะห์ความหมายและศึกษาเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของหมู่บ้านแห่งนี้ และร่วมกันอภิปรายว่าธรรมาภิบาลเป็นระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศ และสามารถเลือกปฏิบัติตามวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน

๒. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เพื่อให้มีคุณธรรมพื้นฐาน ๙ ประการ คือ ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด ประหยัด สามัคคี มีน้ำใจ และกตัญญู

๓. หลักความโปร่งใส (Accountability) หมายถึง การที่ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข โดยจะเป็นผู้ที่มีความสุจริต และบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้่น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การให้โอกาสให้เพื่อนๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือ คณะทำงานโดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

๕. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบของนักเรียนต่อตนเองและสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง

๖. หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้นักเรียนมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้เขียนได้สอบถามความต้องการของนักเรียน ทำให้ทราบว่านักเรียนมีความสนใจจะนำหลักธรรมาภิบาลมาทดลองใช้แทน “**สถานักเรียน**” บ้าง ผู้เขียนจึงได้นำเสนอต่อที่ประชุมโรงเรียนและได้รับความเห็นชอบเปลี่ยนสถานักเรียนไปเป็น “**นักเรียนธรรมาภิบาล**”

กลุ่มนักเรียนธรรมาภิบาลได้สืบสานกระบวนการนักเรียนจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนและการประชุมครูจึงมีมติว่าให้มีการนำ “จิตสาธารณะ” ไปบูรณาการสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และจัดตั้ง “**นักเรียนธรรมาภิบาล**” ให้ทำหน้าที่ปกครอง ดูแลกันเอง โดยมีครูทุกคนเป็นที่ให้คำปรึกษา รวมทั้งทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธง และการเป็นพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการของกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

กิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันทำด้านจิตสาธารณะเป็นประจำทุกวัน โดยตอนเช้าเมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียนแล้วและก่อนหลังเลิกเรียนนักเรียนจะทำกิจกรรม “หัวใจสีขาว” ทั้งโรงเรียนโดยไม่ต้องบอก โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบดูแล ส่วนกิจกรรม “หัวใจสีเขียวและกิจกรรมหัวใจชมพู” นักเรียนจะปฏิบัติทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ส่วนคณะนักเรียนธรรมมาภิบาลจะมีการประชุมทุกวันพุธหลังเลิกเรียน แบ่งหน้าที่ไปติดตามปัญหาจากครูประจำวัน ข่าวเหตุการณ์เพื่อมานำเสนอหน้าเสาธง และหากมีนักเรียนทำผิดระเบียบหรือทะเลาะวิวาท ประธานนักเรียนและคณะกรรมการที่มีหน้าที่จะนำนักเรียนไปพบและช่วยไกล่เกลี่ยแก้ปัญหา ถ้าหากเป็นกรณีที่รุนแรงก็จะลงโทษโดยวินัยเชิงบวกคือมอบหมายงานที่สร้างคุณค่าให้เช่นการล้างห้องน้ำ การถอนหญ้าหรือการรดน้ำต้นไม้ และคณะนักเรียนธรรมาภิบาลได้รับโอกาสจากโรงเรียนให้เข้าร่วมประชุมกับคณะครูและผู้บริหารเป็นประจำ

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ นักเรียนได้ร่วมใจกันไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนคือกิจกรรม CSR เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อน กิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญา “โครงการเติมรักปทุมธานี” ช่วยเหลือชาวบ้านนำใบกะทอนมาทำน้ำปรุงรส ซึ่งทำได้ปีละครั้ง ระหว่างเดือนมีนาคมของทุกปี น้ำปรุงรสสามารถใช้แทนน้ำปลา เหยาะใส่น้ำพริก และทำน้ำปลาหวานได้รสชาติดี

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ นักเรียนได้ร่วมใจกันทำกิจกรรมในโรงเรียนคือการแสดงความกตัญญูในวันไหว้ครู จากการเรียนรู้บทความจิตตปัญญา โดยจัดทำอาหารพื้นบ้านมาเลี้ยงครู การปีบนิ้ว และล้อมวงบอกรักคุณครู และกิจกรรมในชุมชนคือกลุ่มการดูแลผู้ป่วยเบาหวานซึ่งมีมากในชุมชน โดยการไปแนะนำให้ความรู้ในการปฏิบัติตนเองของผู้ป่วย การปีบนิ้วและให้กำลังใจ กลุ่มการรณรงค์ต่อต้านการใช้สารปรุงแต่ง เนื่องจากคนในชุมชนนิยมบริโภคสารปรุงแต่งอาหาร สารซุสและสีผสม กลุ่มการเก็บขยะรอบๆ บริเวณในชุมชน โดยใช้เวลาวางหลังเลิกเรียนและวันหยุด

ปีการศึกษา ๒๕๕๓ นักเรียนได้ร่วมใจกันไปทำกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ครูเป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น คือการแสดงความกตัญญูในวันไหว้ครู โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๑๗ กลุ่มทำความสะอาดโรงเรียนได้แก่การทำความสะดวกกำแพง การทำความสะอาดห้องน้ำ การเช็ดถูรอยสกปรกบริเวณอาคาร การเก็บใบไม้ การพรุนดินต้นไม้ การตายหญ้า และการปลูกต้นกล้วย ภายหลังมีการโหวตเลือกกิจกรรมประทับใจคือ “การปลูกต้นกล้วย” คณะผู้นำนักเรียนธรรมาภิบาลรับหลักการว่าจะมีการปลูกกล้วยกันทั้งโรงเรียนเท่ากับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน ส่วนนักเรียนชั้นโตจะปลูกให้น้องเล็กๆ คนละ ๑ ต้น นักเรียนคนที่ทำผิดกฎระเบียบจะถูกลงโทษจากคณะกรรมการนักเรียนธรรมาภิบาลให้ไปชုดหลุมสำหรับต้นกล้วยแล้วแต่กรณี

การจัดกิจกรรมนักเรียนจิตสาธารณะและนักเรียนธรรมาภิบาลส่งผลให้เกิดคุณค่าต่อผู้มีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

ผลที่เกิดกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความตระหนักในสำนึกจิตสาธารณะ ไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายต้นไม้ใบไม้ ไม่เดินลัดสนามหญ้า ยกเว้นนักเรียนชั้นเล็กๆ และนักเรียนเข้าใหม่ มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อคนรอบข้างรับใช้ครูและบุคคลอื่น โดยไม่ต้องบอก มีมารยาทงามไหว้สวย มีความมั่นใจในการแสดงออก กล้าเสนอความคิดเห็น กล้ารับผิดชอบ มีความรักความสามัคคีกันมากขึ้น ลดปัญหาการออกโรงเรียนกลางคันและการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนลงได้ติดต่อกัน ๓ ปี

ผลที่เกิดขึ้นกับครู ครูมีความพึงพอใจที่เห็นนักเรียนมีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงขึ้น ได้ลดบทบาทการปกครองดูแลลง นักเรียนไม่ขาดเรียนและไม่หนีเรียน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้อื่นๆ ได้รับการพัฒนาไปตามลำดับ ได้รับคำชมเชยจากผู้บริหารว่าดูแลเอาใจใส่และให้การอบรมนักเรียน ครูได้แนวทางของการใช้วินัยเชิงบวก

และการสร้างคุณค่าความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) เพราะผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน ทำให้ระบบการบริหารจัดการมาจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพราะมีนักเรียนเป็นตัว เชื่อมโยง เป็นที่สนใจของผู้ใหญ่ใจดีที่มาสนับสนุนให้ทุนการศึกษา จัดตั้งถังน้ำดื่ม เครื่องกรองน้ำ มอบจักรยาน บริจาค ต้นไม้ เครื่องมือการเกษตร ลูกหมูเหมยซาน นักวิชาการอิสระมาจัดค่ายวิทยาศาสตร์ ค่ายเยาวชน ค่ายดูดาว และ สื่อมวลชนให้ความสนใจมาให้ความอนุเคราะห์ถ่ายทอดรายการโทรทัศน์ “สำนักพลเมืองดี” รายการ “เทิดไท้องค์ ราชันย์” และรายการ “เยาวชนคนเก่ง”

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน ผู้ปกครองมีความสุขที่ได้เห็นบุตรหลานปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความสนใจให้ความร่วมมือในการพัฒนา และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น องค์กรบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนช่วยเหลืองบประมาณ สำหรับการจัดกิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมอื่นๆ

กิจกรรมจิตสาธารณะที่นักเรียนได้ร่วมมือกันฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน มี ความรัก ความสามัคคี มีน้ำใจเอื้ออาทร มีสัมมาคารวะ กล้าแสดงความคิดเห็น และการยอมรับซึ่งกัน และกันอันเป็น พื้นฐานของความเป็นธรรมาภิบาล ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่สร้างได้โดยผ่านกระบวนการฝึกด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม และ สร้างสรรค์ มีครูเป็นผู้ปรึกษาและให้กำลังใจ

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมนักเรียนจิตสาธารณะและนักเรียนธรรมาภิบาล ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว เป็นการเริ่มต้นจากห้องเรียนโดยครูและนักเรียนเพียงกลุ่มหนึ่ง ถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนไม่สนับสนุนส่งเสริม ความสำเร็จจะเกิดขึ้นไม่ได้ หรืออาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียนบางกลุ่มบางคนเท่านั้น เพราะครูผู้สอนไม่มีอำนาจในการบริหาร จัดการองค์กร และที่สำคัญ “จิตวิญญาณของครู” ที่มีความมุ่งมั่นสร้างความศรัทธาให้เกิดการยอมรับและได้รับ กำลังใจจากเพื่อนครู

ผมอยากนั่งใกล้คุณครูครับ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

27 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/361924>

วันนี้โรงเรียนนำนักเรียนไปทำกิจกรรม “วันวิสาขบูชา” ที่วัดชำรู่ซึ่งตั้งอยู่ที่หน้าโรงเรียน นักเรียนและครูทุกคน แต่งกายด้วยเสื้อสีขาว ซึ่งมีไว้สำหรับใส่ในวันพระหรือวันพิธีทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาเท่านั้น

ก่อนที่จะออกเดินทางไปวัด นักเรียนได้เข้าห้องประชุมเพื่อเตรียมตัว และรับฟังความสำคัญของวันวิสาขบูชา และแจ้งกิจกรรมให้นักเรียนทราบ ปรากฏว่ามีนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๖ คนหายไปอยู่ที่สระน้ำ หลังโรงเรียน เจ้าหน้าที่ภารโรงจึงได้ไปติดตามนำตัวมา

เมื่อพร้อมแล้วครูจึงนำนักเรียนไปรวมกันที่วัด เพื่อจะปฏิบัติกิจทางศาสนาพิธีไหว้พระ สวดมนต์ เวียนเทียน และ เข้าฟังหลวงพ่อบุญสรวงสอน ขณะฟังเทศน์ทำให้ “นักเรียนชายทั้ง ๖ คนจึงเป็นเป้าสายตาของครู” ตลอดเวลา เพราะมีพฤติกรรมไม่หยุดนิ่งแก่งคนที่นั่งใกล้ๆ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ไม่มีครูผู้ควบคุมเพราะครูประจำชั้นไปร่วมงานอนามัยโรงเรียน ฉันจึงไปนั่งลงข้างๆ และสะกิดให้น้องเบิร์ตมานั่งข้างๆ ฉัน แม้ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาได้ในขณะหนึ่งแต่ก็ต้องทำ ทำน้องเบิร์ตได้หยุดพฤติกรรมการนั่งนอนเหยียดยาวและแก่งเพื่อนลงบ้าง

ในขณะที่เดียวกันคุณครูหลายท่านได้แบ่งกันรับผิดชอบเด็กชุด ๖ คนนี้เช่นเดียวกัน ยกเว้นน้องพีซึ่งเป็น ๑ ใน ๖ นั่งอยู่แถวหน้าของฉัน น้องพีหันหน้ามาบอกว่า “ผมอยากนั่งใกล้คุณครูครับ” ฉันได้พยักหน้าอนุญาตแล้วน้องพีจึงมานั่งด้านขวามือ ส่วนน้องเบิร์ตนั่งด้านซ้าย

ฉันเตือนให้น้องพีสวดมนต์ ทำให้ทราบว่าน้องพีสวดมนต์ได้คล่อง และแอบจ้องมองฉันตลอดเวลา เมื่อหยุดสวดน้องพีขยับมานั่งใกล้ๆ และพูดว่า “ผมมีอะไรจะบอกคุณครูครับที่ผมคิดถึงแม่ก๊วงมาก”

“แม่กึ่งคือใครครับ” ฉันทถามโดยขาดความระวัง เพราะเข้าใจว่าน้องพีเป็นเด็กกลุ่มเกร เทลวไหลติดกลุ่มมา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่ครูประจำชั้นต้องออกติดตามเนื่องจากหลบหนีออกนอกห้องเรียนตลอดปี และอาจเป็นเด็กพุดจาไม่รู้เรื่อง

“แม่กึ่งคือแม่ของผมครับ หายไปนานแล้วไม่ทราบไปไหน ผมจำหน้าไม่ได้แล้วครับ” ความรู้สึกขึ้นมาจุกอกอีกแล้ว และทำให้ฉันต้องถึงบางอ้อมากกว่าบางอ้อ

น้องพีและฉันคุยกันเบาๆ ฉันโอบไหล่น้องพีไว้ด้วยทำให้ทราบว่า **“น้องพีมีพี่ชายและน้องชายอย่างละคน น้องพีจึงเป็นลูกคนกลาง ปัจจุบันอาศัยอยู่กับป้า ส่วนพ่อทำงานก่อสร้างอยู่ที่กรุงเทพฯ นานๆ กลับมาเยี่ยม”**

“วันนี้ผมทานข้าวกับไข่ทอดครับ” น้องพีตอบคำถามของฉันและเล่าต่ออย่างภาคภูมิใจว่า **“ตอนที่อยู่กรุงเทพฯ กับพ่อของผม พ่อให้ผมทอดไข่ทานเองครับ แต่อยู่ที่นี้ป้าทำให้ครับ”**

ภายหลังกิจกรรมเด็กๆ ได้ร่วมมือกันทำกิจกรรม **“บำเพ็ญประโยชน์” “บริเวณและศาลาวัด** ฉันสังเกตว่าน้องพีเก็บเศษขยะไปพร้อมกับหันมาดูฉันบ่อยๆ” และกลับโรงเรียนเมื่อเวลารับประทานอาหารกลางวัน

หลังจากนั้น คณะครูประชุมถอดบทเรียนกิจกรรม ทำให้ไม่เจอกับน้องพีอีกเลย ฉันตั้งใจว่า **“วันจันทร์ที่จะถึงนี้ฉันจะต้องทำความรู้จักและให้ความสนใจน้องพีให้มากขึ้น”**

ใครๆ อาจจะมองว่าเรื่องแบบนี้เป็นเรื่องธรรมดาเหลือเกินมีทุกหนทุกแห่งในสังคม ถ้าหากเราไม่ทราบก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง หากแต่เราทราบหรือรับรู้ โดยเฉพาะกรณีนี้น้องพีมีเจตนาเล่าให้ฟังเองโดยไม่ต้องถาม **“น้องพีก็มีหัวใจแล้วครูจะมีหัวใจต่อน้องพีบ้างไหมคะ”** นี่เป็นคำถามที่ฉันทถามตัวเอง

เด็กในโรงเรียนไม่มีแต่น้องพีเท่านั้นที่ประสบปัญหาเหล่านี้ บางคนไม่มีทั้งพ่อและแม่ และมีหน้าซ้ำยังไม่มีโอกาสได้รู้จักว่าพ่อแม่ของตนเองมีหน้าตาเป็นอย่างไร เมื่อไม่ทราบก็ไม่เป็นไรแต่ถ้าหากรับรู้แล้วคงไม่มีใครวางเฉยได้

ธรรมชาติกับความผูกพัน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

25 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/361213>

ภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากร้อนผิดปกติว่าทุกปีที่ผ่านมา และไม่มีฝนตกทำให้ต้นไม้ใบไม้เหี่ยวแห้ง แทบจะลุกเป็นไฟ ที่บ้านนอกผู้คนบ่นกันหนาหูเนื่องจากอาหารตามฤดูกาลลดน้อยลงทำให้หายากขึ้น อากาศที่เคยเย็นสบายที่บ้านนอกก็กลับร้อนไม่แพ้ในเมือง

สัปดาห์ที่ผ่านมาอากาศร้อนอบอ้าว ชาวบ้านหลายคนบอกว่า “อากาศร้อนแบบนี้หากมีฝนตกลงสักเล็กน้อยก็จะได้กินเห็ดโคน” เห็ดโคนจะขึ้นตามธรรมชาติปีละ ๒ ครั้งคือต้นเดือนพฤษภาคมและปลายเดือนกันยายน ความรู้อันเป็นมรดกภูมิปัญญาที่ได้ถ่ายทอดวิธีการสังเกตธรรมชาติและลมฟ้าอากาศไว้สืบต่อกันมาจนกลายเป็นวิถีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล

ชาวบ้านเล่าว่า “ปีนี้เห็ดโคนก็ขึ้นตามเวลาเหมือนทุกปีแต่น้อยมาก มีชาวบ้านเพียงไม่กี่คนกันไปหาเห็ดโคนได้บ้าง ต่างกับทุกปีที่สามารถหามากินในครอบครัวแล้ว ยังได้นำไปขายได้เงินอีก” เห็ดโคนเป็นสุดยอดของอาหารที่อร่อยและมีราคาแพงอย่างต่ำก็โลกรั่มละ ๑๕๐ บาท

“เห็ดโคน” นำมาแกง ผัด หมก ต้มยำ ปิ้งใส่น้ำพริก และดองไว้สำหรับรับประทานได้นานๆ วิธีดองเห็นโคนตามแบบพื้นบ้านคือ “ต้มเห็ดโคนใส่เกลือ นำมาใส่ขวดโหลหรือภาชนะ ปิดฝาให้แน่น หรือนึ่งเห็ดโคนแล้วราดด้วยน้ำเกลือก็เป็นอีกวิธีการหนึ่ง”

ฉันได้ทดลองถนอมอาหารเห็ดโคนโดย “ล้างเห็ดโคนให้สะอาด ใส่ตระแกรงพักน้ำ นำเห็ดโคนที่สะเด็ดน้ำแล้วลงในหม้อเคลือบ ใส่น้ำปลา ทั้งไว้ประมาณ ๓๐ นาที สังเกตว่าเห็ดโคนยุบและอ่อน มีน้ำเห็ดโคนผสมน้ำปลาอยู่เล็กน้อย ไม่ต้องเติมน้ำแต่อย่างใด ตั้งหม้อบนไฟปานกลางจนกว่าเห็ดโคนจะสุก เมื่อเย็นแล้วใส่กล่องเก็บในตู้เย็น” วิธีการนี้ทำให้ได้รสชาติเห็ดโคนที่แสนอร่อย สามารถนำมาผัด ต้มจืด แกง หรือยำได้ ในปีนี้ยังไม่ได้ลิ้มรสของ

เห็นโคคนเช่นเดียวกับชาวบ้านบางคน

สัปดาห์นี้อากาศที่บ้านนอกเย็นสบาย ตอนเช้ามีเมฆเป็นปุยสีขาวลอยบนท้องฟ้าเป็นกลุ่มก้อน มองเห็นภูเขาเป็นสีน้ำเงินชัดเจนขึ้นจากสีเทาหม่นหรือบางวันก็มองไม่เห็นภูเขาเลย มีฝนตกวันเว้นวันแต่ตกไม่มากจะเป็นพายุฟ้าแลบ ฟ้าร้องเสียส่วนใหญ่ น่าแปลกมาแม้ว่าฝนจะตกเพียงครั้งเดียวก็ทำให้ต้นไม้สดชื่นเขียวชะอุ่มได้ ดินในป่าก็ชุ่มชื้น

ชาวบ้านที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนจะมาส่งลูกหลานเล็กๆ ในตอนเช้าจะจับกลุ่มคุยกันเรื่อง “เห็ดเผาะ” หรือ “เห็ดถอบ” หลังจากที่มีฝนแรกหลังเห็นโคคนแล้ว อากาศจะเย็นอยู่สองสามวัน จะทำให้มีเห็ดเผาะหรือเห็ดถอบขึ้นเห็ดชนิดนี้มี ๒ ลักษณะคือแบบเป็นขนเปลือกกรอบรสชาติไม่อร่อย อีกแบบผิวค่อนข้างเกลี้ยงเปลือกเหนียวนุ่มอร่อย เห็ดเผาะจะขึ้นบริเวณใต้ต้นพลวง ถ้าเม็ดใหญ่ก็จะโผล่พ้นผิวดิน หากเม็ดเล็กจะอยู่ใต้ผิวดิน ชาวบ้านที่สันทัดกรณีจะใช้มีดหรือไม้ค้ำยี่เขี่ยดู

ธรรมชาติมักมีสิ่งชดเชยเป็นความสมดุลเสมอ ปีนี้มีเห็ดโคคนไม่มากแต่กลับมีเห็ดเผาะมาก บางคนหาเห็ดเผาะได้วันละ ๑๐ กิโลกรัม เหลือจากการเป็นอาหารของสมาชิกในครัวเรือนแล้วสามารถนำไปขายได้ราคากิโลกรัมละ ๒๐๐ บาท ส่วนตลาดในเมืองอาจจะราคาสูงกว่านี้มาก วันสองวันที่ผ่านมาฉันได้ทานเห็ดจากผู้ปกครองนักเรียนนำมาแบ่งปันและได้ช่วยซื้อบ้างเล็กน้อยสำหรับไปฝากเพื่อนบ้าน เพราะเพื่อนบ้านของฉันเป็นชาวเมืองที่พิสมัยรสชาติอาหารตามฤดูกาลจากป่าเช่นกัน

นักเรียนของฉันแต่ละคนมีความสุขมากที่ได้คุยเรื่องการหาอาหารป่า หาผักหวาน หาไข่มด หาหน่อไม้ หาเห็ดต่างๆ รวมทั้งบอกวิธีการบริโภคที่ชาญฉลาดและปลอดภัยต่อชีวิต นับว่าวิถีชีวิตที่พวกเขาผูกพันและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เป็นการสร้างทักษะความอยู่รอดได้จากสิ่งแวดล้อม ทำให้ฉันได้บทเรียนจากนักเรียนมากมาย จึงเป็นเครื่องยืนยันว่า “ภูมิปัญญา” ที่ตกทอดมาหลายชั่วอายุคนนั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่นั้นๆ

ความฝันของฉัน เริ่มมีประกายขึ้นมาใหม่ว่า “ดวงตาต่างๆ หลายคู่ที่นั่งอยู่ล้อมรอบตัวฉันในวันนี้ น่าจะมีดวงตาที่เจิดจ้า และเติบโตเจริญวัยขึ้นพร้อมกับความเป็นผู้นำในการมุ่งมั่นและเป็นส่วนผลักดันให้สังคมเล็กๆ ของเขาได้รักษาสิ่งที่เขารัก ผูกพัน เรียบง่าย และดำรงสุขอยู่ได้อย่างยั่งยืน อย่างน้อยเพียงคนหรือสองคน” คือความหวังของฉัน

ขอภัยตัวเอง

นพวรรณ พงษ์เจริญ

22 ธันวาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/322236>

เด็กทุกคนต้องการเป็นคนดี คงไม่มีเด็กคนไหนมีความปรารถนาและมุ่งคิดที่จะเป็นคนไม่ดี หรือคิดทำผิดโดยเจตนา แต่ปัญหาของเด็กเกิดขึ้นเพราะสังคมไม่เข้าใจ ไม่ส่งเสริมให้โอกาสแก่เด็ก ถ้าวินัยเด็กที่ทำผิดพลาดนั้นเป็นคนเลว รวมทั้งเด็กขาดแบบอย่างที่ดีจากสังคม

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ โรงเรียนจัดกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ ฉันสวมกางเกงไปโรงเรียนและนำชุดปกติขาวไปแต่งที่ห้องเรียน บังเอิญลิ้มเสื้อแจ๊คเก็ตกันหนาวไว้ที่เก้าอี้

เมื่อเสร็จกิจกรรมแล้วฉันนึกขึ้นได้ว่าในกระเป๋าเสื้อมีเงินอยู่ ๑,๙๐๐ บาท จึงให้นักเรียนไปนำเสื้อมาให้ ทันที่ล้วงดูในกระเป๋าพบว่าเงินเหลืออยู่เพียง ๔๐๐ บาท เด็กคนที่ไปนำเสื้อมานั้นไม่น่าสงสัยและไม่มีประวัติการลักขโมยมาก่อน

ฉันนั่งทบทวนดูอย่างใจเย็น และแน่ใจว่าไม่ได้ทำเงินหล่นหาย เพราะฉันได้ล้วงเงินออกมาก่อนที่จะใส่กุญแจรถลงไปกระเป๋าเสื้ออีกข้างหนึ่ง พบว่าเงินยังอยู่ครบและจำได้ว่ามีธนบัตรใบละ ๑,๐๐๐ และใบละ ๕๐๐ บาทนอกนั้นเป็นใบละ ๑๐๐ อีก ๔ ใบ

ฉันไม่อยากสงสัยนักเรียนที่ฉันได้สอนและอบรมบ่มเพาะมา ซึ่งกิจกรรมวันนี้ฉันสังเกตว่า มีนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีประวัติเเกร่ได้หายไปตั้งแต่ก่อนเริ่มกิจกรรม ๒ คน

ครั้งแรกไม่อยากติดตามสืบสาวเอาเรื่อง แต่ได้เล่าให้เพื่อนครูฟัง เพื่อนครูมีความเห็นว่า “เรื่องนี้ต้องติดตามให้ได้ เพราะเป็นเรื่องใหญ่ และมีความสงสัยเด็กชาย ๒ คนนี้เช่นกัน”

คุณครู ๒ ท่านได้เรียกนักเรียนที่เกี่ยวข้องขึ้นลงกับอาคารนั้น คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓ มารับฟังเหตุการณ์ “นักเรียนทั้งหมดสงสัยเด็กชาย ๒ คนนี้ด้วย เพราะว่าก่อนเริ่มกิจกรรมเด็กคู่นี้ได้ไปชวนเพื่อนชั้นเดียวกันหนีโรงเรียนไปตลาดที่อำเภอนครไทย” ซึ่งปกติแล้วเป็นจะเด็กที่ไม่มีแม่ตั้งค้มากินขนมที่โรงเรียน

วันเวลาผ่านไปเพราะมีกิจกรรมการเข้าค่ายจิตอาสาฯ คนหนึ่งหายไปตลอดเวลากการเข้าค่าย เพราะอ้างว่าไปรับจ้างช่วยย่หาเงินมาเป็นค่าอาหาร อีกคนหนึ่งมาร่วมกิจกรรมแต่จะลอบแอบมองหน้าฉ้้นตลอดเวลา ฉ้้นจึงให้ความสงสัยคนที่หายไปมากกว่า เพราะแต่ละคนมีประวัติการขโมยมาแล้วทั้งนั้น

เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ที่ผ่านมานั้น คุณครู ๒ ท่านได้เรียกเด็กทั้ง ๒ คนมาสอบ แต่เด็กทั้งสองปฏิเสธและยินยอมที่จะให้ตำรวจมานำไปสอบที่โรงพัก แต่อีกคนกลับร้องไห้บอกว่ากลัวเพื่อนถูกตำรวจจับ เพื่อนสมมุติชื่อ ออ บอกว่า “ไม่กลัวเพราะไม่ได้เป็นคนขโมย”

เย็นในวันเดียวกันก่อนกลับบ้าน เด็กชายออเดินขึ้นบันไดมาหาและสวัสดีทักทายฉ้้นพร้อมยิ้มอย่างแห้งๆ เข้ามาในห้องเรียนและนั่งลงกับพื้นและก้มกราบฉ้้นพร้อมกับพูดว่า “คุณครูครับผมจะมาบอกว่าผมเป็นคนขโมยเงินของคุณครู ๑,๕๐๐ บาทครับ” ฉ้้นไม่แปลกใจ ไม่โกรธ และไม่เคียดแค้นเด็กชายออแต่อย่างใด

บังเอิญคุณครู ๒ ท่านนั้นได้เข้ามาในห้องเรียนด้วย ทำให้ได้รับฟังเรื่องราวที่ฉ้้นและเด็กชายออคุยกัน เขาบอกฉ้้นว่า “ตอนแรกไม่คิดจะขโมยเงินของคุณครู แต่เห็นเสื้อกันหนาวของคุณครูน่าใส่จึงนำเสื้อมาลองใส่และล้่วงลงไป ในกระเป๋อีกข้างหนึ่งเห็นกุญแจรถและอีกข้างเห็นเงิน และตอนนั้นอยากได้รองเท้ากีฬา พ่อแม่ของผมไม่มีเงินซื้อให้จึงเอาเงินของคุณครูไปแบกบ้าง ล้่วงๆ” พร้อมกับเล่าว่าได้เงินแล้วจึงไปชวนเพื่อนไปตลาดที่อำเภอ แบ่งเงินให้เพื่อน ๒๐๐ บาท

เด็กชายออเล่าว่า “เมื่อผมกลับมาจากอำเภอ ผมได้มาแอบดูที่โรงเรียนผมเห็นคุณครูคิมยังไม่กลับ ผมกลัวมากคิดว่าคุณครูคิมจะพาตำรวจมาจับผม”

คุณครูทั้ง ๒ ท่านได้ถามเด็กชายออว่า “ตอนแรกถามทำไมปฏิเสธและไม่รับสารภาพโดยดี” ได้คำตอบว่า “ผมกลัวถูกคุณครูตี ส่วนคุณครูคิมตีผมไม่เป็นไร”

สุดท้ายเด็กชายออได้กล่าวกับฉ้้นว่า “ผมขอโทษคุณครูด้วยนะครับ ยกโทษให้ผมด้วย หากคุณครูจะเอาเงินคืนผมก็จะไปหาโดยการรับจ้างนำเงินมาใช้คืนคุณครูครับ”

ฉ้้นได้กอดเด็กชายออเบาๆ พร้อมกับบอบรมสั่งสอนว่า “ครูยกโทษให้หนูตั้งแต่วันแรก ซึ่งครูรู้ตัวทันทีว่าใครเป็นคนขโมย ไม่มีครูคนไหนหรอกที่จะแจ้งจับลูกศิษย์ของตนเอง ครูยินดีให้อภัยและไม่ต้องการเงินคืน ในสิ่งแลกเปลี่ยนครูก็อยากให้หนูเป็นคนดีเหมือนที่ครูเคยบอบรมมาเสมอ ครูให้ออกาสคะ ขอให้หนูทำดีให้ได้ครูให้กำลังใจมันเป็นความผิดของคุณเองที่เผลอเธอ ครูเกือบทำให้หนูมีความผิดโดยไม่ตั้งใจ”

ก่อนออกจากห้องเรียนเด็กชายออได้เดินไปหานั่งพับเพียบต่อหน้าคุณครู ๒ ท่านนั้นด้วย พร้อมกับก้มกราบและขออภัยที่ไม่สารภาพผิดและทำให้คุณครูหัวเสีย พร้อมกับคำยืนยันว่าต่อไปจะไม่ทำแบบนี้

หลังจากวันนั้นมาพบว่า “เด็กชายออมาเข้าห้องเรียนและร่าเริงเหมือนเดิม” หลังจากที่ข้มอยู่หลายวัน และ

ที่เป็นพิเศษก็คือสนใจที่จะพูดคุยกับฉันมากขึ้น อย่างเช่นวันนี้เด็กชายออดี้ซื้อที่ศีรษะของเขาให้ฉันดูว่าตัดผมมาแล้ว ตามที่ครูบอกพร้อมกับยิ้มระรื่นอย่างน่ารัก ที่ผ่านมามีการตัดผมของเด็กชายออดี้เป็นเรื่องที่ต่อต้านและถึงกับถูกลงโทษ ก็ยอม

คนผิดในเรื่องการลักขโมยน่าจะเป็นฉัน ที่หลงลืมเสียไว้แบบเปลอเรอมากกว่า ฉันเกือบจะทำให้เด็กคนหนึ่ง เสียคน ฉันควรจะ “ขออภัย” กับความผิดพลาดครั้งนี้เช่นกัน หากเงินสามารถซื้อให้คนเป็นคนดีได้ ทุกคนก็คงอยาก จะซื้อ

กล้วยปัง

นพวรรณ พงษ์เจริญ

24 ธันวาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/322509>

ฉันตั้งใจที่จะเล่าเรื่องนี้ในบันทึกทันที แต่ก็ล่วงเลยมาหลายวันแล้ว วันนี้ฉันจึงจำเป็นต้องตัดรายการอื่นออกไป แม้ว่าเรื่องนี้จะสั้นๆ แต่ก็สำคัญกว่า

เด็กนักเรียนของฉันแต่ละรุ่นแต่ละปี จะออกฤทธิ์เมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ถือว่าเป็นรุ่นที่และอีกอย่างคงคิดว่าใกล้จะจบชั้นสูงสุดของโรงเรียน จะมีความกล้าหยอกล้อ ใกล้ชิดกับสนิทสนมกับครูเป็นพิเศษ บางรุ่นของตังค์กินขนม บางรุ่นขอทานข้าวที่เหลือ บางรุ่นเห็นขยับปากก็ถามว่า “คุณครูทานอะไรขอบ้างได้ไหม”

เมื่อหลายวันที่ผ่านมาในตอนบ่าย เป็นชั่วโมงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ขณะที่หมดชั่วโมงเรียนนักเรียนทยอยออกจากห้องเรียนเพื่อไปเรียนในกลุ่มสาระอื่น ฉันมีกล้วยปังอยู่บนโต๊ะ ๒ ลูกครึ่ง ได้มาจากเพื่อนครูให้ไว้ ฉันได้หยิบกล้วยปังครึ่งลูกออกมาทาน

ขณะนั้นมีนักเรียนชายกลุ่มหนึ่งซึ่งทำงานยังไม่เสร็จ นั่งอยู่ทำงานอยู่ในห้อง ฉันได้ยินเสียงเด็กชายนามสมมุติคนหนึ่งพูดถามฉันว่า “คุณครูครับกล้วยปังของคุณครูทำทางจะอร่อยนะครับ” ฉันจึงส่งกล้วยปัง ๒ ลูกที่มีอยู่ในถุงให้เจ้าของเสียงไป ทำทางดีใจมากกล่าวขอบคุณฉัน และยิ้มอย่างมีความสุข

เพื่อนที่อยู่ในกลุ่มต่างแย่งขอกันคนละนิดละหน่อย แต่เด็กชายนามสมมุติบอกว่า “อยากจะแบ่งหรรอ นะ แต่พวกแกรู้ไหมว่าเรายังไม่ได้ทานข้าวกลางวันเลย” ฉันรีบลงไปหาคุณครูเจ้าของกล้วยปัง โดยตั้งใจจะไปส่งความสุขและบอกขอบคุณเธอ แต่เธอไปสอนอีกอาคารหนึ่ง เลิกเรียนจึงได้เล่าให้เธอฟัง ฉันมีความสุขมากที่เห็นเธอยิ้มอย่างเป็นสุขและมีความหมายมากในความรู้สึกของฉัน

ชีวิตจริงเด็กชายนามสมมุติคนนี้ พ่อแม่หย่าร้างกัน อาศัยอยู่กับป้าที่ค่อนข้างขาดแคลน ส่วนพ่อไปบวชที่วัดบนเขา นานๆ จะกลับมาเยี่ยมบ้าง วันหยุดเขาจะไปรับจ้างถางหญ้าที่สวนยางพารา

คนมีฐานะร่ำรวยเงินทอง มีโอกาสนั่งรับประทานอาหาร หรือขนมราคาแพงๆ และบางคนอาจกินทิ้งกินขว้าง
จำนวนปริมาณและราคามากกว่ากล้วยปิ้ง ๒ ลูกหลายเท่าตัว แต่ทุกคนก็หมายถึงความสุขที่ได้ทาน แต่กล้วยปิ้ง
เพียง ๒ ลูกนี้มีคุณค่าและมีความหมายต่อชีวิตของเด็กน้อยที่ขาดแคลนคนหนึ่ง

คุณครูจะบ้าหรือไง

นพวรรณ พงษ์เจริญ

24 ธันวาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/322691>

สัปดาห์ที่ผ่านมาฉันได้รับคำสั่งด่วนให้ไปประชุมการจัดค่ายบรรณธรรม ที่โรงเรียนอีกแห่งหนึ่งในอำเภอ ทำให้ไม่ได้สอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แต่เมื่อนักกลับมาในตอนบ่าย ฉันจึงไปขอยืมชั่วโมงคอมพิวเตอร์มาสอนแทน

ความวุ่นวายมักจะเกิดขึ้นในภาคบ่ายเสมอ ไม่ว่าจะป็นวิชาอะไรก็ตาม เด็กจะขาดความสนใจเรียนไม่เหมือนตอนเช้า เนื่องจากนักเรียนอาจจะหิวบ้าง ร้อนบ้าง เบื่อหน่ายที่เรียนมานานแล้วก็ได้ และอยากกลับบ้านโดยเฉพาะชั่วโมงสุดท้ายเช่นวันนี้

กิจกรรมครั้งนี้ เมื่อทบทวนเข้าใจแล้วนักเรียนต้องทำแบบฝึก เวลาผ่านไป นักเรียนส่วนใหญ่ก็ยังติดคุย ติดเล่นกับเพื่อนๆ ฉันจึงออกคำสั่งว่า “ถ้าหากใครทำแบบฝึกไม่เสร็จก็ไม่ต้องกลับ ครูจะนั่งเฝ้าจนกว่าทุกคนจะเสร็จ” ตามปกติโรงเรียนเลิกเวลา ๑๕.๓๐ น. วันนี้ฉันแจ้งให้นักเรียนทราบว่า จะต่อเวลาให้อีก ๑ ชั่วโมง

ฉันได้ดึงผ้าพันคอออกจากคอเพราะรู้สึกว่าจะร้อนบ้างแล้ว แต่กลับนำผ้าพันคอมาโพกศีรษะแทน เด็กขายน้อย ซึ่งจัดเป็นกลุ่มนักเรียนแสบประจำห้องหันมามองฉัน แล้วพูดออกมาดังๆ ว่า “คุณครูเหมือนผีบ้า” ฉันก็อดหัวเราะออกมาไม่ได้ นักเรียนคนอื่นๆ ก็หัวเราะเช่นกัน นับว่าเป็นการสร้างบรรยากาศได้ดี

นักเรียนบางคนทำเสร็จแล้วแต่ต้องอยู่อธิบายเพื่อนๆ แต่ก็ไม่มีวี่แววว่ากลุ่มที่ทำช้าจะกระตือรือร้น ฉันจึงออกคำสั่งแกมขู่ต่อไปว่า “คนที่ทำเสร็จแล้วให้กลับบ้านได้ และหากใครที่ทำเสร็จภายใน ๑๖.๓๐ น. ให้กลับบ้านได้เหมือนกัน ส่วนคนที่ยังไม่เสร็จถึงเวลาเท่าใดก็จะเฝ้ารอ และให้ผู้ปกครองมารับตัวจากครูกลับบ้าน”

ทันทีที่มีเสียงหนึ่งตะโกนมาจากมุมห้องว่า “จะบ้าหรือไง” เป็นเสียงของเด็กชายโหน่ง เป็นนักเรียนกลุ่มแสบเช่น

เดียวกัน ฉันหันไปมองตามเสียง แต่เจ้าของเสียงกลับยิ้มเบิกบาน ขณะที่ฉันกำลังหาคำตอบเพื่อแก้ผิด เพราะได้ ๒ บ้าแล้วในชั่วโมงนี้ เด็กชายโหน่งคนนี้ได้เดินมานั่งคุกเข่าและพับเพียบก็มาราบและเงยหน้าขึ้นบอกว่า “ผมขอโทษครับ” และทำมือตบปากตนเอง ๒ ที่เป็นการเตือนตนเอง ทำให้เด็กขายน้อยได้เข้ามาหาฉันแบบกบกระโดด “ผมก็ขอโทษครับ” เสียงเพื่อนๆ บอกว่า “ให้ตบปากตนเอง ๓ ทีด้วยเพราะรู้ตัวได้ช้า”

ห้องเรียนเป็นห้องโล่งๆ ไม่มีแม้แต่โต๊ะและเก้าอี้นั่งเรียน นอกจากโต๊ะและเก้าอี้ของครู ส่วนใหญ่ครูจะนั่งกับพื้นเหมือนนักเรียน นักเรียนเข้ามาหาครูจึงต้องกราบ เพราะเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนวิทย์สัมพันธ์ว่าด้วยการไหว้และการกราบ ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

นับว่าเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดี แม้จะไร้ซึ่งไร้สีสันสวยงาม ฉันรู้สึกมีชีวิตชีวา ที่ฉันและนักเรียนแทบจะไม่มีช่องว่างระหว่างเรา และชื่นใจเมื่อนักเรียนว่าล่วงเกินรู้ตัวจึงมากราบขอโทษขออภัย แม้ว่าใครจะมองนักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักเรียนตัวแสบ แต่ในตัวแสบนั้นก็มีความดีที่น่ารักอย่างเห็นได้ชัดเจน

หนาวใจ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

23 พฤศจิกายน 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/315571>

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ที่ผ่านมา ศูนย์โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการแข่งขันความสามารถของนักเรียน เพื่อคัดเลือกให้เป็นตัวแทนไปแข่งขันระดับเขตพื้นที่การศึกษา ในตอนบ่ายนักเรียนได้กลับมาที่โรงเรียน แต่ละคนได้มารายงานให้ฉันและคุณครูแต่ละท่านฟังว่า ใครได้เป็นตัวแทนของศูนย์บ้าง พร้อมกับแสดงกิจกรรมให้ดูอีกครั้ง

มีนักเรียนซึ่งเป็นที่น่าสังเกตอยู่ ๒ ราย รายแรกชื่อน้องดาว เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนของศูนย์ฯ ประเภทการเล่านิทานคุณธรรม น้องดาวเป็นเด็กขาดแคลนไม่มีพ่อ แต่อยู่กับแม่และยายที่บ้านหลังเล็กเหมือนกระท่อม วันนั้นน้องดาวแต่งกายชุดนักเรียนใหม่ทั้งชุด ตั้งแต่ศีรษะถึงเท้า ได้ทราบดีว่าคุณครูโบตัน ครูผู้ฝึกจัดซื้อหามาให้เพื่อไปงานนี้โดยเฉพาะ ฉันจึงรับปากกับน้องดาวว่าจะเป็นผู้ให้เสื้อกันหนาวน้องดาว รุ่งขึ้นวันศุกร์น้องดาวมาหาที่ห้องเรียนแต่เช้าเพื่อมาติดตามเสื้อกันหนาว ฉันได้บอกขอโทษน้องดาวและขอผลัดไปเป็นวันจันทร์คือวันนี้ เนื่องจากต้องไปหาซื้อในวันหยุด

คนถัดมาคือน้องอิง เป็นตัวแทนของประเภทนักอ่านข่าว น้องอิงเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มาด้วยชุดนักเรียนที่สกปรกมอมแมมมากแต่น้องอิงบอกว่าซักรีดแล้ว ซักผ้าตามประสาเด็กๆ จึงไม่สะอาดเท่าที่ควร อีกอย่างหนึ่งมีชุดนักเรียนเพียง ๑ ชุด กว่าจะได้ซักก็คงเป็นวันหยุด น้องอิงไม่มีพ่อ แต่แม่มีสามีใหม่ ไม่ดูแลน้องอิงเลยเพราะติดการพนันและติดสุรา

ฉันและคุณครูโบตัน หันมามองหน้ากัน ช่วยกันออกสตางค์ซื้อชุดนักเรียน รองเท้า ถุงเท้าให้น้องอิง พร้อมกับปักชื่อและสัญลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อใส่ไปแข่งขันระดับเขตพื้นที่ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ นี้เช่นกัน และฉันบอกกับน้องอิงว่าจะให้พิเศษอีกก็คือเสื้อกันหนาวด้วย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อีกคนหนึ่งชื่อน้องหงส์ เป็นนักเรียนที่มีจิตสาธารณะสูงมาก ชอบมาช่วยเหลืองาน

ของฉันเป็นประจำ และเป็นเด็กขาดพ่อ ส่วนแม่มีสามีใหม่มีน้องคนใหม่จึงไม่ได้มาดูแล น้องหงส์อยู่กับยายที่ค่อนข้างขาดแคลน อดมื้อกินมื้อ เมื่อวันศุกร์ฉันถามน้องหงส์เกี่ยวกับความขาดแคลน น้องหงส์บอกว่าอยากได้เสื้อกันหนาว ฉันจึงรับปากว่าจะหาเสื้อกันหนาวมาให้ น้องหงส์อีกเช่นกัน

วันเสาร์ฉันมีเวลาไปโรงหล่อพระพุทธรูป ไปไหว้พระ และขับรถผ่านย่านขายเสื้อกันหนาวมือสอง ฉันจึงไปเลือกดู เจ้าของร้านช่วยเลือกจึงทำให้ได้เสื้อกันหนาวตัวใหม่มา ๒ ตัว สักเกตจากป้ายติดเสื้อ และอีกตัวหนึ่งเป็นเสื้อที่มีคุณภาพดีมาก ๆ ราคาตัวละ ๑๕๐ บาท ฉันบอกเจ้าของร้านว่าจะนำไปให้กับเด็กๆ ที่ขาดแคลน เจ้าของร้านลดราคาให้คิดเพียงตัวละ ๕๐ บาท แทนที่จะจ่าย ๔๕๐ บาท ฉันจึงได้จ่ายเพียง ๑๕๐ บาท

วันอาทิตย์ฉันได้ตั้งใจนำเสื้อทั้ง ๓ ตัวมาซักด้วยตนเอง แขน้วยาปรับผ้านุ่มและรีดให้เรียบร้อย จัดแพ็คใส่ถุงให้ดูดีกว่าเดิม ความรู้สึกก็เพียงแต่อยากให้เด็กทั้ง ๓ คน ได้รับความอบอุ่นทางกายตามความตั้งใจของฉัน และนำถุงเสื้อไปใส่ไว้ในรถตั้งแต่ตอนกลางคืน เพราะกลัวจะลืม

วันนี้ ฉันไปถึงโรงเรียนในขณะที่นักเรียนกำลังเข้าแถวเคารพธงชาติ ฉันมองไปที่ชั้นเรียนของนักเรียนทั้ง ๓ คน พบว่าแต่ละคนไม่ได้ใส่เสื้อกันหนาวมาเลย อากาศหนาวเย็นมาก อุณหภูมิประมาณ ๑๕ องศาในตอนเช้าเช่นนี้ ทำให้คุณครูที่นั่งรถไปด้วยถึงกับน้ำตาไหล เมื่อรู้ว่าเด็กทั้งสามรอเสื้อกันหนาว ส่วนครูประจำชั้นของน้องดาวมากระชิบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีน้องดาวเพียงคนเดียวที่ไม่ได้ใส่เสื้อกันหนาวมาโรงเรียน หันไปดูห้องของน้องอิงอีกครั้งก็พบว่ามีน้องอิงเพียงคนเดียวเหมือนกัน นอกนั้นใส่เสื้อกันหนาวกันทุกคน น้องหงส์เป็นเด็กโตแต่ก็ไม่มีเสื้อกันหนาวใส่

ฉันถือถุงเสื้อยื่นรอเด็กอยู่ที่ใต้อาคาร เพราะต้องการจะสวมเสื้อกันหนาวให้ทุกคนด้วยตัวของตัวเอง เพื่อนครูยืนรอชื่นชมและให้กำลังใจ เรียกเด็กมาพบและช่วยกันบรรจุสวมเสื้อกันหนาวให้เด็กหญิงทั้งสามคน เด็กๆ พอใจและมีความสุขกับเสื้อกันหนาวมาก ไม่มีใครถอดเสื้อกันหนาวออกจากตัว แม้โรงเรียนเล็ก เพราะอากาศยังหนาวเย็น

ฉันคงเสียใจมาก ถ้าหากลืมเสื้อของเด็กทั้งสามไปโรงเรียนในวันนี้ จบการบันทึกฉบับนี้ อย่างมีความสุข ขอมอบความสุขให้กับท่านผู้อ่านทุกท่าน

ย้วยให้อ่าน

นพวรรณ พงษ์เจริญ

26 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/361538>

นิตยสาร “ค คน” ฉบับเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้เปิดเผยนางแบบที่เคยได้ค่าตัวสูงสุดถึงปีละหลายสิบล้านบาท แต่กลับใช้ชีวิตผิดพลาด ตัดยาเสพติดและมีข่าวทำร้ายร่างกายมารดาผู้บังเกิดเกล้า ซึ่งได้หันหลังให้วงการนางแบบมาหลายปี ใช้ชีวิตอย่างตกอับ เช่าห้องเปิดร้านเสริมสวยเล็กๆ มีรายได้พอเลี้ยงตัวเองได้ในแต่ละวัน ล่าสุดถูกแฟนหนุ่มทำร้ายจนใบหน้าฟันหักหน้ายับเกือบเสียโฉม จากสาเหตุมาจากความหึงหวง และเธอได้วิ่งวอนสังคมให้ลืมเรื่องในอดีตและขอโอกาสกลับเข้าวงการอีกครั้ง

นักเรียนหลายคนสนใจภาพของนางแบบที่ขึ้นปกนิตยสารฉบับนี้ ฉะนั้นจึงได้เล่าเรื่องอย่างย่อๆ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓ ฟัง มีนักเรียนหลายคนความสนใจขอยืมหนังสือไปอ่านรายละเอียดซึ่งมีจำนวนถึง ๒๘ หน้ากระดาษ

นางแบบผู้นี้เริ่มเข้าวงการและไปอยู่ต่างประเทศตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี จนถึงอายุ ๒๕ ปี สมัยที่ยังอยู่ในเวทีนางแบบในต่างประเทศ เคยทำรายได้สูงที่สุดถึงปีละ ๕๐ ล้านบาท ถ่ายแบบขึ้นปกหนังสือต่างประเทศเดือนละ ๗ ฉบับ ถือว่าเป็นนางแบบสาวโกอินเตอร์ที่โด่งดังที่สุดของไทย ที่ไปสร้างชื่อเสียงในต่างแดน เคยถ่ายภาพขึ้นปกนิตยสารอันดับหนึ่งอย่าง โว้ก ประเทศสิงคโปร์ รวมทั้งนิตยสารผู้หญิง แฟชั่นต่างประเทศ เป็นนางแบบที่มีรายได้สูงมากในอิตาลี ฝรั่งเศส เซาท์แอฟริกา ฯลฯ และยังเป็นนางแบบถ่ายโฆษณาให้กับสินค้าแบรนด์เนมระดับโลกหลายยี่ห้อด้วย แต่เป็นคนใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ใช้เงินซื้อเสื้อผ้ายี่ห้อดังตัวละนับแสนบาท เที่ยวกลางคืน รับประทานอาหารตามร้านหรูๆ ท้ายที่สุดได้เริ่มเข้าสู่การติดยาเสพติดตอนอายุ ๒๐ ปี แล้วมาติดยาเสพติดอย่างหนักตอนอายุ ๒๕ ปี จนกระทั่งเดินทางกลับประเทศไทย เหลือเงินอยู่ติดกระเป๋ากลับมาเพียง ๕๐๐ บาท

ต่อมาเธอตกเป็นข่าวใหญ่ เมื่อครั้งที่กลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิด ตั้งแต่ข่าวเสพยาจนหมดสภาพ ข่าวตีแม่และทำร้ายบุพการี จนมีคดีขึ้นโรงขึ้นศาล หลังจากนั้นข่าวคราวของเธอที่เจ็บช้ำหายไปได้กลับมาครึกโครมอีกครั้งเมื่อตก

เป็นข่าวถูกแฟนทำร้ายร่างกาย จนไม่เหลือร่องรอยนางแบบคนดัง แต่ปัจจุบันนี้รายได้เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ ต้องมาเปิดร้านเสริมสวยอยู่กับแม่ เป็นร้านเล็กๆ แต่ทุกวันจะช่วยแม่สระผม ย้อมผม ทำเล็บให้ลูกค้า มีรายได้จ่ายค่าเช่าห้องและกินไปวันๆ ต้องใช้ชีวิตเรียบง่าย เงินไม่พอใช้บางครั้งต้องหยิบยืมเพื่อน ต้องใช้จ่ายอย่างพอเพียง จนต้องหันไปพึ่งธรรมปฏิบัติธรรมสวดมนต์ เพื่อให้จิตใจมีความสงบมากขึ้น

อดีตนางแบบชื่อดัง ได้เก็บตัวมานานเพราะไม่มีงานทำ เนื่องจากตกเป็นข่าวเรื่องการทำร้ายร่างกายแม่ ทำให้สังคมไทยรับไม่ได้ แม้ว่าอยากกลับเข้าวงการอีกครั้ง ไม่ว่าจะเล่นละคร นักร้องงานอะไรที่ตนสามารถทำได้ อยากให้สังคมให้โอกาสและเมตตา เรื่องยาเสพติดที่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวสมัยยังเป็นนางแบบ ได้เลิกอย่างเด็ดขาดไปแล้ว อยากทำตัวใหม่ อยากทำงานเก็บเงินปลูกบ้านให้แม่ ที่เคยมีข่าวว่าตนทำร้ายแม่ จึงไม่มีใครจ้างทำงาน ที่ผ่านมาคิดว่าตัวเองโชคร้าย ถ้าหันกลับไปแก้ไขเรื่องราวในอดีตได้จะไม่ลองไม่หลงไปกับสิ่งชั่วร้าย และขอฝากนางแบบรุ่นน้องนางแบบรุ่นใหม่ว่าต้องมีความรับผิดชอบตัวเองอย่างมาก และอย่าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งชั่วร้าย

นักเรียนฟังแล้วได้นั่งล้อมวงกันกลุ่มละ ๔ คน แสดงความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ และส่งตัวแทนออกไปสรุปหน้าชั้นเรียน และนำมารวมประเด็นที่คล้ายกัน ได้ดังนี้

๑. เนื่องจากครอบครัวยากจน พ่อแม่หย่าร้างทำให้อยู่ในสภาพบ้านแตก ขาดความรัก ความอบอุ่น ไปอาศัยคนอื่นอยู่ ไม่มีเวลาให้การอบรมสั่งสอนในทางที่เหมาะสม

๒. ระดับการศึกษา เนื่องจากพื้นฐานการศึกษาระดับประถมศึกษา ถือว่าเป็นการไม่สูงมาก ทำให้ขาดความยิ่งยวด ขาดความตระหนักในการกระทำความดีหรือไม่ดี

๓. เข้าวงการนางแบบตั้งแต่อายุยังน้อย ทำให้การปรับตัวเป็นไปอย่างรวดเร็ว ขาด ประสบการณ์ และการไปเดินแบบอาจทำตามคำสั่งของคนอื่นมากกว่าคิดด้วยตนเอง

๔. เมื่อมีรายได้มากทำให้ลืมหืมตัว เพราะครอบครัวขาดแคลนตั้งแต่ยังเล็ก เมื่อได้เงินมาแบบง่ายๆ จำนวนมาก จึงอยากชดเชยความสุขให้กับตนเอง ทำให้ไม่รู้คุณค่าของเงิน

ถ้าเป็นนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ จะจัดการกับชีวิตของตนเองอย่างไรบ้าง ทำให้ได้ข้อสรุปตามลำดับต่อไปนี้

๑. จะมีความกตัญญูรู้คุณ เมื่อได้เงินมา ๆ ควรเมตตาและความรอบคอบในการใช้จ่าย ไม่ควรทำเพื่อความสบายส่วนตัว ควรจะส่งมาเลี้ยงดูพ่อแม่ และผู้ที่เคยเลี้ยงดูเป็นการตอบแทน หากเดือดร้อนก็สามารถกลับมาพึ่งพิงได้อีก

๒. เมื่อมีรายได้มากๆ แค่นั้นก็จะแบ่งรายได้ออกเป็นส่วน เก็บสะสมไว้สำหรับตนเอง และแบ่งปันไปให้เด็กๆ ยากไร้ เหมือนเช่นตนเองก็เคยยากไร้มาก่อน และช่วยเหลือสังคมบ้างตามความเหมาะสม

นอกจากนี้นักเรียนมีความเห็นว่า สังคมควรให้โอกาสอดีตนางแบบท่านนี้ โดยให้งานที่เกี่ยวกับความสามารถเช่น การฝึกนางแบบรุ่นใหม่ จะได้มีนางแบบที่มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น และให้มีการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนางแบบและเยาวชนรุ่นหลังได้เป็นบทเรียนจากชีวิตจริง

ตอนสุดท้ายนักเรียนโหวตให้ข้อ ๑. ควรมีความกตัญญูรู้คุณ เมื่อได้เงินมากๆ ควรมีสติและความรอบคอบในการใช้จ่าย ไม่ควรทำเพื่อความสบายส่วนตัว ควรจะส่งมาเลี้ยงดูพ่อแม่ และผู้ที่ที่เคยเลี้ยงดูเป็นการตอบแทน และอาจทำให้ทุกคนอยู่สบายไม่เดือดร้อน เป็นข้อคิดโดนใจ

เมื่อความสนใจของนักเรียนแต่ละคนยังไม่ยุติ จึงให้นักเรียนว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป นักเรียนได้ช่วยกันเสนอว่าควรเขียนเป็นการบ้านตามประเด็นว่า “ได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องนี้บ้าง” และนำมาอ่านให้เพื่อนๆ ฟัง

จากประสบการณ์ทำให้ทราบว่า “นักเรียนไม่ว่าวัยใด ชั้นใดก็ตาม จะให้ความสนใจกับเรื่องจริง เรื่องเล่าจากประสบการณ์ หรือนิทาน” ครั้นนี้นักเรียนทุกคนนั่งนิ่งและฟังครุ่นเอา เป้าหมายของฉันทือการรอคอยความหวังจากนักเรียน ในที่สุดมีนักเรียนชายคนหนึ่งบอกว่า “ขออนุญาตยืมหนังสือไปอ่านได้ไหมครับ” ฉันทิ้งโอกาสขูหนังสือ “ค คน” ส่งให้นักเรียนคนนั้น “สำเร็จแล้วกับการยืม” ให้นักเรียนอ่านหนังสือ “การเรียนรู้จากความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากชีวิตของใครคนหนึ่งทำให้ได้ข้อคิดที่มองเห็นจริง”

ขอขอบพระคุณ “นิตยสาร ค คน และอดีตนางแบบในเรื่อง” ที่ได้ให้บทเรียนรู้และมีส่วนทำให้เด็กๆ อยากรอ่านหนังสือและได้เรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริง

ได้เพราะวัยเข้บวก

นพวรรณ พงษ์เจริญ

19 กันยายน 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/299071>

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีปัญหามากที่สุดคือการที่นักเรียนไม่สนใจเรียน เล่นและคุยในเวลาเรียน ไม่ตั้งใจฟัง และทำงานไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด สาเหตุที่ค้นพบมีปัญหามากมายแม้ว่าจะพยายามหาทางแก้ไข ผลจากการแก้ไขทำให้แก้ไขได้บ้าง ไม่ได้บ้างแต่ต้องใช้เวลาและความอดทน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุดทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย เริ่มแสดงความต้องการทั้งอยากเรียนและอยากเล่นไปพร้อมๆ กัน

วิธีการแก้ปัญหาค้นคว้าครั้งแรกคือการฝึกนั่งสมาธิ ทุกวันจะพบว่ากายหนึ่งในนักเรียนทั้งหมดจะแสดงอาการเบื่อหน่าย ไม่ยอมฝึกสมาธิและทำหน้าตาบูดบึ้ง เนื่องจากกายเป็นเด็กที่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่นและมาเข้าเรียนที่นี่ในปี การศึกษานี้ ความคิดเห็นของคุณครูท่านอื่นมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน นอกจากนี้กายยังเป็นเด็กเห็นแก่ตัวหลบเลี่ยงเมื่อถูกใช้งาน

เมื่อวันอังคารที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ นักเรียนทุกคนได้ฝึกสมาธิอีกครั้ง พร้อมกับพูดคุยยกย่องกายไปด้วยว่า “ดูท่าทางกายมีความสุขมากขึ้น” ได้สังเกตว่าเป็นครั้งแรก ที่กายนั่งหลับตาและมีอาการสุดลมหายใจเข้าและออกให้เห็นได้ชัดเจน เป็นอันว่าตลอดชั่วโมงนั้นนักเรียนเงียบและตั้งใจทำแบบทดสอบ จนเสร็จทันตามเวลากันทุกคน <http://gotoknow.org/blog/wittayasamphan/297953>

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๒ มีชั่วโมงเรียนแนะแนว ได้อธิบายเกี่ยวกับการสำรวจตัวเองมีสาระสำคัญว่า “คนที่ค้นพบจุดอ่อนด้อยในตนเอง จะทำให้มีเป้าหมายในการพัฒนาและเป็นคนดีได้” พร้อมกับให้นักเรียนเขียนปัญหาหรือจุดด้อยของตนเอง รวมทั้งบอกว่าจะแก้ไขหรือปรับปรุงได้หรือไม่ได้

นักเรียนแต่ละคนเขียนและพับใส่ซองมาส่งครูถือเป็นการลับและไม่เขียนชื่อ ในความเป็นจริงไม่มีครูคนไหนที่

จะจำลายมือของนักเรียนไม่ได้ เมื่อฉันได้อ่านปรากฏว่าฉันประทับใจบันทึกของกายมากที่สุด จึงแจ้งให้นักเรียนทุกคนทราบและชื่นชม

นักเรียนทุกคนตื่นตื่นให้ความสนใจและอยากรู้จักเจ้าของปัญหามากที่สุด จึงทายว่าของเพื่อนคนนั้น คนนี้ แต่ก็ไม่มีใครทายว่าเป็นของกายแม้แต่คนเดียว ซึ่งขณะนั้นกายนอนกับพื้นมองดูเพื่อนๆ และร่วมท่ายด้วย

เมื่อสอบถามนักเรียนว่า “นักเรียนต้องการให้ครูอ่านบันทึกฉบับนี้ให้ฟังหรือไม่” นักเรียนตอบด้วยความเต็มใจ ฉันจึงเริ่มอ่านปัญหาของกายไปที่ละข้อ ตามลำดับ

๑. ตื่นสาย เพราะนอนดึก ปัญหานี้แก้ได้
๒. ไม่ทำการบ้านเพราะขี้เกียจ ปัญหานี้แก้ได้
๓. ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเพราะไปเที่ยวบ้านเพื่อน ปัญหานี้แก้ได้
๔. มาโรงเรียนสายเป็นบางครั้งเพราะตื่นสาย ปัญหานี้แก้ได้
๕. โต้เถียงพ่อแม่ ปัญหานี้แก้ได้
๖. ลักขโมยเงินพ่อแม่ ปัญหานี้แก้ได้
๗. ไม่อ่านหนังสือเพราะขี้เกียจ ปัญหานี้แก้ได้
๘. เริ่มเข้าหาสิ่งเสพติด ปัญหานี้แก้ได้
๙. โกรธเพื่อนและครูบางคนที่ทำให้เจ็บใจ ปัญหานี้แก้ไม่ได้จนวันตาย

เมื่ออ่านจบ นักเรียนทุกคนก็อยากจะทำอยู่นั่นเอง คราวนี้กายนอนมองบนเพดานห้องเรียนและยิ้มอย่างมีความสุขที่สุดในชีวิต และฉันเองก็เป็นสุขด้วย แต่...นักเรียนทั้งชั้นก็ยังไม่ทราบว่าใครคือเจ้าของบันทึก

วันศุกร์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒ ชั่วโมงที่ ๒ เป็นการเรียนภาษาอังกฤษ ฉันได้เชิญครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มาเป็นพยานมอบรางวัลให้กายโดยประกาศว่าขอให้เจ้าของบันทึกออกมารับรางวัล กายได้เดินออกมารับรางวัลตามด้วยเสียงปรบมือจากเพื่อนเกรียวกราว

รางวัลที่ฉันมอบให้กายเป็นเสื้อยืดสีดำ เพราะก่อนหน้านั้นฉันแอบได้ยินกายพูดกับเพื่อนว่าถ้าเก็บตังค์ได้จะถอยเสื้อยืดสีดำสักตัว เสื้อยืดสีดำตัวนี้จึงถูกบรรจุลงในกล่องและห่อด้วยกระดาษสีฟ้า อันเป็นที่กายชอบ เพราะฉันไปขออ่านประวัติของกายจากครูประจำชั้นทราบว่ากายเกิดวันศุกร์และชอบสีฟ้า ฉันได้ชื่นชมกายต่อหน้านักเรียนทั้งชั้น ว่ากายได้ให้บทเรียนอันล้ำค่าแก่ฉันและเป็นครูคนหนึ่งของฉัน ขอให้กำลังใจแก่กายตลอดไป

ฉันได้สังเกตพฤติกรรมของกายในวันที่มีผู้มาจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน ฉันพบว่ากายเปลี่ยนแปลงได้อย่างไม่น่าเชื่อ ไม่หลบเลี่ยงในการช่วยจัดโต๊ะ แก้วน้ำ ช่วยยกของอื่นๆ และยิ้มแย้มแจ่มใสอย่างมีความสุขในการจัดกิจกรรมหลัง

อาหาร เพื่อนๆ และคุณครูหลายท่านแปลกใจ ส่วนฉันมีความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนในบันทึกนี้

“การแก้ปัญหาพฤติกรรม” จะง่ายหรือยากนั้นไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ แต่หัวใจและจิตวิญญาณที่ขึ้นอยู่กับ “ความพยายามของครูและใช้เวลา รวมทั้งการสร้างโอกาสให้กับเด็ก”

เด็ก ป.๑ ตามเข็มนาฬิกา

นพวรรณ พงษ์เจริญ

25 กรกฎาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/280016>

อาคารเรียนที่ฉันอยู่เป็นอาคารเรียน ๒ ชั้น ซึ่งชั้นล่างเป็นห้องเรียนของนักเรียนอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ และมีห้องน้ำสำหรับครูอยู่ใต้บันได ส่วนชั้นบนเป็นห้องเรียนภาษาอังกฤษ ห้องวิชาการ ห้องเรียนภาษาไทย และห้องเรียนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

ตอนบ่ายฉันอยู่ในชั่วโมงว่าง นักเรียนตัวเล็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้เดินขึ้นมาหา ชาย ๑ หญิง ๓ ทำทางรำเรียง เบิกบานเหมาะสมกับวัย แต่เอาแอบแฝงด้วยการเรื่องมาก ๆ

เด็กทั้ง ๔ นั่งคุกเข่าลงกับพื้นพร้อมกันและกราบ เพราะโรงเรียนได้ฝึกวัฒนธรรมให้กับเด็กมาเช่นนี้ แล้วพูดขึ้นพร้อมกันว่า “พวกหนูจะมาบอกคุณครูคิมว่า ต่อไปเมื่อเข้าห้องน้ำให้เปลี่ยนรองเท้า หรือล้างดินที่เปื้อนรองเท้า ก่อนออกจากห้องน้ำนะคะ” ความจริงฉันได้ล้างแล้ว แต่ยังคงมีร่องรอยทิ้งไว้เป็นหลักฐาน

ฉันแกล้งอำเด็กว่า “หนูทราบได้อย่างไรว่าเป็นรอยเปื้อนจากรองเท้าคุณครู” เด็กตอบว่า “เพื่อนบอกว่าเห็นคุณครูคิมออกจากห้องน้ำคะ” พร้อมกับมองมาที่รองเท้าของฉัน “เห็นไหมคะรองเท้าของคุณครูยังเปียกอยู่เลยคะ” ฉันบอกกับเด็กว่า “คุณครูล้างรองเท้าแล้วแต่ยังไม่สะอาดพอ งั้นครูขอโทษพวกหนูก็แล้วกันนะคะ และคุณครูจะตามลงไปล้างใหม่เดี๋ยวนี้เลย” เด็กทั้งหมดพูดขึ้นพร้อมกันอีกว่า “ไม่เป็นไรคะ หนูจะไปล้างให้คุณครูเองคะ คุณครูไม่ต้องไปนะคะ” แล้วทั้งหมดก็จากไป ฉันนั่งยิ้มจนหุบไม่ลง

ได้ทราบข่าวจากคุณครูวิณาวิชนันท์ ครูประจำชั้นว่า “นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ อาสาที่จะล้างห้องน้ำของคุณครูทุกวัน และขอให้คุณครูสอนวิธีการล้างห้องน้ำให้ด้วย เพราะที่บ้านไม่มีห้องน้ำแบบนี้ เนื่องจากอยู่ใกล้ห้องน้ำ” ด้วยข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มนักเรียนตัวน้อย มีคุณครูเป็นผู้บันทึกพฤติกรรม

ของเด็กทุกครั้ง เดิมการทำความสะอาดห้องน้ำแห่งนี้เป็นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

โรงเรียนอยู่ในชุมชนที่มีบริบทสภาพแวดล้อมของชาวชนบท ทุกบ้านมีห้องน้ำ แต่มีความแตกต่างกับตามปัจจัยพื้นฐาน ส่วนมากไม่อาจคิดว่าจะมีความจำเป็นต่อสุขภาพอนามัย และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำความสะอาด นักเรียนจึงทำความสะอาดห้องน้ำไม่เป็น เมื่อบอกให้ทำก็เพียงแต่ขัด และราดน้ำก็ถือว่าหมดหน้าที่ เมื่อนักเรียนได้ฝึกล้างห้องน้ำอย่างถูกต้องและเลือกใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เป็นจะทำให้เกิดทักษะในการทำงาน และมีความรับผิดชอบ

นับว่าเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นสุข ตามความต้องการของผู้เรียน และที่สำคัญครูคิดแม้ว่าจะถูกนักเรียนตามมาเช็ดก็ยังรู้สึกเป็นสุขไม่น้อย และครูสามารถจัดกระบวนการ KM ให้เกิดกับเด็กๆ ที่เป็นไปตามวัย

จิต' กบชีวิต

นพวรรณ พงษ์เจริญ

23 กรกฎาคม 2552

<http://gotoknow.org/blog/krukim/279567>

จิต...คือเด็กชายที่ดูเหมือนจะทำตัวเป็นปัญหา หรือถูกเหมียวว่าเป็นเด็กมีปัญหา เพราะขาดเรียนบ่อย มาโรงเรียนสาย สนใจเรียนน้อย มีอยู่วันหนึ่งเมื่อฉันอบรมและถามว่า “ใครอยากปล่อยชีวิตไปตามยถากรรมบ้าง” ปรากฏว่าจิตยกมือขึ้น และหัวเราะไปด้วยเหมือนทำเล่นๆ รวมกับเพื่อนอีก ๒ คน อีกสามวันต่อมาฉันได้ถามแบบนี้อีกครั้ง จิตยังยืนยันเหมือนเดิม ส่วนเพื่อนอีก ๒ คนบอกว่าไม่คิดเช่นนี้แล้ว จะต่อสู้กับชีวิต

ฉันทราบรายละเอียดของจิตที่ว่า...จิตอยู่กับแม่ ที่มีสามีใหม่คนแล้วคนเล่า มีน้องต่างบิดาถึง ๒ คน แม่ไม่ค่อยสนใจจิตมากกว่าสามีใหม่ของแม่ ตลอดเวลาที่แม่ทอดทิ้ง จิตจะไปรับจ้างทำงานไร่ เพื่อหาเงินมาดูแลตัวเองและน้องสาว ถ้าฝนตกก็ออกไปหากบหาปลาทำอาหาร หลายครั้งที่จิตทำอาหารเสร็จแล้วไม่มีข้าวสารจะหุง จิตและน้องจะทานอาหารเปล่าๆ เมื่อแม่กลับมาจะให้เงินไว้แต่ไม่มากนัก ฉันคิดว่าเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้ว เพราะทราบว่ามีแม่ของจิตได้สามีใหม่คนนี้อาจจะกลับมาอยู่ดูแลลูกๆ ที่บ้านเป็นปกติแล้ว

เมื่อวานเป็นวันพระ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ไปสวดมนต์ทำวัตรเช้าที่วัด นักเรียนจะกลับมาเข้าชั้นเรียนให้ทันเวลาเรียน แต่ชั่วโมงแรกของฉันขาดจิต ถามเพื่อนๆ ก็ไม่มีใครทราบ จนกระทั่งเวลาผ่านไปประมาณ ๒๐ นาทีจิตได้เดินเข้ามาในห้องเรียน ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ จนหมดชั่วโมง จิตเดินออกจากห้องเรียนคนสุดท้าย เพราะทำงานเสร็จที่หลัง

ฉันได้ออกถามจิตด้วยความห่วงใย ทราบว่าสาเหตุที่มาเข้าห้องเรียนช้าเนื่องจากจำตารางเรียนไม่ได้ คิดว่าชั่วโมงแรกเป็นการเรียนวิทยาศาสตร์ จิตมาไม่ทันไปสวดมนต์ทำวัตร จึงไปรอเพื่อนๆ ที่ห้องวิทยาศาสตร์ รออยู่นานเมื่อไม่เห็นเพื่อนเข้าห้องเรียน จิตจึงตามมาดูที่ห้องภาษาอังกฤษ

ฉันได้ชวนจิตสนทนาเกี่ยวกับปัญหาที่บ้าน จิตนั่งลงกับพื้นร้องไห้และบอกว่า “แม่ทิ้งไปหลายวันแล้ว พาน้องไปด้วยไปอยู่ที่บ้านพ่อใหม่ วันที่แม่ไปก็ไม่ได้บอกจิต เมื่อจิตกลับไปจากโรงเรียนไม่เห็นแม่จึงถามเพื่อนบ้าน

แม่ไม่ได้ฝากเงินไว้ จีตจึงไปรับจ้างแบกหน่อสับปะรด ๓,๐๐๐ หน่อได้ค่าจ้าง ๑๐๐ บาท นำมาเป็นค่าอาหาร และวันนี้ก็หมดแล้วด้วย จีตอยากจะทำได้เงินมากกว่านี้แต่ทำไม่ทันคนอื่น ๆ” จีตบอกว่า “เพราะแบบนี้ผม จึงอยากจะปล่อยชีวิตให้ไปตามชะตากรรม เรียนไปก็คงไม่เรียนต่อไปในระดับสูงๆ เหมือนคนอื่น รู้สึกท้อแท้กับ ชีวิต” ก่อนออกจากห้องเรียนจีตก็มาราบฉับอย่างอ่อนโยน

วันนี้จีตมาเรียนทันเวลา ฉันท่องไปที่หน้าเสาธง เห็นจิตยืนเข้าแถวก็รู้สึกดีใจ ชั่วโมงแรกจิตเดินไปห้องเรียน ภาษาไทยโดยผ่านที่หน้าห้องภาษาอังกฤษ จีตแวะเข้ามาสวัสดีและถามฉันทว่า “คุณครูทานข้าวเช้าหรือกาแฟหรือ ยังครับ” ชั่วโมงที่ ๒ เป็นการเรียนภาษาอังกฤษ จีตมีท่าทางร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใสกับเพื่อนๆ ก่อนกลับบ้านจิต เดินลงไปหาฉันทที่แปลงเกษตร และช่วยงานก่อนกลับบ้าน ฉันทมีความหวังว่าจิตต้องเปลี่ยนใจ ไม่ปล่อยชีวิตไปตาม ชะตากรรม..เหมือนที่เคยบอกไว้ และวันพรุ่งนี้ขอให้จิตมาโรงเรียนทันเวลาและไม่ขาดเรียน

‘ลูกของเพื่อนบ้าน’

นพวรรณ พงษ์เจริญ

24 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/kimcare/330649>

ชุมชนที่ฉันอาศัยอยู่เป็นหมู่บ้านจัดสรรชื่อว่า “หมู่บ้านเฟื่องฟ้าการ์เดนโฮม” ทุกครอบครัวทำงานมั่นคง ส่วนใหญ่รับราชการ บางครอบครัวก็มีรายได้ทั้งสองคน บางครอบครัวมีรายได้เพียงคนเดียว แต่พวกเราคนชวยเดียวกัน มีความรัก ความสามัคคีอันดีต่อกัน เพราะต่างคนต่างมาและพบกันที่นี่ มีจำนวนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพใกล้ชิดกันถึง ๑๐ ครอบครัว

แต่ละครอบครัวมีลูกชายหญิงวัยต่างๆ กัน ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบไปจนถึงอายุ ๑๘ ปีสูงสุด จำนวน ๑๖ คน นับรวมน้องนัทและน้องอ้อไปด้วย เด็กระดับมัธยมศึกษามีเพียง ๖ คน นอกนั้นเป็นเด็กเล็ก วันหยุดหากไม่มีธุระพิเศษ และหากฉันกลับบ้านเป็นเวลาปกติ พวกเราก็จะเจอกัน ทานข้าวมือเย็นด้วยกัน

ฉันดูเหมือนมีหน้าที่พิเศษในการอบรมเด็กๆ รุ่นเล็ก เริ่มตั้งแต่การทักทาย “สวัสดีค่ะ/ครับ” อย่างอ่อนโยน สบายงาม การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่เด็ดดอกไม้ใบไม้ไปทำลายเล่น ไม่ทิ้งขยะ เห็นแล้วต้องเก็บ จนถึงการฝึกทานผักผลไม้ และการลดอาหารขยะและน้ำอัดลม สิ่งที่ได้ดีคือ “การไหว้” จึงทำให้เกิดเรื่องเล่าในบันทึกนี้คือ

น้องขวัญข้าวและน้องข้าวขวัญสองพี่น้องวัย ๗-๘ ขวบ ต่างเดินถือจานข้าวจะมาทานนอกบ้าน บังเอิญเมื่อเห็นฉันทำให้เด็กหญิงทั้งคู่ “รีบวางจานข้าวลงกับพื้นถนนเพื่อยกมือไหว้ฉันอย่างนุ่มนวลอ่อนหวาน”

น้องเนตเด็กชายวัย ๑๑ ขวบ ปีนี้ขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนประจำจังหวัด หากขี่จักรยานก็จะปล่อยมือแล้วไหว้ ทักทาย “สวัสดีครับป้าcim” บังเอิญวันนั้นขับมอเตอร์ไซด์น้องเนตคงลืมนึกคิดว่าขี่จักรยานก็จะทำแบบเคยชิน เคราะห์ดีแค่ใจหายเพราะน้องเนตรีบคว่ำท้าย

น้องอโต้วัย ๖ ขวบ เคยไหว้ฉันเพียงคนเดียว ต่อมาฉันได้สอนให้ไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนแม้ว่าไม่รู้จัก น้องอโต้เคยบอกว่า “อยากจะไหว้ นะครับแต่เขาไม่มองมาหาอโต้” ฉันจึงแนะนำให้น้องอโต้เดินไปด้านหน้าและทักทายก่อน จึงไหว้ วันหนึ่งน้องอโต้ไหว้คนขายไอศกรีม จึงทำให้ได้ทานไอศกรีมฟรี และผู้ใหญ่บางคนที่ไม่สนใจมองน้องอโต้ จะเดินไป “สะกิดแขนและบอกสวัสดิ์ครับ”

ส่วนมากวันทำงานฉันกลับถึงบ้าน ก่อนที่เด็กเหล่านี้จะกลับมาถึง เมื่อลงจากรถแล้ว เด็ก ๆ จะเดินมาหาฉัน มาสวัสดิ์ฉันก่อน “ฉันจะนำเด็กแต่ละคนไปส่งถึงบ้านและบอกให้สวัสดิ์พ่อแม่”

พ่อแม่เคยเล่าให้ฉันฟังว่าเคยถามลูกๆ “ทำไมลูกพูดกับป้าครูคิมไพเราะมาก และไหว้ป้าครูคิมได้สวยอ่อนหวานกว่าไหว้พ่อแม่ แถมยังพูดกับพ่อแม่ ไม่ไพเราะอีกต่างหาก” เด็กๆ ให้เหตุผลว่า “ก็เพราะป้าครูคิมสอนให้หนูไหว้สวยและพูดจาไพเราะกับหนู”

รางวัลที่ฉันให้กับเด็กเหล่านี้ คือการกล่าวชื่นชม ให้กำลังใจ ให้เป็นแรงจูงใจว่า “ไหว้สวยมากทุกคนไหว้สวยที่ ๑ ประจำชอย ประเภทต่างๆ กัน” แล้วแต่จะคิดได้

ฉันมีความมั่นใจว่าต่อไป ถึงแม้เด็กยังเปลี่ยนแปลงไม่ถาวรเนื่องจากวัยยังเล็ก แต่เมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะทำให้ไหว้สวยไปเองและมีนิสัยอ่อนน้อม อ่อนโยน เพราะได้รับการฝึกมาแล้ว เรื่องแบบนี้บางคนอาจจะมองว่าเป็นเรื่องง่าย หากไม่ฝึกฝนจนเคยชินเป็นนิสัยและดูอ่อนโยนนั่นไม่ง่ายเลย ขึ้นอยู่กับการฝึกฝน

<http://www.dekthai-faidee.com/administrator/picnews/241008175526-ScreenShot00020.png>

โลกอ้อมตัว

นพวรรณ พงษ์เจริญ

14 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/358163>

การเดินทางไปเวียงจันทน์ครั้งนี้ มีจุดหมายเพื่อไปเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวลาวมากกว่า เมื่ออ้อมท้องกับการจ่ายแพงแล้ว ออกมาขึ้นรถ ได้มองเห็นกำแพงวัดสวยงามเป็นทิว ถือเป็นโอกาสแวะเข้าไปชมวัดเป็นแห่งแรก ขณะที่เดินชมรอบบริเวณวัดและถ่ายภาพนั้นได้ยินเสียงเด็กเรียนหนังสือ เหมือนมีโรงเรียนอยู่ใกล้แถวนั้น พนักงานขับรถบอกว่าเป็น “โรงเรียนประถมศึกษา” ของรัฐบาล ได้เข้าไปแอบด้อมมองตามประสาของครู และคนอยากรู้อยากเห็น

พร้อมกับได้รับการทักทายจากเจ้าบ้านมาจากอาคารเรียนและสวัสดิ์พวกเรา เชื่อเชิญให้ขึ้นไปบนอาคาร พวกเราแนะนำตัวและบอกเป้าหมายของการมาเที่ยว และขออนุญาตสนทนาถามไถ่ ซึ่งได้รับความกรุณาด้วยดี ทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาของประเทศลาวก็มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ก้าวทันโลกและสังคมเช่นกัน

ชั้นประถมศึกษามีหลักสูตร ๕ ปี (ป.๑-ป.๕) /มัธยมต้น เดิมมีหลักสูตร ๓ ปี และปีนี้ได้ขยายหลักสูตรออกไปอีก ๑ ปี /มัธยมปลายมีหลักสูตร ๓ ปีเช่นกัน แต่ชาวลาวมักจะเรียกว่า ม.๑-ม.๔ และ ม.๕-ม.๗

โรงเรียนนี้มีนักเรียน ๑๖๕ คน มีครู ๖ คน เป็นผู้หญิงทั้งหมดคือ ครูประจำชั้น ๕ คน และผู้อำนวยการอีก ๑ คน โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ที่เป็นของรัฐจะตั้งอยู่ในวัด นักเรียนสามารถวิ่งเล่นได้ทั้ง “เดิน” (สนาม) หากครูมีความจำเป็นมาสอนไม่ได้จะมีพระสงฆ์มาสอนแทน

ภาคเรียนที่ ๑ โรงเรียนเปิดเรียนเดือนกันยายน-มกราคม ภายหลังจากที่นักเรียน “เสีง” (สอบ) จะปิดเพียง ๑ สัปดาห์

ภาคเรียนที่ ๒ โรงเรียนเปิดเรียนเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม ภายหลังจากที่นักเรียน “เสีง” (สอบ) จะปิด ๓ เดือน คือ มิถุนายน กรกฎาคมและสิงหาคม เพื่อให้ให้นักเรียนไปช่วยพ่อแม่ทำนา ทำสวน

การแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นความร่วมมือของครู โรงเรียนและภาครัฐ นักเรียนที่เรียนซ้ำให้เรียนซ้ำชั้นได้ไม่

เกิน ๒ ปี โดยครูจะต้องไปเข้ารับการอบรมเพื่อนำนวัตกรรมมาใช้กับนักเรียนกลุ่มนี้ ส่วนนักเรียนขาดแคลนจะได้รับยกเว้นพันธะการใช้จ่ายจำนวน ๕,๐๐๐ กีบ (๒๐๐ บาท) และได้รับเครื่องนุ่งห่มตามสมควร หากมีทุนการศึกษาจะต้องไปเบิกจากหอวัฒนธรรมแห่งชาติ นักเรียนที่เรียนดีมีความเป็นเลิศทางวิชาการจะได้รับรางวัล พาไปทัศนศึกษาเพื่อเสริมประสบการณ์

หลักสูตรการสอนมี ๘ วิชา เรียงตามลำดับความสำคัญคือ คณิตศาสตร์ ภาษาลาว โลกอ้อมตัว (สุขภาพ วิทยาศาสตร์ หน้าที่พลเมืองดี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สุขภาพ) พลศึกษา ศิลปกรรม ทัศนกรรม ศิลปะดนตรีและภาษาอังกฤษ

คุณวุฒิของครู หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมปลายแล้ว จะต้องเรียนหลักสูตรครูบำรุง ๑ ปี เรียกว่า ครูชั้นต้น , ๓ ปี เรียกว่า ครูชั้นกลาง , เรียน ๗ ปี เรียกว่า ครูชั้นสูง ครูผู้หญิงอยู่ในราชการโดยกำหนดเกษียณอายุเพียง ๕๕ ปี ส่วนครูชาย ๖๐ ปี และทราบว่าผู้ที่ลาออกจากราชการส่วนใหญ่ไม่ได้เปื้อนหน้าในอาชีพครู แต่เนื่องจากบ้านไกล ย้ายไม่ได้ และการเจ็บป่วย

ทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูให้การต้อนรับ และสนทนากันด้วยอัธยาศัยที่โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส และประทับใจอย่างยิ่ง ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนถือว่าการสนทนาของพวกเรานับเป็นการถอดบทเรียนร่วมกัน...อ่านได้จากบันทึกข้างล่างค่ะ

ระยะสุดท้ายกำลังใจหดหาย

นพวรรณ พงษ์เจริญ

13 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/358162>

วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้มีโอกาสไปร่วมเป็นกำลังใจให้กับชาว GotoKnow ในกิจกรรม GotoKnow : Go to หนองคาย จัดค่ายอาสา เยาวชนผู้ป่วยโรคไต ตอนแรกได้สอบถามข้อมูลจากคุณมณีวรรณฯ แล้วทราบว่าผู้ป่วยโรคไตที่มาร่วมกิจกรรมนี้มีกว่า ๑๐๐ คน นับตั้งแต่วันที่ ๖-๘ พฤษภาคม ที่ผ่านมาก็เที่ยวเสียจนคุ้มกับการที่ได้ไปหนองคายเป็นการล่วงหน้า วันนี้เราควรจะแบ่งเบาอะไรจากผู้ป่วยโรคไตได้บ้าง

ฉันเดินทางไปถึงชั้น ๔ ของอาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลหนองคาย ก่อนพิธีเปิดเล็กน้อย ได้เห็นผู้ป่วยนั่งอยู่เต็มห้อง ทำให้คิดเองว่า “ทำไมเป็นโรคกันมากมาย” อันที่จริงได้ทราบภายหลังว่ามีทั้งผู้ป่วยและผู้ดูแล หลังจากพิธีเปิดเสร็จสิ้นลง คุณหมอพิสิฐ อินทรวงษ์ชิตี อายุรแพทย์โรคไต โรงพยาบาลหนองคายได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไตวาย ทั้งสาเหตุ การรักษาและการฟื้นฟูสภาพ

เกี่ยวกับอาการป่วยของโรคไตมีหลายระยะ จนถึงระยะสุดท้ายคือ ไตวาย ถ้าหากได้รับการตรวจพบโรคไตตั้งแต่แรกๆ จะสามารถลดและควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่างๆ รวมทั้งการรักษาด้วยยาปรับระดับความสมดุลของร่างกาย จะช่วยให้ยืดระยะเวลาการเสื่อมของไตได้มาก หากตรวจพบและรักษาแต่เนิ่นๆ ก็จะสามารถยืดอายุออกไปได้อีกยาวนาน หากไม่ดำเนินการอะไรเลย ก็จะมีชีวิตอยู่เพียงไม่เกินปีก็จะเสียชีวิต

นับเป็นครั้งแรกที่ได้ยกมืออาสาไปร่วมกิจกรรม แม้ว่าจะไม่มีความรู้เหมือนกับพยาบาลอาชีพ คุณหมอ หรือผู้ผ่านประสบการณ์ด้านนี้มาก่อน แต่ฉันคิดว่าขอไปเป็นส่วนหนึ่งในกำลังใจของกลุ่มจิตอาสาที่ยังดี

ฉันได้มีโอกาสเพียงเล็กน้อยในการเรียนรู้และเข้าใจผู้ป่วยโรคไต ฉันและคุณแกล็ค พยาบาลโรงพยาบาลหนองคาย และผู้ป่วย ๔ ท่าน ผู้ดูแลผู้ป่วยอีก ๔ ท่าน นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามทำหน้าที่เป็นผู้จัดบันทึก ตอนแรกผู้ป่วยหรือผู้ดูแลผู้ป่วยบอก “ไม่ทราบจะพูดอย่างไร” ฉันจึงได้เริ่มต้นพูดด้วยประสบการณ์ส่วนตัวว่า “เมื่อหลายปีก่อน

คุณหมอได้ตรวจพบเนื้องอกที่ปีกมดลูก เมื่อถึงคราวนัดผ่าตัดได้ตรวจอีกครั้ง ปรากฏว่าไม่พบอะไร ซึ่งไม่ใช่เกิดจาก ปาฏิหาริย์ หากแต่ที่บอกว่าเป็นเนื้องอกนั้นคือ ก้อนเลือด แต่ภายหลังได้ฝ่อและหายไป” รวมทั้งเล่าถึงความรู้สึกและการปฏิบัติตัว

กลุ่มของฉันทันจึงได้เริ่มที่ผู้ดูแลคนไข้ที่นั่นใกล้ๆ ฉันทันก่อนเป็นคนแรก สรุพบว่า กลุ่มของผู้ดูแลคนไข้ ๓ คนผ่านไปมี ความรู้สึกคล้ายกันคือ เมื่อปรนนิบัติคนไข้จนเคยชินแล้วก็ไม่ถือว่าลำบากและสามารถทำได้เพราะเป็นบุคคลที่รักใน ครอบครัว ส่วนคนไข้ทั้ง ๔ ก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกัน แรกๆ ก็หมดหวังท้อแท้ เสียเงินค่ารักษาจำนวนมาก ภายหลัง ได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัว การดูแลจากหมอและพยาบาล รวมทั้งได้มาเข้าโครงการโรคไตของโรงพยาบาล หนองคาย และได้เห็นคนอื่นๆ ก็เป็นโรคเดียวกันจำนวนมาก จึงทำให้มีกำลังใจเข้มแข็งขึ้น ประทับใจที่ผู้ป่วยท่าน หนึ่งมีพรสวรรค์ในการร้องเพลงได้ไพเราะมาก นับว่าเป็นการเยียวยาและบำบัดจิตใจได้อีกแบบหนึ่ง

หญิงสาวที่นั่งตรงข้ามฉันทันเป็นผู้ดูแลคนป่วยโรคไตคือ สามีมของเธอนั่นเอง เธอเล่าด้วยเสียงสั่นและน้ำตานอง หน้าว่า “เดิมสามีมของเธอนั่งไขว่ห้างมาหลายวันและปวดศีรษะรุนแรง” ทานยาแล้วอาการไม่ดีขึ้น จึงนำสามีมส่งโรงพยาบาลเมื่อหมอตตรวจแล้วแจ้งว่า **“สามีมของเธอเป็นไตวายระยะสุดท้าย”** ทั้งเธอและสามีมมีความรู้สึกหมดหวัง หมดเรี่ยวแรง ขับมอเตอร์ไซค์กลับบ้านด้วยความเสียใจและร้องไห้กันไปตลอดทางจนถึงอำเภอบึงกาฬระยะทาง ๑๔๕ กิโลเมตร

เมื่อถึงเวลา ๓ เดือนที่หมอนัด เธอได้พาสามีมไปพบหมอตตามนัด “ทำการผ่าตัดเพื่อล้างไตทางหน้าท้อง” แม้ว่า เธอมีความตั้งใจในการปรนนิบัติสามีมอย่างดี วันหนึ่งสามีมของเธอหมดสติและชักถึงกับนำช้อนใส่ปากกันกัดลิ้นและ นำสามีมส่งโรงพยาบาลอีกครั้ง เนื่องจากสายยางกระโดด จึงได้รับการผ่าตัดอีกครั้งหนึ่ง สามีมได้รับการรักษาไตวายมาเป็นเวลา ๓ ปี มีการติดเชื้อเพียงครั้งเดียว

คุณแฉีกพยาบาลที่อยู่กลุ่มเดียวกับฉันทันได้อธิบายให้ฉันทันฟังว่า **“ระยะสุดท้ายของโรคไต หมอสามารถบอกคนไข้ได้ เพราะเป็นโรคที่รักษาหาย ยกเว้นโรคมะเร็งหรือโรคที่รักษายาก หมอจะบอกเฉพาะญาติของคนไข้เท่านั้น”**

คนไข้และผู้ดูแลแต่ละกลุ่มจะได้รับคัดเลือกให้ออกไปพูดหน้าประชุม ที่น่าสนใจของผู้ป่วยกลุ่มอื่นในขณะที่ได้รับ ฟังคือ “คุณประนอม ซึ่งไม่เคยทราบมาก่อนว่าตนเองเป็นโรคไต แล้ววันหนึ่งหลังจากกลับจากงานของชุมชน อาบน้ำ แต่งตัวและหิวผม ปรากฏว่าผมหลุดติดหัวไปทั้งศีรษะ กลายเป็นคนหัวโล้น ลูกกลับมาเยี่ยมบ้าน **“จำแม่ของตนเองไม่ได้”** นับเป็นความรู้ใหม่ของฉันและเป็นอาการที่น่าสังเกตได้

สังเกตเห็นผู้ป่วยและผู้ดูแลมีความสุขได้ ยิ้มแย้มที่ได้รับกำลังใจและรู้ว่าในสังคมไทยยังมีความเอื้ออาทรห่วงใย สนใจเหลือวแลพวกเขาอยู่ และทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ภายหลังที่คุ้นเคยกับคณะจิตอาสามากขึ้น การ สร้างความคุ้นเคยและลดช่องว่างระหว่างกันจึงเป็นเทคนิคที่สำคัญในการสร้างสัมพันธ์ภาพให้ก่อตัวไปจนถึงการช่วย เหลือเกื้อกูลกัน สังคมจะเป็นสุขและอยู่รอดได้ด้วยการให้และความรักอย่างผู้มีหัวใจ...ยิ่งใหญ่เสมอ นี่คือนคุณค่าของ ความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

เพียงนิดหน่อยแต่มีคุณค่า

นพวรรณ พงษ์เจริญ

13 พฤษภาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/358197>

การเดินทางของแต่ละคนมีจุดหมายอันเดียวกันคือ ไปให้ถึงปลายทาง บางคนขึ้นรถ ลงเรือ นั่งเครื่องแล้วก็หลับ ปูย จอดแล้วพัก ถึงแล้วลง สิ้นสุดการเดินทางแต่ละครั้งโดยสวัสดิภาพ บางคนไม่ให้ความสนใจกับคนรอบข้างนั่งตัวแข็งท้อเห็นคนข้างๆ เป็นมนุษย์แพรวพราวโรคร้ายประมาธนั้น

วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ฉันเดินทางไปหนองคาย มีหนังสือไปเป็นเพื่อน ๑ เล่ม และพบกับเพื่อนร่วมทางคนแรกของฉันเป็นเด็กสาวอายุอานามประมาณ ๓๐ ต้นๆ เธอบอกว่าเมารถ ฉันจึงขยับเปลี่ยนที่นั่งให้เธอนั่งแทนที่ฉัน เพื่อที่จะได้มองไปข้างหน้าสบายๆ เธอบอกขอบคุณอย่างแผ่วเบา แต่ดวงตาและสีหน้าเธอเศร้าสร้อยเหลือเกิน ฉันหาจังหวะพักหายใจเพื่ออยากจะถามว่าเธอไม่สบายหรือเปล่า ในที่สุดเธอบอกว่าไม่เป็นอะไร สักครู่เธอได้พูดโทรศัพท์แล้วร้องไห้ตาไหลพราก ฉันจึงส่งกระดาษเช็ดหน้าให้เธอและแตะหลังมือเธอเบาๆ เธอมองหน้าฉันและยิ้มทั้งน้ำตาเดาว่าอาจจะเป็นอาการของความผิดหวังอะไรบางอย่าง เมื่อถึงจังหวัดเลย เธอลงจากรถไปหันมาส่งยิ้มอีกนิดๆ

ฉันเดินทางต่อไปจังหวัดอุดรธานี นั่งคู่กับผู้หญิงหน้าตาดีผิวเนียนสีแทนรับกับใบหน้าที่คมคาย นั่งเบาะคู่หน้า ในรถเปิดหนังเรื่อง “แหยมยโสธร” มีการแต่งกายสุดเฉี่ยว สีฉูดฉาดทรวงและพูดจาหยาบโลนบ้าง รู้สึกว่าเธอจะรับไม่ได้กับหนังเรื่องนี้อยากจะให้พนักงานรถปิดและเปิดเรื่องอื่นแทน เธอแสดงอาการไม่พอใจอยู่ตลอดเวลา ฉันส่งยิ้มเพื่อให้เธอสบายใจ เธอเข้าใจว่าฉันคงมีความเห็นเช่นเดียวกับเธอ ฉันมองดูหนังบ้างและอ่านหนังสือบ้าง

เมื่อยังไม่ถึงปลายทางก็ต้องเดินทางต่อไป ภรรยาของพนักงานขับรถโวยวายเรื่องอะไรไม่ทราบ เพราะพูดเป็นภาษาอีสาน แต่พอจับเค้าความได้ว่า “เธอเสียเปรียบอะไรสักอย่าง” แต่สามีเธอดูเฉยกับการบ่นของภรรยามาก ภายหลังได้ยินเสียงสามีถามเบาๆ ว่า “เสียเงินไปหรือยังละ” ภรรยาตอบแบบตะคอกใส่ว่า “เสียไปแล้วโว้ย ถ้ามองอยู่ได้ ร้าคาญชะมัด” สามีพูดสั้นๆ ด้วยถ้อยคำนุ่มนวลว่า “เสียเงินแล้วก็แล้วไป เจียบชะ” อาการของภรียาก็ยังบ่นจากรุนแรง เป็นเบาและเจียบไป วันต่อมา...ฉันนั่งรอรถคุณพระณี พี่สาวคุณปรีดาอีกคนหนึ่ง

ภายหลังที่กลับจากเวียงจันทน์ ที่ด่านตรวจฝังหนองคาย หญิงชายคู่หนึ่งเดินตามกันมาแล้วหยุดยืนใกล้ๆ ฉันทันหน้าตาบึ้ง อมทุกข์ บอกบุญไม่รับ ฝ่ายหญิงพูดขึ้นว่า “เมื่อไหร่คุณจะเลิกกับนั่นเสียที โทษพวกผมกันอยู่ได้ วันแล้ววันเล่า” ฝ่ายชายก็สวนขึ้นทันทีว่า “แล้วเมื่อไหร่เธอจะเลิกถาม อยากเลิกจะเลิกเอง ไม่ต้องมาบังคับ พูดอะไรให้ฟังก็บอกว่าโทษๆ” ฉันทันเธอก็มีนิสัยโทษๆใช้ใหม่จึงไม่เคยเชื่อฉันทันเลย” ฉันทันกำลังหันหลังกลับคุณปริดาส่งสัญญาณว่าคุณพรณิมาจับแล้ว

อีกวัน..ณ โรงพยาบาลหนองคายตอนเช้า ฉันทันลงจากรถคุณปริดาและไปรออยู่ที่บันไดทางขึ้นตึก มีสุขภาพสตรีสวยมาก แต่งกายดูดีไปหมด ไม่ว่าจะเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า และการแต่งหน้าทาปาก ขับรถมาจอดริมบันไดทางขึ้นด้านซ้าย ซึ่งเป็นทางผ่านปกติและเป็นที่จอดรถส่งผู้ป่วย เธอถามยามว่า “ฉันทันขอจอดตรงนี้สักครู่ได้ไหม ฉันทันจะนำอาหารไปให้ญาติผู้เฒ่าผู้แก่” ยามไม่ปฏิเสธแต่บอกว่า “ให้ไปจอดด้านขวาแทน” หากเธอจะขับไปอีกนิดเดี๋ยวก็ถึงที่จอดรถ เธอทำตามที่ยามบอก แต่ปากก็ถามเหมือนเดิมว่า “ตรงนี้ได้นะ” แล้วเธอก็จูงมือลูกชายเล็กๆ เดินขึ้นไป ยามเดินผ่านมาและบ่นให้ฉันทันฟังว่า “ถึงแม้ว่าห้ามจอดหรือจอดไม่ได้ แต่เขาก็จะจอดอยู่ดี”

วันกลับ..บนรถ มุกดาหาร-แม่สอด ฉันทันนั่งแถวเดียวกับคุณหนานเกียรติแต่คนละฝั่ง เพื่อร่วมทางคนข้างๆ ฉันทันเป็นผู้ชายวัยไม่หนุ่มและไม่แก่ ทำทางสุขภาพเรียบร้อย ก่อนรถออกเขายกโทรศัพท์ขึ้นมาพูดกับปลายสายว่า “ลูกจ๋า..พ่อกำลังเดินทางกลับอยู่บนรถแล้วนะคะ ทานข้าวและปิดประตูบ้านเรียบร้อยหรือยัง บอกคุณแม่ว่าไม่ต้องโทรถึงพ่อนะ เมื่อพ่อถึงบ้านแล้วก็สว่างพอดี พ่อกลับบ้านเองได้ นอนหลับนะคะ”

ทุกเหตุการณ์ที่ฉันทันพบอาจจะมองแบบหยาบๆ ว่าเป็นเรื่องของชาวบ้าน สำหรับฉันทันคิดว่าเป็นเรื่องทีละเอียดอ่อนมาก ทุกเรื่องแม้เพียงนิดหน่อยกลับมีความหมาย มีคุณค่าต่อฉันทันมาก เป็นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ความนิยมชมชอบ ความควรหรือไม่ควร การเดินทางสำคัญ แต่เราได้อะไรระหว่างการเดินทางมากกว่า เราไม่ควรมองข้ามว่าเป็นเรื่องเพียงเล็กน้อย เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมควรตระหนักในคุณค่าที่พึงมี “เรามีความสุขกระนั้นหรือเมื่อเห็นคนอื่นเป็นทุกข์”

เพื่อนสนิท 'อลิสา'

นพวรรณ พงษ์เจริญ

29 มีนาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/348133>

เพื่อนสนิทของฉันมีหลายคน แต่ละคนมีที่มาของสัมพันธ์ภาพที่ต่างกัน เพื่อนคนนี้ชื่อ “อ้อย หรือ อลิสา” เราเติบโตมาด้วยกันเมื่ออายุก่อนเข้าอนุบาล เพราะเรามีบ้านพักอยู่ในค่ายทหารฯ อ้อยมีพี่สาวสามคนคือพี่อิม พี่อืดและพี่อ้อย มีน้องชายชื่ออ้น

พ่อของเราเป็นเพื่อนกัน เมื่ออ้อยอายุได้ ๑๐ ขวบ คุณพ่อของอ้อยเสียชีวิตที่ชายแดนอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา คุณแม่ของอ้อยนั้นเป็นแม่บ้านต้องรับภาระเลี้ยงลูกถึง ๕ คน ครอบครัวของฉันจึงไปรับอ้อยมาอยู่ในบ้านและขอรับผิดชอบการศึกษาของพี่อิม ที่เป็นคนโต เมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้มาดูแลน้องๆ ต่อไป

ฉันไม่มีน้อง จึงอยากได้น้องกับเขาบ้าง ได้ออกอุบายให้อ้อยไปรับน้องชายคือ อ้น มาเที่ยวที่บ้านด้วย ตอนแรกก็ส่งกลับในตอนเย็น ตอนหลังก็ให้ค้างที่ละคืน กลายเป็น ๒-๓ คืนและหลายๆ คืน จนในที่สุดทำให้บ้านของฉันมีเด็กถึง ๓ คนคือ ฉัน อ้อย และอ้นที่เป็นน้องชายของเรา และพวกเรา ๓ คนก็กินนอน เล่นด้วยกันเป็นเพื่อนกันจนโต พ่อแม่ของฉันดูแลทั้งสองจนจบการศึกษา เป็นเจ้าภาพงานบวชงานแต่งงานแต่งงานให้ด้วย

ฉันและอ้อยจึงเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่อายุ ๓ ขวบจนถึงปัจจุบัน เราเคยโกรธ เคยอนกันบ่อยมาก แต่ในใจลึกๆ เราสองคนรักกันมาก เมื่อโกรธกันแต่ครั้งไม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องเป็นฝ่ายอ้อ บางเวลาเราห่างเหินกันไปก็ตามแต่ความจริงนั้นเราคิดถึงกันเสมอ

เวลามีทุกข์ ไม่สบายใจของคนใดคนหนึ่ง เราจะนึกถึงกันเสมอและโทรศัพท์หากัน คุยกันทุกวันหรือวันเว้นวัน แล้วก็ห่างกันไปเป็นระยะสั้น ระยะยาว สุดแท้แต่ใครจะเกิดอาการก่อนใคร

อย่างเช่นสัปดาห์ที่ผ่านมาอ้อยและครอบครัวของเธอ ผลัดกันโทรศัพท์มาอวยพรวันเกิดของฉัน นับตั้งแต่นั้นเราก็คุยกันทุกวัน และวันนี้ฉันโทรศัพท์ไปหาอ้อยก่อน อ้อยเดาใจได้ว่า “ฉันต้องมีเรื่องที่เป็นปัญหา” เราคุยกันนาน

มาก และคาดว่าคราวนี้ก็คงจะติดต่อโทรศัพท์หากันเช่นที่ผ่านมา จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะหยุดไปเอง และเริ่มต้นใหม่เช่นนี้ไปเรื่อยๆ นี่แหละ...เพื่อนรักของฉัน

เพื่อนสนิท‘อรณิ’

นพวรรณ พงษ์เจริญ

31 มีนาคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/348624>

เมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ฉันได้แยกห้องเรียนกับอ้อยเพื่อนรัก แต่เราก็กังเดินทางไปกลับด้วยกัน ทานข้าวด้วยกัน นอนด้วยกัน เพราะอยู่บ้านหลังเดียวกัน ห้องเรียนของฉันอยู่ห้อง ๑ ส่วนอ้อยอยู่ห้อง ๒

ที่ห้องเรียนของฉัน มีนักเรียน ๔๖ คน ฉันตัวเล็กและเตี้ยจึงถูกนั่งแถวหน้ามาตลอด ในชั้นเรียนใหม่จะมีจำนวนของเพื่อนเก่ามากกว่าเพื่อนใหม่ที่ถูกคัดมาจากห้องเรียนอื่นๆ มารวมกัน

ฉันนั่งแถวกลางหน้าสุดคู่กับเพื่อนชื่อ “อ้อยหรืออรณิ” สองสามวันแรก เราไม่คุ้นกันสักเท่าไร ส่วนแถวริมอีกข้างละ ๒ แถวล้วนเป็นที่นั่งเด็กผู้ด้อยความสูงทั้งหมด

วันต่อมาฉันเห็นอ้อยดูซึมๆ และไม่มีเพื่อนเลย ฉันจึงเริ่มคุยด้วยและพาอ้อยไปเข้าพวกกับอ้อย รวมกันจากคู่กลายเป็นกลุ่ม ๓ คน วันหนึ่งอ้อยเล่าให้ฉันฟังว่า “เธอเป็นนักเรียนต่างอำเภอ คุณพ่อเป็นศึกษานิเทศก์ต่างอำเภอ ส่วนคุณแม่เป็นครู เธอมาพักอยู่กับญาติฝ่ายแม่แต่ไม่ได้รับความสะดวกเรื่องการใช้อุปกรณ์ภายในบ้านเช่นเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ โดยเฉพาะเตารีด”

ฉันจึงอาสาผ้าของอ้อยไปปรืดที่บ้านของฉันและนำกลับมาส่งอ้อยวันเว้นวัน อ้อยได้เขียนจดหมายถึงฉันมีความว่า “เวลาฉันมีทุกข์ฉันกลับไปนึกถึงพ่อแม่ที่อยู่ต่างอำเภอ และนึกถึงเพื่อนเก่าที่อยู่ต่างห้อง และไม่เคียดเลยว่าคุณจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนที่นั่งใกล้ๆ คนนี้”

แล้ว..ในที่สุดฉันจึงขออนุญาตคุณแม่พาอ้อยไปพักอยู่ที่บ้านของฉัน จนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บ้านของฉันจึงไม่เสียเบงกาทันทีถึง ๔ คน รวมทั้งเด็กชายชื่ออ้น

อ้อยเรียนต่อที่เดียวกันกับอ้อยคือมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง แถบชายทะเลภาคตะวันออก “เอกภาษาอังกฤษ” ทั้ง

สองคน ส่วนฉันได้เรียนที่มหาวิทยาลัยใกล้บ้านเอกเดียวกันอีก

ชีวิตของเรา ๓ คน รวมทั้งผู้แอบติดตามอีก ๑ คนคือ นายอันที่เริ่มเป็นหนุ่ม รวมเป็น ๔ คน มักจะผลัดกันไปค้างบ้านนั้นบ้านนี้ ๓ แห่งคือ บ้านของแม่สว่างศรี คุณแม่ของอ้อย และบ้านของแม่อาภรณ์ พ่อไปบูลย์ คุณแม่และคุณพ่อของอ้อย

อ้อยและอ้อยเข้ารับราชการเป็นครูในปีเดียวกัน แต่คนละโรงเรียนคนละจังหวัด ส่วนฉันไปเป็นลูกจ้างทำงานรับจ้างบริษัทเอกชนอยู่ถึง ๖ ปี กว่าจะได้เป็นครูกับเขา ระหว่างนั้นพวกเรา ๓ คนก็ยังทำตัวเหมือนเดิมผลัดกันไปเยี่ยมและนัดพบกันเหมือนเดิมส่วนใหญ่จะเป็นที่บ้านของฉัน

ระยะเวลาที่นัดพบกันก็ห่างขึ้นๆ ครั้งสุดท้ายที่เราพบกันเมื่องานลาออกก่อนเกษียณอายุราชการของอ้อยเมื่อ ๒๕๕๑ เพราะความจำเป็นเรื่องสุขภาพ อย่างน้อยเราก็จะพบกันปีละครั้ง อ้อยและอ้อยจะเป็นฝ่ายมาเยี่ยมฉันทุกครั้ง ไม่แปลกและไม่คิดว่าใครควรจะไปเยี่ยมใครก่อน แต่สัมพันธ์ภาพยัง...เหมือนเดิม “อ้อย อรดีเพื่อนรักของฉัน”

เพื่อนสนิท 'วิไลวรรณ'

นพวรรณ พงษ์เจริญ

1 เมษายน 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/348786>

เพื่อนรุ่นโตคนแรก ชื่อวิไลวรรณหรือแดง เธอเป็นคนสวยน่ารัก ปากเป็นรูปกระฉับ ฉันเคยสังเกตว่าเธอชอบอยู่คนเดียว และไม่ชอบสูงส่งกับใคร ส่วนฉันเริ่มมีกลุ่มเพื่อนใหม่อย่างประปรายแล้ว แต่ยังไม่มียุติเพื่อนสนิท

วันนั้นแดงยืมให้ฉันนิดหน่อยแบบเศร้าๆ ฉันจึงรับเป็นไมตรีและทักทายแดง ต่อมาเราก็เริ่มเป็นเพื่อนที่ค่อนข้างสนิทกัน แดงเล่าให้ฟังว่า “เป็นลูกสาวนายทหาร คุณแม่เป็นแม่บ้าน มีพี่สาว น้องสาวและน้องชายอย่างละ ๑ คน ที่มาเข้าเรียนตรงนี้ไม่ชอบและไม่ถูกใจ แต่ขัดใจพ่อแม่ไม่ได้”

สาเหตุที่เธอชอบอยู่คนเดียวและยังไม่มียุติเพื่อน เพราะเธอค่อนข้างที่จะคบคนยาก เนื่องจากยึดมั่นว่าตนเองมาจากครอบครัวของนายทหารก็อาจเป็นได้ และรู้สึกจะเยอหยิ่งอยู่บ้าง เธอจะคุยได้ดีกับฉันเท่านั้น แต่ไม่ชอบทักทายหรือคุยกับเพื่อนคนอื่น

แดงมีผลการเรียนไม่ดีนัก เป็นเพราะเธอไม่ชอบและไม่ขยัน อีกประการหนึ่งเธอมีเพื่อนชาย เมื่อเราสนิทกันเธอได้นำจดหมายเพื่อนชายมาอ่านให้ฉันฟัง เพื่อนชายของเธอเรียนอยู่โรงเรียนเทคนิค (ในสมัยนั้น) ต่อมาเมื่อเราสนิทกันมากขึ้น ฉันได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเพื่อนชายเพื่อความหวังดีและประสงค์ดี โดยไม่ให้เธอเจ็บช้ำและรู้ตัว เนื่องจากเธอใช้เวลาเรียนและเวลาว่าง เขียนจดหมายรักทุกวัน แทนที่จะเอาเวลามาสนใจในการเรียน

ผลการเรียนภาคเรียนที่ ๑ คะแนนเฉลี่ยของเธอเกือบไปไม่รอด เพราะคาบเส้น ที่ผ่านได้เพราะฉันเป็นคนทำรายงานให้เธอแทบทุกครั้ง ฉันไม่เห็นเธอโศกเศร้าเสียใจแต่อย่างใด ฉันทำตัวเป็นเพื่อนที่ดีของเธอตลอดเวลาที่เรียนอยู่ปี ๑ จนกระทั่งภาคเรียนที่ ๒ คราวนี้เธอต้องถูกคัดชื่อออก เพราะคะแนนเฉลี่ยได้เพียง ๑ กว่าๆ

ตั้งแต่วันนั้นมา ฉันไม่เคยพบเธออีกเลย แต่จำชื่อของเธอตลอดมา ครั้งหนึ่งฉันอ่านพบจากสื่อว่าเธอทำงานเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่โรงแรมมีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ฉันตามไปพบเธอ ตอนแรกเธอจำฉันไม่ได้ เพราะเราจากกันมาเป็น

เวลา ๒๒ ปี แต่สิ่งที่เธอไม่เคยลืมคือเธอบอกว่า ... “รอยยิ้มของฉันและคำพูดที่ฉันเคยเตือนเธอทุกถ้อยคำ”

ต่อมาเธอได้ส่งข่าวว่าจะเดินทางไปอยู่ต่างประเทศ แล้วยุโรปกับครอบครัว ประมาณเกือบปีฉันได้รับโปสการ์ดของเธอครั้งหนึ่ง จากนั้นฉันไม่ได้รับการติดต่อจากเธออีกเลย ฉันอยากจะบอกเธอว่า ยังระลึกถึงเธอเสมอ

เพื่อนสนิท (กึ่งจัน)

นพวรรณ พงษ์เจริญ

1 เมษายน 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/348899>

ขณะที่ฉันสนิทกับแดงอยู่นั้น ฉันยังมีเพื่อนอีกคนชื่อกึ่ง หรือกึ่งจัน แต่แดงไม่ชอบกึ่งนัก เนื่องจากกึ่งมีความเป็นอยู่เรียบง่าย หมกมุ่นอยู่กับการเรียน รับผิดชอบอาจารย์ประจำหอ และหารายได้กับการขายสิ่งของเล็กๆน้อยในหอพัก

ปีต่อมาเมื่อไม่มีแดง ทำให้ฉันมีโอกาสดูคบกับกึ่ง ทำให้คุ้นเคยและสนิทกันมากขึ้น ทำให้ฉันมองเห็นว่ากึ่งเป็นคนดีและน่ารักมาก กึ่งได้เล่าเรื่องราวของเธอให้ฉันฟังทั้งน้ำตานองหน้าสะอึกสะอื้น กึ่งมีอายุมากกว่าฉันถึง ๒ ปี และเรื่องของเธอทำให้ฉันจดจำแทบไม่ขาดตอน กึ่งเล่าว่า

..เธอเกิดมาไม่เคยเห็นหน้าพ่อหรือแม่ เธออยู่กับตา ยายและน้าสาวที่ตำบลบ้านนอกแห่งหนึ่ง เพราะพ่อแม่ของเธอหย่าร้างกันตั้งแต่เธออายุไม่ถึงหนึ่งขวบ เมื่อเธอเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาเธอได้รู้ว่าแม่ยังมีชีวิตอยู่ แม่และพ่อเลี้ยงมาเยี่ยมพร้อมลูกคนใหม่อีก ๓ คน ส่วนเธอมีความเป็นอยู่ที่ลำบากมาก แต่มีโอกาสไปโรงเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗

ความยากจนทำให้เธอไม่ได้เรียนต่อในชั้นมัธยม เธอต้องออกไปรับจ้างหาเงินเลี้ยงตาและยาย เป็นเวลา ๒ ปี จนกระทั่งตาและยายเสียชีวิต และตลอดเวลาเธอได้สืบเสาะติดตามหาพ่อของเธอ เมื่อรับจ้างและรวบรวมเงินได้จำนวนหนึ่ง เธอจึงติดตามไปพบพ่อของเธอที่จังหวัดหนึ่งในภาคใต้ เธอได้พบพ่อจริงๆ พ่อมีภรรยาใหม่และลูกอีก ๒ คน เธอจึงได้อาศัยอยู่กับพ่อและภรรยาใหม่เพื่อต้องการที่จะเรียนต่อให้จบชั้นมัธยมศึกษาเท่านั้น อันจะทำให้เธอได้มีพื้นฐานในการหางานทำได้

ชีวิตของเธอกับครอบครัวของพ่อมีความลำบากมาก เธอต้องทำงานทุกอย่างเพราะฐานะของพ่อก็หาเข้ากินค่า แต่เธอพอใจมากที่เธอได้เรียนหนังสือในโรงเรียนมัธยมใกล้บ้าน จนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ส่วนแม่เธอไม่เคยติดต่อกันอีกเลย เนื่องจากเธอถูกพ่อเลี้ยงรังเกียจ ตลอดเวลาเธอไม่เคยเรียกค่าว่าพ่อและแม่กับพ่อแม่ของเธอ แต่เคยเรียกตาและยายว่าพ่อแม่เท่านั้น

เธอได้จัดการกับชีวิตของตนเอง ขอบอกจากบ้านของพ่อและแม่เลี้ยง ไปใช้ชีวิตตามลำพัง เช่นรับจ้างทำงานและค้าขาย เช่น ขายปลาน้ำจืด ขายผัก ขายผลไม้ และขายตรง เพื่อนำเงินไปเรียนต่อชั้นมัธยมปลายของการศึกษานอกโรงเรียน และสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้

ระหว่างที่เรียนในระดับอุดมศึกษา เธอพยายามหาเงินเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน โดยการรับจ้างซักผ้ารีดผ้าและทำความสะอาดบ้านอาจารย์ รับจ้างเพื่อนๆ ทำรายงาน แต่ทุกวันเธอนอนประมาณ ๓ - ๔ ชั่วโมง ด้านการเรียนนับว่าเธอมีผลการเรียนดีมาก อาจเป็นเพราะเธอตั้งใจเรียนในเวลาเรียน ภายหลังจากที่พวกเราเรียนจบ เราก็ไม่เคยเจอกัน แต่ฉันทราบว่าเธอสอบบรรจุได้ทันทีในปีที่เรียนจบ ...

สวรรค์หรือฟ้าบันดาล ฉันทดลองใช้ชื่อของเธอค้นหาทาง Internet พบนามสกุลเหมือนกันแต่คนละชื่อ ฉันโทรศัพท์ติดต่อไปยังที่ทำงานของคนตามชื่อนั้น ปรากฏว่าเธอได้เปลี่ยนชื่อนั่นเอง ฉันรู้สึกยินดีที่เธอมีตำแหน่งทางวิชาการระดับสูง

กึ่งเป็นเพื่อนสนิทที่ฉันรักและศรัทธามาก เธอเป็นผู้หญิงแกร่งและมีหัวใจเป็นทองคำ คำว่าเพื่อนสนิทของฉันอาจมีหลากหลายความหมาย แต่ที่สำคัญเพื่อนสนิทคือ เพื่อนที่เปิดเผยความในใจให้เพื่อนรับฟัง กึ่ง...เพื่อนสนิทของฉันอีกคน..“ชีวิต การต่อสู้ของเธอไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นเรื่องดวงชะตา วาสนาหรือพรหมลิขิต แต่เป็นเรื่องการลิขิตชีวิตด้วยตนเอง” ฉันรักและศรัทธาเพื่อนคนนี้มาก

เพื่อนสนิท 'บัวพิมพ์'

นพวรรณ พงษ์เจริญ

2 เมษายน 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/348970>

“เพื่อนสนิท” ที่ได้เล่ามาหลายบันทึกแล้วนั้น บางคนก็คบกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแต่ถือว่าเราสนิทสนมกัน สามารถเข้าใจและไว้วางใจกัน รับทราบเรื่องราวของกันและกันไม่มีปิดบัง บางคนติดต่อกันตลอดมาถึงทุกวันนี้ เหตุการณ์ที่ทำให้เราจากกันก็มาจากหน้าที่ การงานและความเปลี่ยนแปลงในชีวิตส่วนตัว แต่ความหลังความประทับใจนั้นฉันไม่เคยลืมเพื่อน

“บัวพิมพ์” เป็นเพื่อนรุ่นพี่ฉันเรียกเขาว่าพี่บัว ใครๆ จะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า บัวพิมพ์และฉันไม่น่าจะเป็นเพื่อนสนิทกันได้ ฉันรู้จักกับบัวพิมพ์ที่ร้านตัดเสื้อหน้าปากซอย..บนถนนลาดพร้าว เธอมีอาชีพขับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ทำทางคล้ายทอม แต่นิสัยไม่ใช่ทอม นับตั้งแต่นั้นบัวพิมพ์จึงรับส่งฉันจากเก็บเงินเป็นไม่เก็บเงิน และมาถึงขั้นคุยกันได้หลายเรื่องรวมทั้งเรื่องราวของชีวิตและคบกันเป็นเพื่อน

เธอมาจากครอบครัวรับจ้างทำสวนที่บางบัวทอง เป็นครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน ทำให้เธอได้เรียนหนังสือในโรงเรียนเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ความยากจนทำให้ขาดโรงเรียน เนื่องจากขาดเงินไปรับจ้าง เธออ่านและเขียนได้เล็กน้อย

เมื่อเธออายุได้ ๑๘ ปี เธอไปทำอาชีพขายบริการให้คนต่างชาติ ทำให้มีลูกสาวกับหนุ่มญี่ปุ่นติดท้องมา ๑ คน หน้าตาน่ารักเหมือนเด็กญี่ปุ่น ต่อมาเธอมีสามีเป็นชาวสเปน มีลูกชายอีก ๑ คน แรกๆ สามีคนที่สองส่งเสีย ภายหลังเจียบหายไป

เมื่อลูกๆ โตถึงวัยเข้าเรียน เธอได้นำลูกไปเข้าโรงเรียน และจ้างคนเลี้ยงเหมือนเดิม เธอพาฉันไปเยี่ยมลูกๆ ซึ่งจ้างเลี้ยงอยู่ในซอยหลังสถานีตำรวจลุมพินี ซึ่งตอนนั้นคล้ายๆ กับชุมชนแออัด ลูกๆ ของเธอทั้งสองคนดื้อและซนแบบเด็กขาดการอบรมเลี้ยงดูที่ดี

ภายหลัง ฉันทาออกจากงานและไปสอบรับราชการที่บ้านเกิดคือ พิษณุโลก ทำให้เราขาดการติดต่อกัน วันหนึ่ง เธอตัดสินใจไปหาฉันที่โรงเรียนบ้านนอก ฉันตกใจและแปลกใจมาก ปัญหาของเธอก็คือความเป็นห่วงลูกที่ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะลูกชายอายุ ๕ ขวบถูกล่อลวงไปขายบริการให้ต่างชาติ ส่วนลูกสาวก็กลัวว่าจะถูกล่วงละเมิดทางเพศ เหมือนเด็กแถวนั้นหลายๆ คน

ฉันจึงรับลูกชายเธอมาเลี้ยงดูและเข้าเรียนในโรงเรียนที่ฉันสอนอยู่ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เมื่ออายุได้ ๖ ขวบ เด็กอยู่กับฉันถึง ๓ ปี ระหว่างนั้นเธอได้สามีคนใหม่เป็นชาวนอร์เวย์ เธอจึงมารับลูกเพื่อที่จะไปอยู่นอร์เวย์ ด้วยกัน ส่วนลูกสาวพ่อชาวญี่ปุ่นมารับไปอยู่ที่ญี่ปุ่น ในปีแรกติดต่อมาสมาเสมอ แต่ภายหลังห่างหายไปจนทุกวันนี้ ปัจจุบัน ถ้าจิมมีมีชีวิตอยู่ ก็อายุ ๒๖ ปีแล้ว

ฉันเคยไปติดตามที่อำเภอบางบัวทอง สภาพพื้นที่เปลี่ยนไปมากแทบจำไม่ได้ ไม่มีใครได้รับข่าวของบุคคลในครอบครัวนี้อย่างแน่ชัด เพียงแต่ข้อมูลคร่าวๆ ว่า “พี่น้องของบัวพิมพ์ไม่ว่าหญิงหรือชายไปใช้ชีวิตอยู่ในคุก คดีลักขโมยและยาเสพติด” เรื่องนี้บัวพิมพ์เคยเล่าให้ฉันฟังเสมอว่าพ่อแม่พี่น้องเป็นคนซื่อซื่อซื่อซื่อ แต่เธอนั้นไม่มีนิสัยแบบนี้

บัวพิมพ์ มีจิตใจสูงแม้ว่าเรียนมาน้อย เป็นคนมีน้ำใสใจจริง เอื้อเฟื้อเสียสละ พูดตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม มีการตัดสินใจรวดเร็ว มีเหตุผลและมีน้ำใจ สิ่งใดที่ฉันลำบากขัดสน บัวพิมพ์จะให้ความช่วยเหลือฉันทันทีโดยไม่หวังค่าตอบแทน รวมทั้งการปกป้องความปลอดภัยรอรับรอส่งเมื่อฉันไปและกลับจากงาน และบัวพิมพ์ปฏิบัติดีต่อคนรอบข้างและสังคมเสมอ เช่น ใครอยากจ่ายค่าโดยสารเข้าออกในซอยเท่าไรก็ได้ ไม่จ่ายก็ไม่เป็นไร รอจ่ายเที่ยวหน้าก็ได้...“บัวพิมพ์คือเพื่อน”

เพื่อนสนิท 'วรินดา'

นพวรรณ พงษ์เจริญ

4 เมษายน 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/349617>

“วรินดาหรือ อ้อม” เป็นเพื่อนที่รู้จักกันในที่ทำงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง อ้อมเป็นคนรูปร่างค่อนข้างผอม เอวคอดเล็ก ผอมยาวเป็นลอนๆ ตามธรรมชาติ จมูกโด่งเป็นสันพองาม ยิ่งดูยิ่งเห็นความสวยเพราะเธอเป็นคนผิวคล้ำ

อ้อมเป็นคนที่มาทำความรู้จักกับฉันก่อน ภายหลังเพิ่มความสนิทกันมากขึ้น ทานข้าวกลางวันด้วยกันและนัดกันไปเที่ยวเตร่บ้างเป็นครั้งคราวนิสัยของอ้อมเป็นคนเงียบขรึมและพูดน้อยกับคนทั่วไป แต่กับฉันอ้อมช่างพูดไม่หยุดปาก ชนิดที่ฉันฟังเธอไม่ทัน

เธอเล่าว่า เธอมีพี่น้องทั้งหมด ๕ คน เมื่อพ่อแม่เธอแยกทางกัน ทำให้พี่น้องทั้ง ๕ คน กระจัดกระจายไปอาศัยอยู่กับญาติทางพ่อบ้างทางแม่บ้าง ส่วนเธอไปอยู่กับป้า พี่สาวของพ่อตั้งแต่อายุ ๒ ขวบทำให้เธอจำหน้าตาของพ่อแม่และจำพี่อีก ๔ คนไม่ได้ เมื่อเธอเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา พี่ชายคนโตมาเยี่ยม เพียงแต่รู้ว่าเป็นพี่ชาย เธอไม่มีความสนิทสนมและไม่เคยพบกันอีกเลย

คุณป้าและคุณลุงมีลูกชายหญิง ๒ คน เธอเรียกทั้งสองคนว่าพี่ ระหว่างที่เธอเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย พี่ชาย ลูกของป้าได้ปลุกปล้ำพยายามจะล่วงเกินเธอ แต่เธอต่อสู้รอดมาได้อย่างหวุดหวิด เมื่อนำเรื่องไปเล่าให้คุณป้าและลุงฟังเธอกลับถูกคุณป้าว่า “เธอใส่ความ” ครั้งที่สอง เหตุการณ์เดิมก็เกิดขึ้นอีกจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น มีเพื่อนของพี่ชายได้เข้าช่วยเหลือเธอ เพราะคืนนั้นพี่ชายมีเพื่อนมานอนค้างที่บ้าน

เช้าตรู่ของวันใหม่ เธอจึงหนีออกจากบ้าน ไปขออยู่กับบ้านของอาจารย์ใหญ่ (สตรี) ของโรงเรียนที่เธอเรียนปรากฏว่าอาจารย์ใหญ่ไม่รับเธอ บอกว่าต้องรอปรึกษาสามีก่อน เธอจึงตัดสินใจไปเช่าหอพักด้วยตนเอง มีเงินเก็บหอมมรมริบจากค่าขนมจ่ายล่วงหน้าเป็นค่าหอพัก และลาออกจากโรงเรียนตั้งแต่นั้น ไปทำงานเป็นลูกจ้างร้านอาหารเล็กๆ และเรียน กศน.ระดับมัธยมปลาย จบแล้วสอบเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาจนจบปริญญาตรี

ระหว่างนั้นมีผู้ชายที่มีครอบครัวแล้วมาชอบเธอ ฉันพยายามกีดกันและให้ข้อคิดกับอ้อมมากมาย เธอบอกฉันว่าไม่ชอบผู้ชายคนนั้นเหมือนกัน “วันหนึ่งมีงานตอนกลางคืน ชายคนนั้นมาหยอกเย้าพูดเกี้ยวพาราสี เธอแสดงกิริยาต่อผู้ชายคนนั้นอย่างนุ่มนวล และยิ้มรับแบบไม่รังเกียจแต่อย่างใด” ภายหลังจึงทราบว่าเธอเก็บอารมณ์และความรู้สึกได้ดีมาก ฉันนึกชื่นชมความมีคุณลักษณะ “สมบัติผู้ดี” ของเธอมาก

ขณะนั้นเธอยังไม่เคยพบกับพี่น้อง และญาติๆ แม้แต่คนเดียว ส่วนครอบครัวของป้าตามมารบกวนเธออยู่บ้างเป็นครั้งคราว ภายหลังที่ฉันลาออกมาแล้ว เคยกลับไปเยี่ยมและส่งข่าวหากันเป็นระยะๆ จนบัดนี้ก็ไม่เคยเจอกัน เพียงแต่ทราบตอนนั้นว่าเธอย้ายงานไปอยู่ที่อื่นแล้ว

“วรินดาหรืออ้อม” คือเพื่อนสนิทของฉันคนหนึ่ง ที่ฉันได้รับความไว้วางใจรับทราบเรื่องราวส่วนตัวของเธอ อยากจะบอกว่าฉันยังคิดถึงเพื่อนคนนี้และอยากเขียนถึงในบ้านที่กินนี่ค่ะ

เพื่อนสนิท 'แสงเพ็ญ'

นพวรรณ พงษ์เจริญ

5 เมษายน 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/349831>

นักเรียนหอ ล้วนแล้วแต่มาจากที่ต่าง ๆ กัน ต่างฐานะ ต่างวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวิถีชีวิต ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้สำหรับผู้ที่เปิดใจรับรู้เรื่องราวของเพื่อนๆ บางคนก็รับความอึดอัดของเพื่อนไม่ได้ก็จะปลีกตัวออกไป บางคนมีจิตใจเมตตาอยู่เป็นทุนก็จะช่วยเหลือเพื่อนในการแบ่งปันเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียนรวมไปถึงการรวมเงินกันเป็นค่าหน่วยกิตให้เพื่อนๆ ที่ขาดแคลนหรือเป็นค่าหอพัก

“แสงเพ็ญหรือเพ็ญ” เป็นเพื่อนคนหนึ่งที่เคยอยู่หอพักเดียวกัน เพื่อนๆ มักจะเรียกเธอว่า “พีเพ็ญ” เพราะเธอมีอายุรุ่นพี่และจบมัธยมปลายก่อนพวกเราถึง ๒ ปี ยามว่างพวกเรามักจะจับกลุ่มคุยกันเป็นเรื่องเป็นราวสารพัดที่ใครคนหนึ่งก่อประเด็นขึ้นมา และปลายเปิดกว้างขวางขึ้น บางกลุ่มคุยเรื่องการเรียน บางกลุ่มคุยเรื่องเพื่อนชาย บางกลุ่มคุยเรื่องครอบครัว ฯลฯ วันนั้นวงสนทนาของฉันเปิดประเด็นเรื่อง “โรงเรียนและครูที่สอนมาในชั้นประถมหรือมัธยม”

พีเพ็ญ เป็นเด็กขาดแคลนมาจากครอบครัวแตกแยก อาศัยอยู่กับญาติๆ และช่วยเหลือตนเองสามารถจบการศึกษาชั้นมัธยมปลายมาอย่างทุลักทุเล เธอมีข้อคิดประจำใจว่า “เมื่อจนก็ต้องเรียนเมื่อโง่ก็ต้องเรียน ความจนและความโง่ต้องแก้ด้วยการศึกษา”

ภายหลังที่พีเพ็ญจบมัธยมปลาย เธอไม่เรียนต่อถึง ๒ ปี เพราะต้องออกรับจ้างหาเงินทุนไว้สำหรับเรียนต่อ สมัยนั้นทุนการศึกษาไม่ดาษดื่นเหมือนปัจจุบันและเงินกู้ยืมเรียนก็ไม่มี

เมื่อทุกคนต่างพูดถึงคุณงามความดีของครูแต่ละท่าน พีเพ็ญเล่าเหมือนกันแต่ครูของพีเพ็ญมีความต่างจากพวกเรา เนื่องจากพีเพ็ญไม่มีเงินไปซื้อวัสดุการเรียน “ครูของพีเพ็ญประณามพีเพ็ญว่า ไม่มีเงินเสือกมาเรียนทำไม จนแล้วยังไม่เจียมตัวอีก แบบเธอนี้ต้องเหมาะไปเป็นโสเภณีมากกว่ามาเรียนต่อ แม่เธอหายไปก็เพราะไปขายตัวใช่ไหม”

พี่เพ็ญมีความตั้งใจว่าจะต้องเรียนให้จบปริญญาตรีและจะพยายามสอบไปเป็นครูให้ได้ แล้วจะรีบไปกราบคุณครูท่านนี้เป็นคนแรก

ยามว่างหรือปิดเรียน พี่เพ็ญจะขออนุญาตอาจารย์ออกไปรับจ้างตามบ้านอาจารย์และร้านค้า และซื้อกระดาษหนังสือพิมพ์กลับมาที่หอพัก พวกเราจะเป็นลูกมือช่วยพี่เพ็ญพับถุงจนตึกตั้น เพื่อนำถุงไปขายร้อยละ ๒ บาท เมื่อฉันทกลับบ้านยังเคยนำหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่บ้านและบ้านญาติๆ ไปฝากพี่เพ็ญเป็นพอนๆ เพื่อนบางคนก็หยอดกระปุกวันละ ๒-๓ บาท เพื่อเอาเงินมารวมกันให้พี่เพ็ญจ่ายค่าหอบ้างหรือค่าหน่วยกิตบ้าง คนที่มีฐานะไม่ขาดแคลนก็ขอยุท ก.พ. (กระเป๋าคอ) มาเพิ่มเผื่อพี่เพ็ญ

วันที่เราจบการศึกษา พี่เพ็ญได้แจกซองและเขียนจดหมายถึงพวกเราแต่ละคน ว่าเธอเรียนจบด้วยเงินของใครบ้าง และอวยพรให้เพื่อนๆ ที่ช่วยเหลือมีความสุขสำเร็จในชีวิต แต่ที่ห่างเหินกันเพราะแต่ละคนอยู่คนละจังหวัด การติดต่อสื่อสารสมัยนั้นจะส่งจดหมายถึงกัน แต่คนนิสัยไม่ค่อยชอบรับแต่จดหมายของเพื่อน แต่ไม่ชอบเขียนจดหมายตอบ ทำให้ความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมรุ่นบางคนห่างเหินไป บันทึกรุ่นนี้อาจบอกพี่เพ็ญว่า “**พี่เพ็ญเป็นแบบอย่างของคนต่อสู้ชีวิต**” และยังระลึกถึงพี่เพ็ญเสมอ

เพื่อนสนิท 'ชบาไพร'

นพวรรณ พงษ์เจริญ

16 เมษายน 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/350036>

อ่านบันทึกเล่มเก่าๆ หลายสิบปี พบเรื่องราวที่บันทึกไว้มากมาย โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนๆ สมัยเป็นนักเรียนหอ และทำให้เพื่อนๆ หลายคนที่ถูกลืมไปแล้วได้กลับมาอยู่ในความทรงจำอีกครั้งหนึ่ง

“ชบาไพรหรือดี” เป็นลูกสาวของครูใหญ่ มีบ้านอยู่ที่ตำบลบ้านนอก บนเขาแห่งหนึ่งในจังหวัด...ทางภาคเหนือ ตำบลที่เธออยู่มีโรงเรียนเพียง ๗ แห่ง แต่ละโรงเรียนตั้งอยู่ห่างกันมากหลายกิโลเมตร การติดต่อต้องเดินด้วยเท้าผ่านป่า ผ่านลำน้ำ ลำห้วย งามที่สุดก็แค่จักรยานหรือรถมอเตอร์ไซค์เท่านั้น ภายหลังมีการบุกเบิกถนนทำให้รถยนต์แล่นผ่านได้บ้างเฉพาะฤดูแล้ง

เมื่อเธอเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ คุณพ่อของเธอ พาเธอไปเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่โรงเรียนในตัวจังหวัด เธอต้องเดินด้วยเท้าตั้งแต่เช้ามีดประมาณตี ๔ และอีก ๑ วันเต็มๆ โรงเรียนปิดพ่อกับเธอออกมาจับและเดินเท้ากลับบ้านเช่นเดียวกัน

วงสนทนาของนักเรียนหอ เราจะเปิดประเด็นคุยเรื่องโรงเรียนเก่าและเรื่องเกี่ยวกับครูบ่อยมาก เธอเล่าให้เพื่อนๆ ฟังว่า “โรงเรียนของเรามีครูอยู่ ๒ คน คุณพ่อของเธอเป็นครูใหญ่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ ส่วนอีกคนเป็นครูผู้ชายสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และ ๔ โรงเรียนแถวนั้นจะไม่มีครูผู้หญิงหรือมีก็จะอยู่ไม่นานและได้ย้ายจากไป”

เมื่อได้ยินเสียงเฮลิคอปเตอร์ครั้งใด หมายความว่า จะมีเจ้าหน้าที่จากจังหวัดไปตรวจเยี่ยมโรงเรียน เธอจะต้องวิ่งกลับบ้านไปนำรองเท้าหนังมาให้พ่อของเธอสวมใส่ เพราะคุณพ่อของเธอสวมรองเท้าแตะไปโรงเรียนทุกวัน และเธอเป็นนักเรียนคนเดียวที่มีรองเท้าแตะพองน้ำสวมใส่ไปโรงเรียน

แต่ละเดือนคุณพ่อของเธอต้องเดินทางไปประชุมที่จังหวัด และไปรับเงินเดือนด้วย เธอ แม่และน้องๆ จะรอขนม

และเสื้อผ้าสวยๆ จากพ่อเสมอ ส่วนครูอีกคนจะต้องสอนهماทั้งโรงเรียนแทนพ่อของเธอด้วย อย่างน้อย ๑ สัปดาห์ อย่างมากก็สองหรือสามสัปดาห์หากคุณพ่อของเธอมีปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางเช่นฝนตกหรือน้ำท่วม

เธอเล่าถึงการสอนของคุณครูเป็นที่สนุกสนานและเฮฮามาก เพราะคุณครูท่านนี้ชอบดื่มสุราเมื่อมาถึงโรงเรียนก็เอาแต่นอน ก่อนนอนคุณครูได้ “แจกใบช่อมหรือใบกระถินให้นักเรียนคนละ ๑ ช่อ พร้อมกับสั่งให้นักเรียนวาดภาพเหมือนของช่อช่อมหรือกระถินให้เหมือนจริงด้วย นักเรียนทุกชั้นทำเหมือนกันหมด”

ฉันอ่านบันทึกนี้จบลงพร้อมกับคิดถึงเพื่อนชื่อ “ชบาไพร” หวังว่าเธอคงจำเรื่องราวในเยาว์วัยของเธอได้และหากเธอเป็นครูเธอน่าจะนำประสบการณ์เช่นนี้มาใช้กับนักเรียนของเธอ...ไหมหนอ

ปัจจุบันตำบลบ้านเกิดของชบาไพร ได้ก่อตั้งเป็นอำเภอมานานหลายปีแล้ว มีธรรมชาติที่สวยงาม มีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีถนนลาดยางและมีรถยนต์แล่นผ่านติดต่อจังหวัดอื่นๆ และเดินทางไปยังจังหวัดได้สะดวกสบาย

ช่อม

<http://images.google.co.th/imglanding?q>

ของขวัญปีใหม่จากคุณหมอวิจารณ์ พานิช

นพวรรณ พงษ์เจริญ

3 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/324856>

ตอนแรกเมื่อได้ทราบว่าหนังสือ “ครูเพื่อศิษย์” ของศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช Prof. Vicharn Panich <http://gotoknow.org/profile/vicharnpanich> เขียนขึ้นเพื่อยกย่องครูดีศรีแผ่นดิน ทำให้ฉันพยายามมากที่จะอ่านหนังสือเล่มนี้ ตามที่เล่าไว้ในบันทึก ๔๖๐. บันทึกนี้เพื่อกราบเท้า คุณหมอวิจารณ์ พานิช <http://gotoknow.org/blog/krukim/324856> และได้อ่านอย่างอิมเอิบไปแล้ว ๒ เที้ยว

เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๓ ฉันเป็นผู้โชคดีมีบุญ ได้รับความอนุเคราะห์หนังสือ “ครูเพื่อศิษย์” ฉบับจริงจาก คุณหมอวิจารณ์ พานิช ๑ เล่ม นับเป็นของขวัญปีใหม่ที่มีคุณค่ามากที่สุด ทำให้ฉันมีความรู้สึกปลาบปลื้มและตื่นเต้นใจมาก

ฉันเริ่มอ่านหนังสือเล่มนี้อีก ๑ เที้ยวที่โรงเรียนและก่อนกลับบ้าน ได้อ่านให้เพื่อนครูที่โรงเรียนฟัง วันนี้ฉันตื่นนอนตอนเช้า อ่านอีกครั้งหนึ่ง รวมแล้วเป็น ๔ เที้ยว แต่ยังไม่เบื่อที่จะอ่าน ยิ่งอ่านยิ่งประทับใจ ยิ่งอ่านยิ่งเกิดความคิดแตกฉานเพิ่มขึ้น

เดิมฉันมีฉบับที่ได้มาจากการโหลด จึงมอบให้เพื่อนไปอ่าน และกลับมาโหลดเป็นต้นฉบับอีก ๑ ชุด เพื่อที่จะนำไปถ่ายเอกสารแจกเพื่อนๆ หรือครูท่านอื่นๆ ในวันครูที่จะถึงนี้ และขอแสดงความชื่นชมยินดี และดีใจกับคุณครูตัวอย่าง **“ครูเพื่อศิษย์”** ในประเทศไทยทุกท่าน ดังต่อไปนี้

คุณครูสิทธิชัย จันทร์คล้าย โรงเรียนบ้านไทยสามัคคี อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

คุณครูวิมลศรี ศุศีลวรรณ โรงเรียนเพลินพัฒนา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

คุณครูธนิตย์ สุวรรณเจริญ โรงเรียนบ้านกว้าง สพท.พิษณุโลก เขต ๑ พิษณุโลก

อาจารย์ศรีลักษณ์ ผลวัฒน์ โรงเรียนเบญจมราชาลัย กรุงเทพมหานคร

คุณครูวัลย์วิสา แจ้งสว่าง โรงเรียนวัดท่าไชยประชาชนกุล สพท.สุพรรณบุรีเขต ๒

คุณครูนเรศ เหมนาไลย โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สพท.กรุงเทพมหานคร เขต ๒

อาจารย์สมลักษณ์ วงศมานิช (อาจารย์บีแมน) มหาวิทยาลัยนเรศวรพิษณุโลก

ฉันเชื่อว่าครูดี ครูเพื่อศิษย์ ยังมีอีกมากมายในประเทศไทย ทั้งที่ครูโดยอาชีพ และท่านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพครู อย่างเช่นในเวทีของ GotoKnow แห่งนี้ ทำให้ฉันได้พบครูดีจำนวนมาก ที่ได้แสดงความคิดเห็น ให้การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างกัลยาณมิตร

สุดท้ายบันทึกนี้ ดิฉัน “ขอกราบขอบพระคุณ” ท่านศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ ให้เกียรติ และส่งความปรารถนาดีไปให้ในครั้งนี้ แทนคำขอบคุณ “ขอสัญญาว่าจะพยายาม ตั้งใจอบรมสั่งสอน และพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้เป็นคุณครูที่เด็กต้องการ”

มะขามป้อม มิตรภาพ

นพวรรณ พงษ์เจริญ

4 มกราคม 2553

<http://gotoknow.org/blog/krukim/325036>

การที่ได้ติดตามข่าวการเจ็บป่วยของอาจารย์ ดร.ธวัชชัย ปิยะวัฒน์ และนายแพทย์ท่านหนึ่งได้อธิบายไว้ในบันทึกว่า อาจารย์ธวัชชัยฯ จะต้องรับประทานมะขามป้อมเพื่อยับยั้ง ทำให้นึกได้ว่าเคยเห็นต้นมะขามป้อมที่วัดป่าคาย ซึ่งครั้งหนึ่งฉันเคยพานักเรียนไปเข้าค่ายคุณธรรม

วัดป่าคายอยู่ห่างจากโรงเรียนวิทย์สัมพันธ์ ประมาณ ๕ กม. มีพระคุณเจ้าพระครูอนุกุล บุญญสาร เจ้าคณะตำบลห้วยเสี้ยเป็นเจ้าอาวาส มีพระสงฆ์อยู่ ๒ รูป ซึ่งแต่ละรูปมีพรรษามากแล้ว เป็นวัดที่จัดว่าอยู่ในท้องถิ่นกันดาร แวดล้อมไปด้วยป่า และมีโครงการพัฒนาบูรณะ มีการสร้างโบสถ์แต่ยังไม่เสร็จ ชาวบ้านมีกิจกรรมกับวัดอยู่อย่างเข้มแข็ง และถือว่าวัดยังเป็นสถานที่สำคัญที่สุดเพียงแห่งเดียวและเป็นศูนย์รวมจิตใจอย่างเหนียวแน่น

ฉันได้ชวนคุณครูโบตัน และนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒ คน โดยประกาศว่าต้องการรับสมัครนักเรียนที่ต้องการทำความดีไม่หวังสิ่งตอบแทน นักเรียนยกมือสมัครกันหลายคน แต่เพื่อนๆ โหวตให้กอล์ฟและน้อย เป็นผู้ได้ไปทำกิจกรรมนี้ เนื่องจากทุกคนต้องการให้โอกาสแก่เพื่อนในการทำ ความดี เพราะกอล์ฟและน้อยมีความ ผิดมาหมาดๆ

เมื่อไปถึงวัดป่ากาย ฉันรู้สึกเป็นทุกข์มากเพราะต้นมะขามป้อมเหลือแต่ซากไม่มีแม่แต่ใบ ฉันมองขึ้นไปข้างบน ยอดเห็นมีลูกมะขามป้อมอยู่ไม่ถึง ๑๐ ลูกและอยู่สูงมากประมาณ ๑๕ เมตร ฉันบอกกับทุกคนว่า “ได้ก็ลูกก็ส่งไปแค่นั้นก่อน ดีกว่าไม่ได้เลย”

น้อยเป็นคนสอยลูกมะขามป้อมที่ปลายยอด มะขามป้อมลูกแรกร่วงตกลงมาที่พื้นหญ้าแห้ง คุณครูโบตันและกอล์ฟช่วยกันคุ้ยเขี่ย หานานมากกว่าจะเจอ คุณครูโบตันกำลังจะใส่ปากแต่นี้ก็ขึ้นได้ ฉันได้ยินเธอพูดออกมาว่า “อย่าเพิ่งกินเลย เราเอาไปให้คนป่วยก่อนดีกว่า” รวมแล้วทั้งต้นได้มะขามป้อมจำนวน ๙ ลูกเท่านั้น

บังเอิญมีผู้ปกครองนักเรียนที่ฉันสอนเขา และจบไปหลายปีแล้วมาทำธุระที่วัดนั้น เขาได้แนะนำฉันว่ายังมี
 ต้นมะขามป้อมอยู่อีกต้นหนึ่งอยู่ด้านหลังกุฏิ พวกเรารู้สึกดีใจมาก ฉันมองขึ้นไปเห็นมีลูกมะขามป้อมยังพอมีอยู่
 ทำให้มีความหวังมากขึ้น

ต้นมะขามป้อม..อีกต้น

ตอนแรกน้อยใช้ไม้สอยอยู่ด้านล่าง พวกเราเป็นคนเก็บ ไม่นานเด็กทั้งสองได้ปีนขึ้นไปบนต้น กอล์ฟส่งเสียงลงมาว่า “คราวนี้คุณครูได้ทานมะขามป้อมแน่นอน”

วันนั้นพวกเราได้มะขามป้อมมาประมาณ ๒ กิโลกรัม พวกเราดีใจและมีความสุขมาก ฉันทได้เล่าให้กอล์ฟและน้อย ฟังเกี่ยวกับเรื่องราวความเจ็บป่วยของอาจารย์ ธวัชชัย ปิยะวัฒน์ และประโยชน์ของมะขามป้อม “เด็กทั้งสองรับฟัง และซักถามข้อสงสัย รวมทั้งมีพฤติกรรมที่บอกถึงความพอใจและเป็นสุขจากสายตา” และบอกว่าดีใจที่มะขาม

ป้อมของตนเองจะได้ส่งไปถึงหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แม้ว่าเรื่องราวจะผ่านมาหลายวันแล้วก็ตาม แต่ความสุขเล็กๆ อยู่ในใจฉันตลอดมา โดยเฉพาะได้ทำให้ “กอล์ฟ และน้อยได้กระทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน สักวันหนึ่งข้างหน้าจะส่งผลให้เด็กทั้งสองมีสามัญสำนึกในการทำ ความดีและเห็นคุณค่าของคนอื่นรวมทั้งคุณค่าในตนเอง”

คนเราทุกคนอยากจะทำความดีโดยเจตนา แต่ขาดโอกาสและความมั่นใจในการกระทำ เมื่อเราให้โอกาสใครสัก คนโดยเฉพาะเด็กๆ นับว่าควรอย่างยิ่ง นับตั้งแต่นั้นมาฉันได้สังเกตว่ากอล์ฟและน้อย มีความสุข ยิ้มแย้มแจ่มใส อยาก จะช่วยครูหยิบโน้มน้จ้บนี้ และที่สำคัญ “รู้จักแสดงความเอื้ออาทรถามถึงอาการเจ็บป่วยของอาจารย์ธวัชชัยอยู่เสมอ” รวมทั้งแสดงความห่วงใยต่อครูด้วย

UsableLabs

otoKnow.org

Portal.in.th

learners.in.th

โครงการระบบออนไลน์เพื่อการจัดการความรู้สูงภาวะ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90112

<http://usablelabs.org>

อีเมล: support@usablelabs.org

โทรศัพท์ 0-7428-7971 โทรสาร 0-7444-6564

